

ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY

Warsztaty z uczenia się połączone z wdrażaniem kompetencji czytelniczych

klasa 1, 2, 3
szkoła podstawowa

ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY

Scenariusze dla uczniów

klasy 1,2 i 3 szkoły podstawowej
wdrażające i rozwijające kompetencje
czytelnicze, uczenie się i inne
kompetencje kluczowe.

Opracowanie: zespół Heavyrain, 2021

w ramach projektu pn.:

Szkoła nowych czasów - wykorzystanie multimedialnych w edukacji

SPIS ZAWARTOŚCI:

O programie	str. 4
Scenariusze dla klasy 1	str. 5
Scenariusze dla klasy 2	str. 85
Scenariusze dla klasy 3	str. 150

ANEKS

Gry w inteligencję	str. 207
Jak wspierać zdolnego ucznia?	str. 227

O programie

Program pt. „**ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY**” jest przewidziany do realizacji we współpracy z nauczycielem bibliotekarzem szkolnym, w wymiarze 4 godziny przez 10 miesięcy.

Tematyczne odwiedziny w bibliotece szkolnej opisane w scenariuszach stanowią przykładowe matryce do sprawdzania kompetencji językowych uczniów w nietypowy/kreatywny sposób, w połączeniu z kształtowaniem nawyków efektywnego uczenia się i umiejętnością samoregulacji (poznaniem w praktyce ćwiczeń fizycznych, które wspierają efektywne uczenie się).

Czas realizacji: łącznie 40 godzin w roku w klasie 1,2,3 szkoły podstawowej.

Miejsce: w bibliotece szkolnej oraz w klasie i na korytarzu/części rekreacyjnej (zamienionym od czasu do czasu na salę ćwiczeń lub teatralną).

ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY

**Warsztaty z uczenia się
połączone z wdrażaniem
kompetencji czytelniczych**

klasa 1

Zagadnienia:

- Zainteresowanie czytelnictwem.
- Rozwijanie umiejętności i nawyków czytelniczych.
- Poznanie zasad korzystania z biblioteki i obchodzenia się z wypożyczonymi książkami.
- Poznawanie różnych gatunków literackich.
- Doskonalenie wypowiedzania się i bogacenia słownika.
- Aktywne słuchanie, rozumienie treści.
- Poznanie ćwiczeń relaksacyjnych.
- Kreatywne zabawy literackie.
- Alfabet w praktyce.

TEMATY/CELE	UMIEJĘTNOŚCI
Uczeń poznaje pojęcia i ćwiczy umiejętności w ich rozumieniu i praktycznym zastosowaniu (pojęcia wymienione są w temacie scenariusza).	Uczeń poznaje /utrwała znajomość pojęć (konkretne pojęcia są wymienione w temacie scenariusza): ○ liter ○ samogłosek ○ spółgłosek ○ wyrazy pisane dużą literą ○ znak zapytania i wykrzyknik. • Samodzielnie układa krótkie zdania z poznanymi częściami mowy. • Ćwiczy aktywne/uważne słuchanie. • Poznaje i wykonuje ćwiczenia fizyczne wspomagające efektywne uczenie się (ćwiczenia relaksacyjne i na poprawienie koncentracji uwagi). • Poznaje i utrwała dobre nawyki efektywnego uczenia się. • Wzmacnia pozytywne nastawienie do uczenia się. • Jest kreatywny w wyrażaniu się poprzez ruch i taniec spontaniczny. • Uczy się współpracy w grupie. • Aktywnie uczestniczy w zajęciach.

CEL OGÓLNY	CELE SZCZEGÓŁOWE
○ Wzbudzenie zainteresowania czytelnictwem ○ Rozumienie zasad panujących w określonych miejscach (tu: bibliotece) ○ Ekspresja muzyczna (ruch do rytmu) ○ Ekspresja plastyczna (samodzielne wykonywanie prac) ○ Ekspresja ruchowa (wspierająca koordynację ruchową, wyobraźnię i słuchanie poleceń oraz pomaga w osiągnięciu odpowiedniego stanu psychoemocjonalnego sprzyjającemu uczeniu się)	Uczeń: ○ Rozwija umiejętności czytelnicze ○ Poznaje w praktyce zasady i normy (w bibliotece) ○ Jest kreatywny w wyrażaniu się poprzez ruch, taniec, śpiew, rysunek i wypowiedzi ustne ○ Poznaje ćwiczenia, które wspierają efektywne uczenie się (relaksacyjne) ○ Aktywnie uczestniczy w zajęciach

SCENARIUSZ nr 1

TEMAT: WITAMY W BIBLIOTECIE SZKOLNEJ

Edukacja polonistyczna, społeczna, plastyczna, muzyczna, etyka, wychowanie fizyczne.

Czas realizacji: 4 g

(zajęcia realizowane w bibliotece szkolnej i na korytarzu, zamienianym czasowo na przestrzeń ruchu i salę teatralną).

Zagadnienia:

Zainteresowanie czytelnictwem. Rozwijanie umiejętności i nawyków czytelniczych.

Poznanie zasad korzystania z biblioteki i obchodzenia się z wypożyczonymi

książkami. Poznawanie różnych gatunków literackich. Doskonalenie wypowiadania

się i bogacenia słownika. Aktywne słuchanie, rozumienie treści. Poznanie ćwiczeń

relaksacyjnych. Kreatywne zabawy literackie. Alfabet w praktyce.

Metody i formy pracy:

Mini wykład, symulacja, opowiadanie historii lub czytanie, taniec, rysowanie

Środki dydaktyczne/materiały:

Dowolne nagrania muzyczne, przeszkadzajka (lub inny instrument muzyczny typu grzechotka)

CELE LEKCJI:

Cel ogólny:	Cele szczegółowe:
○ Wzbudzenie zainteresowania czytelnictwem ○ Rozumienie zasad panujących w określonych miejscach (tu: bibliotece) ○ Ekspresja muzyczna (ruch do rytmu) ○ Ekspresja plastyczna (samodzielne wykonywanie prac) ○ Ekspresja ruchowa (wspierająca koordynację ruchową, wyobraźnię i słuchanie poleceń oraz pomaga w osiągnięciu odpowiedniego stanu psychoemocjonalnego sprzyjającemu uczeniu się)	Uczeń ○ Rozwija umiejętności czytelnicze ○ Pozna w praktyce zasady i normy (w bibliotece) ○ Jest kreatywny w wyrażaniu się poprzez ruch, taniec, śpiew, rysunek i wypowiedzi ustne ○ Pozna ćwiczenia, które wspierają efektywne uczenie się (relaksacyjne) ○ Aktywnie uczestniczy w zajęciach

Przebieg:

(godzina 1)

1. Nauczyciel (N) zaprasza uczniów do biblioteki szkolnej.

Przygotowanie:

blok realizowany ze współpracy z nauczycielem bibliotekarzem szkolnym.

2. Dzieci siadają w kręgu. N. pyta się uczniów, czy ktoś już kiedyś był w bibliotece?
3. Następnie - przedstawia nauczyciela bibliotekarza szkolnego (NB).
4. NB opowiada dzieciom ogólnie co znajduje się w bibliotece i przedstawia zasady zachowania się w bibliotece.
5. N. i NB utrwalają zasady zachowania się w bibliotece poprzez zadawanie pytań „na opak”, np.

Czy można pisać po wypożyczonych książkach?

Czy można je kłaść byle gdzie, np. na stole, gdzie coś się rozlało?

Czy młodsze rodzeństwo może przeglądać wypożyczoną książkę?

Czy można głośno rozmawiać w bibliotece?

Czy w bibliotece kupuje się książki?

6. N. pyta się uczniów: Co to są „mole książkowe”? (dzieci zgadują).

7. NB zaprasza dzieci na krótką wycieczkę po bibliotekę i pokazuje regały z książkami, kącik czasopism i gier, część przewidzianą na czytelną, sposób rejestracji wypożyczonych książek.

(godzina 2)

1. NB zaprasza dzieci do swobodnego zapoznania się z zasobami biblioteki – przypominając o zasadzie odstawiania przeglądanych rzeczy na miejsce (15 minut).
2. N. pyta się czy dzieci znalazły coś ciekawego dla siebie?
3. Uczniowie pokazują i opowiadają.
4. N. pyta się: A jakie znacie książki?
5. Uczniowie odpowiadają – wymieniając tytuły lub postacie ze znanych im książek.

(godzina 3)

1. Teraz zapraszamy uczniów do posłuchania wybranej lektury.

NB pokazuje okładkę i pyta się o czym może być ta książka?

2. Uczniowie zgadują.

3. N. czyta tytuł i podaje nazwisko autora.

4. Dzieci siadają w kręgu.

5. N. czyta fragmenty książki (10 -15 minut.) i przerywa w jakimś ciekawym momencie.

6. N. pyta się dzieci – co będzie dalej?

7. Dzieci odpowiadają swobodnie.

8. Teraz czas na wypożyczanie książek.

9. Kiedy dzieci wyszukają książki dla siebie – N. przypomina jeszcze raz jak należy się obchodzić z wypożyczonymi książkami. Dzieci wymieniają zasady.

(godzina 4)

1. N. i uczniowie dziękują NB za gościnę i wracają do klasy. Zostawiają wypożyczone książki.
2. Przechodzą do części rekreacyjnej – czas na ruch!
3. Uczniowie dzielą się na dwie grupy i ustawiają w dwóch rzędach.
4. Zaczynamy od ćwiczeń rozciągających (antystresowych) np. dzieci mają się poprzeciągać, potem wyprostować tak, aby prawie „dotknęły” sufitu.
5. Kolejne ćwiczenie. N. wyjaśnia zadanie: osoba pierwsza wykonuje jakiś ruch do muzyki, pozostałe dzieci w tym samym rzędzie naśladową ten ruch.

Potem pierwsza osoba biegnie na koniec, dzieci się przesuwają krok do przodu.

Ruch wykonuje druga osoba itd.

(N. włącza dowolną, rytmiczną muzykę).
6. N. włącza dowolną, rytmiczną muzykę. Dzieci wykonują ćwiczenie 2-3 razy.
7. A teraz każdy tańczy jak chce! – ale uważa na innych!

(taniec swobodny rozwija wyobraźnię przestrzenną i wspiera uczenie się matematyki).
8. Na zakończenie – dzieci kładą się i spokojnie oddychają.

ZAKOŃCZENIE:

1. N. przypomina o zasadach związanych z opiekowaniem się książkami wypożyczonymi z biblioteki.
2. Czas na obiad/drugie śniadanie.
3. N. zgodnie z zapowiedzią czyta zakończenie opowieści/lektury.

SCENARIUSZ nr 2

TEMAT: PAMIĘTNIK DLA LEKTUR

Edukacja polonistyczna, społeczna, plastyczna, muzyczna, etyka, wychowanie fizyczne

CZAS REALIZACJI: 4 g

(zajęcia realizowane w bibliotece szkolnej i na korytarzu, zamienianym czasowo na przestrzeń ruchu i salę teatralną).

Metody i formy pracy:

Mini wykład, symulacja, opowiadanie historii lub czytanie

Środki dydaktyczne/materiały:

Dowolne nagrania muzyczne, przeszkadzajka (lub inny instrument muzyczny typu grzechotka)

(godzina 1)

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N) zaprasza uczniów do opowieści na temat ostatniej lektury
(przeczytanej im np. w domu lub może już samodzielnie).
3. Teraz prosi uczniów o wykonanie okładki do Pamiętnika dla lektur, które dzieci będą prowadzić przez cały rok.

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki.

4. Zadaniem uczniów jest wykonanie pierwszej strony Pamiętnika. (Każdy uczeń dostaje 2 kartki z bloku rysunkowego, przecięte na pół i przedziurkowane oraz sznurek, wstążeczkę do spięcia wykonanej pracy). Na pierwszej stronie uczniowie piszą swoje imię (i inne dane – jeśli potrafią: nazwisko, klasa, tytuł „Pamiętnik dla lektur”). Druga strona to miejsce do wykonania ilustracji z wypożyczonej książki lub innej – ilustracje mogą być wykonane także w konwencji komiksu).
5. N. pomaga zapisać tytuł, autora książki.
6. Dzieci z wykonanymi pracami idą do biblioteki.

(godzina 2)

1. Dzieci witają się z Nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. Pokazują wykonane prace (okładki do Pamiętnika dla Lektor) i rozmawiają o przeczytanych książkach (lub przeczytanych im przez domowników).
3. Zwracają wypożyczone książki.
4. Teraz mogą wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub gram, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje zestaw lektur do wyboru.

(godzina 3)

1. NB opowiada dzieciom jak są ułożone książki w bibliotece. Pokazuje ułożenie alfabetyczne według nazwiska autorów (dzieci poznają zastosowanie alfabetu).
2. Czas na małą symulację - N. pokazuje literę alfabetu np. B. Opowiada, że jak chcemy poszukać wierszy Jana Brzechwy to szukamy na literę B.

Pyta się uczniów gdzie jest taka litera?
3. Teraz N. może pokazać inne litery – podając nazwiska autorów książek dla dzieci. A dzieci mają wskazać odpowiednie miejsce. Wspólnie szukają książki wymienionego autora. Sprawdzają ile jest książek danego autora.
4. Kończymy zabawę w wyszukiwanie na T jak Tuwim. Dzieci oglądają książki autorstwa Tuwima (zapewne wiele jego wierszy dobrze znają).
5. N. bierze książkę z wierszami Tuwima i Brzechwy – dzieci żegnają się z NB, dziękując za gościnę i wracają do swojej klasy.

(godzina 4)

1. Dzieci siadają w kręgu w części rekreacyjnej.
2. N. czyta wiersz Juliana Tuwima „Ptasie radio” - czyta w aktorski sposób!
3. Teraz czyta „Lokomotywę” Jana Brzechwy – czyta z przerwami, aby dzieci mogły uzupełnić fragmenty wiersza.
4. Czas na ruch: Uczniowie dzielą się na dwie grupy i ustawiają w dwóch rzędach, jedna osoba za drugą, łapią za łokcie.
5. Zamieniają się w lokomotywy, która powoli zaczyna się poruszać... potem stopniowo coraz prędzej. Dzieci powtarzają dźwięki, która lokomotywa wydaje (nauczyciel podpowiada): puf puf puf; dźwięk sygnału, który lokomotywa wydaje itd. Lokomotywy jeżdżą po korytarzu – uważając, aby nie wpaść na siebie i nie pogubić „wagoników”.
6. Na zakończenie – dzieci kładą się, zamykają oczy i spokojnie oddychają.

ZAKOŃCZENIE:

1. N. przypomina o zasadach związanych z opiekowaniem się książkami wypożyczonymi z biblioteki.
2. Czas na obiad/drugie śniadanie.

SCENARIUSZ nr 3

TEMAT: NASZE ULUBIONE BAJKI

Edukacja polonistyczna, społeczna, plastyczna, muzyczna, etyka, wychowanie fizyczne

CZAS REALIZACJI: 4 g

(zajęcia realizowane w bibliotece szkolnej i na korytarzu, zamienianym czasowo na przestrzeń ruchu i salę teatralną).

Metody i formy pracy:

Mini wykład, symulacja, opowiadanie historii lub czytanie

Środki dydaktyczne/materiały:

Dowolne nagrania muzyczne, przeszkadzajka (lub inny instrument muzyczny typu grzechotka)

(godzina 1)

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N) zaprasza uczniów do kolejnych opowieści na temat ostatniej lektury (przeczytanej im np. w domu lub może już samodzielnie).
3. Uczniowie wykonują kolejną kartę Pamiętnika dla lektur (lub pokazują, jeżeli wykonali ją w domu).
4. N. czyta ponownie „Lokomotywę” Jana Brzechwy – czyta z przerwami, aby dzieci mogły uzupełnić fragmenty wiersza. Dzieci mogą uzupełniać wiersz chóralnie lub N. wskazuje uczniów, którzy mają podać fragment.
5. Czas na ruch: Uczniowie dzielą się na dwie grupy i ustawiają w dwóch rzędach, jedna osoba za drugą, łapią za łokcie.
6. Zamieniają się w lokomotywy, która powoli zaczyna się poruszać... potem stopniowo coraz prędzej. Dzieci powtarzają dźwięki, która lokomotywa wydaje (nauczyciel podpowiada): puf puf puf; dźwięk sygnału, który lokomotywa wydaje itd. Lokomotywy jeżdżą po korytarzu – uważając, aby nie wpaść na siebie i nie pogubić „wagoników”.

(godzina 2)

1. Dzieci siadają w kręgu.
2. N. pyta się czy może ktoś zna jakieś bajki?
3. Dzieci mogą swobodnie się wypowiadać.
4. N. mówi, że nie każda historyjka to bajka i tłumaczy czym się różni bajka od opowiadania lub wiersza i podkreśla, że na ogół bajki zaczynają się od słów, które przenoszą słuchaczy w nieco inne baśniowe miejsce ...

Pyta się jakie to słowa (chodzi o: Bardzo dawno temu, za siedmioma górami, za siedmioma lasami ... itd.)
5. A jak się bajki kończą, jakimi słowami? (I żyli długo i szczęśliwie).
6. N. wyjaśnia, dalej, że w bajkach zawsze są bajkowe postacie (zwierzęta, które mówią i pomagają dziecku, dobre wróżki, magiczne zaklęcia lub magiczne różdżki).
7. Dzieci mogą dodawać to, co wiedzą.
8. N. wyjaśnia dalej, że bajki pokazują to, co jest najważniejsze w życiu: że prawda zawsze zwycięża, że trzeba być wytrwałym i próbować pokonywać trudności, że trzeba w siebie zawsze wierzyć!
9. Dzieci mogą swobodnie komentować słowa nauczyciela.
10. N. prosi uczniów o wspólne streszczenie bajki o „Kopciuszku”.

11. Po kolei każde dziecko mówi fragment bajki (trzymając w ręku coś na kształt „magicznej różdżki, np. rulon od papieru kuchennego owiniętego błyszczącym papierem kolorowym, posypanym brokatem). Mówi ten, kto trzyma w ręku magiczną różdżkę. Jak skończy fragment – różdżkę przekazuje kolejnemu dziecku. Jeżeli dziecko nie chce mówić – przekazuje różdżkę dalej...

12. N. dziękuje uczniom za opowieść i zaprasza do biblioteki

(przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki.

(godzina 3)

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. N. przedstawia NB o czym dzieci się uczyły (o bajkach). Prosi o pokazanie książek z bajkami, które są w bibliotece.
3. N. wybiera ucznia, aby ten zdecydował, której bajki będą dzieci słuchać.
4. N. prosi uczniów o to, by usiadły w kręgu i zaczyna czytać bajkę.
5. Po przeczytaniu – N. prosi dzieci, aby powiedziały jaki jest morał z tej bajki?
6. Uczniowie starają się podsumować przesłanie bajki.
7. N. pyta się uczniów czy chcą posłuchać innej bajki i – jeśli tak, czyta następną bajkę. Także pytając się o morał po jej przeczytaniu.

(godzina 4)

1. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

2. NB przypomina dzieciom jak są ułożone książki w bibliotece (według alfabetu od nazwiska autora). Pokazuje uczniom, gdzie znajduje się oznaczenie literowe na półkach z książkami.
3. Czas na małą symulację - N. pokazuje literę alfabetu np. D. Dzieci mają odnaleźć literę D oraz przeczytać na głos litery poprzedzające (A B C).
4. Dzieci wykonują to ćwiczenie po kolei w parach. N. wskazuje początkowe litery alfabetu.
5. Teraz dzieci mogą pokazać NB wykonane kolejne kartki z Pamiętnika dla lektur.
6. Dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

(godzina 4)

1. N. rozwija dywanik z literami alfabetu (duże i małe litery napisane na kartce A4 w pionie, kartki posklejane ze sobą).
2. N. pyta się uczniów czy wiedzą już po co jest alfabet (litery z których buduje się wyrazy, zdania, aby się porozumieć ... i aby pisać książki!).
3. N. mówi, że jak dzieci poznają wszystkie litery to także będą mogły pisać książki, listy, zaproszenia ... albo e-maile lub sms.
4. Teraz dzieci będą się uczyć alfabetu z wykorzystaniem rytmizacji.

https://www.youtube.com/watch?v=hPlild_cMlg

Dzieci razem słuchają piosenki o literach – a potem zaczynają wspólnie śpiewać.

N. zachęca dzieci, aby przy śpiewaniu rytmicznie się poruszały całym ciałem.

5. Na zakończenie – dzieci ustawiają się przy dywaniku alfabetycznym – stają obok pierwszej litery swojego imienia. Nauczyciel pomaga ustawić się alfabetycznie – wyjaśniając zasady (przy powtórzeniu pierwszej litery, sprawdzamy kolejność drugiej litery w imieniu).
6. Klasa jest ustawiona alfabetycznie wg imion. I wyjaśnia, że teraz jesteście ustawieni w kolejności alfabetycznej według imion, a w dzienniku szkolnym kolejność zależy od ... (nazwiska) od A do Z.

7. Dzieci mogą przejść po dywaniku powtarzając litery na głos, wolno lub szybko, skacząc na jednej nodze lub idąc tyłem. Pozostałe dzieci pomagają – jeśli uczeń przechodzący nie potrafi odczytać litery.

ZAKOŃCZENIE:

Czas na obiad/drugie śniadanie.

SCENARIUSZ nr 4

TEMAT: LITERY KOLOROWE I PACHNĄCE

Edukacja: polonistyczna, społeczna, plastyczna, muzyczna, etyka, wychowanie fizyczne

CZAS REALIZACJI: 4 g

(zajęcia realizowane w bibliotece szkolnej i na korytarzu, zamienianym czasowo na przestrzeń ruchu i salę teatralną).

Metody i formy pracy:

Mini wykład, symulacja, opowiadanie historii lub czytanie,

Środki dydaktyczne/materiały:

Dowolne nagrania muzyczne, przeszkadzajka (lub inny instrument muzyczny typu grzechotka)

CELE LEKCJI:

Cel ogólny:	Cele szczegółowe:
○ Wzbudzenie zainteresowania czytelnictwem; ○ Poznanie alfabetu ○ Ćwiczenie poprawnego mówienia (dykcji) ○ Rozumienie zasad panujących w określonych miejscach (tu: bibliotece) ○ Ekspresja muzyczna (ruch do rytmu) ○ Ekspresja plastyczna (samodzielne wykonywanie prac) ○ Ekspresja ruchowa (wspierająca koordynację ruchową, wyobraźnię i słuchanie poleceń oraz pomaga w osiągnięciu odpowiedniego stanu psychoemocjonalnego sprzyjającemu uczeniu się)	Uczeń ○ Rozwija umiejętności czytelnicze ○ Pozna w praktyce zasady i normy (w bibliotece) ○ Pozna uniwersalne zasady etyczne przez bajki (morał) ○ Jest kreatywny w wyrażaniu się poprzez ruch, śpiew, rysunek i wypowiedzi ustne ○ Pozna ćwiczenia, które wspierają efektywne uczenie się (relaksacyjne) ○ Pozna ćwiczenia na dobrą dykcję ○ Aktywnie uczestniczy w zajęciach ○ Pozna zasadę rytmizacji treści do szybkiego zapamiętywania.

(godzina 1)

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Uczniowie kilka razy powtarzają piosenkę o alfabecie

https://www.youtube.com/watch?v=hPlild_cMlg

N. zachęca dzieci, aby przy śpiewaniu rytmicznie się poruszały całym ciałem.

3. Teraz – dzieci z N. same wykonują piosenkę o alfabecie, ale wolniej. Śpiewanie jest połączone z rysowaniem dużych liter (które wymieniają) palcem w powietrzu.
4. Teraz uczniowie dzielą się na zespoły 4 osobowe i wspólnie wymyślają jak z wykorzystaniem własnego ciała mogą zrobić dowolne literki.
5. N. zaczyna od sprawdzenia rozumienia polecenia i prosi o wykonanie literki O.
6. Teraz pisze na tablicy literki np.: T, A, M, R, Z i prosi dzieci, aby zrobiły taką literę (mogą wykonać zadanie na stojąco lub na leżąco).
7. Dzieci mogą teraz same wymyślać i układać litery z ciała, rąk, palców itd.

(godzina 2)

1. Teraz zadaniem dzieci jest wykonanie kolorowych, pachnących literek.
 2. Dzieci siadają przy wspólnym stole (ławki zestawione) .
 3. Każde dziecko dostaje dwie wycięte litery. Chętni mogą dostać dwie (aby zgadzała się liczba liter w alfabecie). Na środku N. kładzie różne materiały do wykonania liter. Dzieci wspólnie pracują i pomagają sobie. N. sugeruje, aby najpierw się zastanowić jaką chcemy zrobić literkę, spróbować na sucho, a potem posmarować literkę klejem i szybko poprzyklejać ozdoby.
- Na końcu – dzieci przewlekają sznurek i wiążą supełek.

N. przygotowuje szablony liter z kartonu w różnych kolorach, wielkości ok. 20 cm, po dwie litery na ucznia. Prosi wcześniej dzieci o przyniesienie: kleju, koralików, kolorowych wacików, piórek, ziaren ryżu, fasoli, kaszy, ew. olejki zapachowe, goździki, cukier wanilinowy, listki mięty i inne zioła itp. Potrzebny będzie też sznurek, nożyczki i dziurkacz.

4. Po wykonaniu liter - N. dziękuje uczniom za piękne wykonanie.
- Dzieci zostawiają litery, aby wyschły i idą umyć ręce.
5. Zabieramy wykonane literki (trzymając za sznurki) oraz książki na wymianę i idziemy do biblioteki.

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki.

(godzina 3)

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB) i pokazują wykonane literki.
2. NB ma bezwzrokowo odgadnąć jaka to litera i czym pachnie.
3. NB pyta się czy chcieliby posłuchać wiersza o alfabecie?
4. NB lub N. czyta uczniom wiersz „Abecadło z pieca spadło” Juliana Tuwima.
5. Może przeczytać jeszcze raz, zawieszając głos, aby dzieci mogły chóralnie uzupełniać fragmenty wiersza.
6. NB pokazuje dzieciom różne słowniki (np. języka polskiego, ortograficzny dla dzieci) i wyjaśnia, że aby znaleźć dane słowo także korzystamy z alfabetu np. poszukajmy słowa „róża” i sprawdzimy jak się poprawnie pisze to słowo.
7. N. pyta się dzieci jakiego słowa mają teraz poszukać ... i szukają.
7. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

8. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki.

(godzina 4)

1. Dzieci wracają do klasy.
2. N. przypomina o wykonaniu w domu kolejnej kartki do Pamiętnika dla Lektor.
3. Uczniowie kilka razy powtarzają piosenkę o alfabecie

https://www.youtube.com/watch?v=hPlild_cMIg

N. zachęca dzieci, aby przy śpiewaniu rytmicznie się poruszały całym ciałem.

4. Teraz – dzieci z N. same wykonują piosenkę o alfabecie, ale wolniej. Śpiewanie jest połączone z rysowaniem dużych liter (które wymieniają) palcem w powietrzu.

5. Teraz dzieci dzielą się na grupy 2-3 osobowe. Każda grupa dostaje kilka liter.

Dzieci bawią się w grupie w zgadywanie jaka to litera – odgadując tylko po dotyku, z zamkniętymi oczami.

ZAKOŃCZENIE:

Czas na obiad/drugie śniadanie.

SCENARIUSZ nr 5

TEMAT: TYDZIEŃ DZIECI MA SIEDMIORO...

Edukacja polonistyczna, społeczna, plastyczna, muzyczna, etyka, wychowanie fizyczne, matematyczna.

CZAS REALIZACJI: 4 g

(zajęcia realizowane w bibliotece szkolnej i na korytarzu, zamienianym czasowo na przestrzeń ruchu i salę teatralną).

Zagadnienia:

Zainteresowanie czytelnictwem. Rozwijanie umiejętności i nawyków czytelniczych.

Poznanie zasad korzystania z biblioteki i obchodzenia się z wypożyczonymi

książkami. Poznawanie różnych gatunków literackich. Doskonalenie wypowiadania

się i bogacenia słownika. Aktywne słuchanie, rozumienie treści. Poznanie ćwiczeń

relaksacyjnych. Kreatywne zabawy literackie. Alfabet w praktyce. Poznać różne

zegary. Poznać dni tygodnia. Wiersze na dykcję. Słuchanie ze zrozumieniem.

Wyciąganie wniosków.

Metody i formy pracy:

Mini wykład, symulacja, opowiadanie historii lub czytanie,

Środki dydaktyczne/materiały:

Dowolne nagrania muzyczne, przeszkadzajka (lub inny instrument muzyczny typu grzechotka)

CELE LEKCJI:

Cel ogólny:	Cele szczegółowe:
○ Wzbudzenie zainteresowania czytelnictwem; ○ Ćwiczenie poprawnego mówienia (dykcji) ○ Rozumienie zasad panujących w określonych miejscach (tu: bibliotece) ○ Ekspresja muzyczna (ruch do rytmu) ○ Ekspresja plastyczna (samodzielne wykonywanie prac) ○ Ekspresja ruchowa (wspierająca koordynację ruchową, wyobraźnię i słuchanie poleceń oraz pomaga w osiągnięciu odpowiedniego stanu psychoemocjonalnego sprzyjającemu uczeniu się) ○ Poznanie dni tygodnia	Uczeń ○ Rozwija umiejętności czytelnicze ○ Poznaje w praktyce zasady i normy (w bibliotece) ○ Jest kreatywny w wyrażaniu się poprzez ruch, śpiew, rysunek i wypowiedzi ustne ○ Poznaje ćwiczenia, które wspierają efektywne uczenie się (relaksacyjne) ○ Poznaje ćwiczenia na dobrą dykcję ○ Aktywnie uczestniczy w zajęciach ○ Poznaje zasadę rytmizacji treści do szybkiego zapamiętywania. ○ Opanowuje szybko nazwy dni tygodnia

(godzina 1)

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.

N. rozwija na podłodze dywanik N. rozwija dywanik z dniami tygodnia (nazwy dni tygodnia napisane na kartce A4 w pionie, kartki posklejane ze sobą).

2. Nauczyciel (N) zaprasza uczniów do wymienienia dni tygodnia.

3. Pyta się jaki jest dzień dzisiaj?

4. N. pokazuje dzieciom kalendarz tygodniowy (np. jednokartkowy) i wyjaśnia kiedy jest jaki dzień, co jest zaznaczone innym kolorem (niedziela, święta).

5. N. pyta się uczniów do czego przydaje się znajomość dni tygodnia?

6. Uczniowie odpowiadają.

7. N. obiecuje, że na pewno dzisiaj wszyscy nauczą się dni tygodnia po kolei.

8. Teraz N. zaprasza uczniów do posłuchania piosenki o dniach tygodnia

<https://www.youtube.com/watch?v=b2304tGXNBg>

i podniesienie ręki, kiedy dzieci usłyszą nazwy dni tygodnia.

9. Teraz dzieci uczą się zrytmizowanych dni tygodnia – słuchając piosenki kilka razy i śpiewając razem z wykonawcą.

10. N. dziękuje uczniom za piękne śpiewanie i zaprasza do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i Pamiętnika dla lektur.

(godzina 2)

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. N. prosi – w imieniu dzieci, o książkę w której jest mowa o dniach tygodnia, o czasie, o mierzeniu czasu.
3. Uczniowie wspólnie z N. przeglądają książki (może znajdą różne zegary?
Wodny, słoneczny, klepsydrę lub słynne zegary np. Big Ben lub zegar na Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie, na którym godzina czwarta jest oznaczona IIII zamiast IV)?
4. N. czyta dzieciom wiersz Jana Brzechwy „Tydzień dzieci miał siedmioro”.
5. N. czyta jeszcze raz ... z opcją uzupełniania fragmentów przez uczniów.
6. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

(godzina 3)

1. Czas na małą symulację. N. pokazuje gdzie można przeczytać w jakich godzinach otwarta jest biblioteka i w jakie dni.
2. Zadaje pytanie: kiedy biblioteka jest zamknięta?
3. Uczniowie podają przykłady.
4. Teraz N. podaje przykładowe terminy – a uczniowie mają odgadnąć czy np. mogą przyjść do biblioteki w środę o godzinie 17.00?
5. N. pyta się uczniów czy znają inne biblioteki w ich miejscowości?

Kto je odwiedzał? Co tam było?
6. Teraz dzieci mogą pokazać NB wykonane kolejne kartki z Pamiętnika dla lektur.
7. Nauczyciele ogłaszają konkurs na najzabawniejszą recytację wiersza Brzechwy „Tydzień” (chętni zgłaszają się do nauczyciela, konkurs odbędzie się za miesiąc na kolejnym spotkaniu w bibliotece, dzieci mogą recytować samodzielnie lub w parach/grupach).
8. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

(godzina 4)

1. N. rozwija dywanik z nazwami dni tygodnia.

Nazwy dni tygodnia napisane na kartce A4 w pionie, kartki posklejane ze sobą.

2. Uczniowie stają wokół.
3. N. przechodzi po dywaniku i mówi na głos pierwszą sylabę kolejnego dnia tygodnia – dzieci chórem kończą słowo.
4. Teraz kolejno – dzieci na ochotnika mogą przejść się po dywaniku mówiąc na głos dni tygodnia.
5. N. prosi wybranego ucznia (który opanował kolejność dni tygodnia), aby
 - stanął „w poniedziałek”
 - zrobił dwa kroki do przodu i sprawdził jaki teraz jest dzień? (środa)
 - zrobił kolejne dwa kroki i powiedział jaki wypadł dzień tygodnia (piątek).
 - a teraz – jeżeli jest piątek, to jaki dzień był 3 dni temu? (Uczeń wykonuje trzy kroki do tyłu - wtorek).
6. N. prosi uczniów, aby zrobili taki „tydzień” z kartek w domu i poćwiczyli dni tygodnia z domownikami.
7. Teraz N. ponownie zaprasza uczniów do posłuchania piosenki o dniach tygodnia
8. <https://www.youtube.com/watch?v=b2304tGXNBg>
9. Dzieci śpiewają razem z wykonawcą.
10. N. przypomina o zgłoszeniu się do konkursu recytatorskiego.

ZAKOŃCZENIE:

Czas na obiad/drugie śniadanie.

SCENARIUSZ nr 6.

TEMAT: KONKURS RECYTATORSKI

Edukacja polonistyczna, społeczna, plastyczna, muzyczna, etyka, wychowanie fizyczne, matematyczna

CZAS REALIZACJI: 4 g

(zajęcia realizowane w bibliotece szkolnej i na korytarzu, zamienianym czasowo na przestrzeń ruchu i salę teatralną).

Zagadnienia:

Zainteresowanie czytelnictwem. Rozwijanie umiejętności i nawyków czytelniczych.

Poznanie zasad korzystania z biblioteki i obchodzenia się z wypożyczonymi

książkami. Poznawanie różnych gatunków literackich. Doskonalenie wypowiedzania

się i bogacenia słownika. Aktywne słuchanie, rozumienie treści. Poznanie ćwiczeń

relaksacyjnych. Kreatywne zabawy literackie. Alfabet w praktyce. Dni tygodnia.

Zapis roku (1816).

Metody i formy pracy:

Mini wykład, symulacja, opowiadanie historii lub czytanie,

Środki dydaktyczne/materiały:

Dowolne nagrania muzyczne, przeszkadzajka (lub inny instrument muzyczny typu grzechotka)

CELE LEKCJI:

Cel ogólny:	Cele szczegółowe:
○ Wzbudzenie zainteresowania czytelnictwem; ○ Ćwiczenie poprawnego mówienia (dykcji) ○ Rozumienie zasad panujących w określonych miejscach (tu: bibliotece) ○ Ekspresja muzyczna (ruch do rytmu) ○ Ekspresja plastyczna (samodzielne wykonywanie prac) ○ Ekspresja ruchowa (wspierająca koordynację ruchową, wyobraźnię i słuchanie poleceń oraz pomaga w osiągnięciu odpowiedniego stanu psychoemocjonalnego sprzyjającemu uczeniu się) ○ Poznanie dni tygodnia	Uczeń ○ Rozwija umiejętności czytelnicze ○ Pozna w praktyce zasady i normy (w bibliotece) ○ Jest kreatywny w wyrażaniu się poprzez ruch, śpiew, rysunek i wypowiedzi ustne ○ Pozna ćwiczenia, które wspierają efektywne uczenie się (relaksacyjne) ○ Pozna ćwiczenia na dobrą dykcję ○ Aktywnie uczestniczy w zajęciach ○ Pozna zasadę rytmizacji treści do szybkiego zapamiętywania. ○ Opanowuje szybko nazwy dni tygodnia

(godzina 1 i 2)

1. Zajęcia zaczynamy w klasie od przygotowania sceny do Konkursu

Recytatorskiego.

Przygotowanie: Na korytarzu szkoły (przed klasami dla najmłodszych uczniów) zostaje przymocowana linka w poprzek korytarza, na której zostanie powieszona kurtyna. Kurtyna ma uniwersalne zastosowanie podczas organizowania konkursów, mini przedstawień teatralnych, okolicznościowych akademii itd.

2. Nauczyciel (N) pracuje z grupą uczniów, które zgłosiły się do konkursu

recytatorskiego (próby, ustalanie kolejności występów).

3. Pozostałe dzieci wykonują elementy dekoracji (plakaty z nazwami dni tygodnia

i rysunkami).

4. Wspólnie przygotowują dekoracje na korytarzu do Konkursu Recytatorskiego.

5. Myją ręce i idą do biblioteki.

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i Pamiętnika dla lektur.

(godzina 3)

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

3. Dzieci zapraszają nauczyciela biblioteki na Konkurs Recytatorski.

(godzina 4)

1. Dzieci siadają na widowni.
2. N. prowadzi Konkurs, zaprasza pierwszą osobę do recytacji wiersza.
3. Występy dzieci.
4. N. i NB wybierają Mistrza Recytacji.
5. Wszystkie występujące dzieci otrzymują małe nagrody (np. naklejki, kolorowe gumki), Mistrz Recytacji dostaje szarfę (wykonaną z papieru).
6. Teraz N. ponownie zaprasza uczniów do posłuchania piosenki o dniach tygodnia
<https://www.youtube.com/watch?v=b2304tGXNBg>
7. Dzieci śpiewają razem z wykonawcą.
8. Czas na ruch! Uczniowie dzielą się na dwie grupy i ustawiają w dwóch rzędach.
9. Zaczynamy od ćwiczeń rozciągających (antystresowych) np. dzieci mają się poprzeciągać, potem wyprostować tak, aby prawie „dotknęły” sufitu.
10. Kolejne ćwiczenie. N. wyjaśnia zadanie: osoba pierwsza wykonuje jakiś ruch do muzyki, pozostałe dzieci w tym samym rzędzie naśladowują ten ruch.

Potem pierwsza osoba biegnie na koniec, dzieci się przesuują krok do przodu.

Ruch wykonuje druga osoba itd. (N. włącza dowolną, rytmiczną muzykę).
11. N. włącza dowolną, rytmiczną muzykę. Dzieci wykonują ćwiczenie 2-3 razy.

12. A teraz każdy tańczy jak chce! – ale uważa na innych!

(taniec swobodny rozwija wyobraźnię przestrzenną i wspiera uczenie się matematyki).

ZAKOŃCZENIE:

Czas na obiad/drugie śniadanie.

SCENARIUSZ nr 7.

TEMAT: CO CZYTAŁY KIEDYŚ DZIECI?

Edukacja polonistyczna, społeczna, plastyczna, muzyczna, etyka, wychowanie fizyczne, matematyczna

CZAS REALIZACJI: 4 g

(zajęcia realizowane w bibliotece szkolnej i na korytarzu, zamienianym czasowo na przestrzeń ruchu i salę teatralną).

Zagadnienia:

Zainteresowanie czytelnictwem. Rozwijanie umiejętności i nawyków czytelniczych.

Poznanie zasad korzystania z biblioteki i obchodzenia się z wypożyczonymi

książkami. Poznawanie różnych gatunków literackich. Doskonalenie wypowiadania

się i bogacenia słownika. Aktywne słuchanie, rozumienie treści. Poznanie ćwiczeń

relaksacyjnych. Kreatywne zabawy literackie. Alfabet w praktyce. Dni tygodnia.

Zapis roku (1816) . Wiersze na dykcję. Słuchanie ze zrozumieniem. Wyciąganie wniosków.

Metody i formy pracy:

Mini wykład, symulacja, opowiadanie historii lub czytanie,

Środki dydaktyczne/materiały:

Dowolne nagrania muzyczne, przeszkadzajka (lub inny instrument muzyczny typu grzechotka)

CELE LEKCJI:

Cel ogólny:	Cele szczegółowe:
○ Wzbudzenie zainteresowania czytelnictwem; ○ Ćwiczenie poprawnego mówienia (dykcji) ○ Rozumienie zasad panujących w określonych miejscach (tu: bibliotece) ○ Ekspresja muzyczna (ruch do rytmu) ○ Ekspresja plastyczna (samodzielne wykonywanie prac) ○ Ekspresja ruchowa (wspierająca koordynację ruchową, wyobraźnię i słuchanie poleceń oraz pomaga w osiągnięciu odpowiedniego stanu psychoemocjonalnego sprzyjającemu uczeniu się) ○ Poznanie dni tygodnia	Uczeń ○ Rozwija umiejętności czytelnicze ○ Pozna w praktyce zasady i normy (w bibliotece) ○ Jest kreatywny w wyrażaniu się poprzez ruch, śpiew, rysunek i wypowiedzi ustne ○ Pozna ćwiczenia, które wspierają efektywne uczenie się (relaksacyjne) ○ Pozna ćwiczenia na dobrą dykcję ○ Aktywnie uczestniczy w zajęciach ○ Pozna zasadę rytmizacji treści do szybkiego zapamiętywania. ○ Wyliczanki ○ Opanowuje szybko nazwy dni tygodnia

(godzina 1)

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N) zapisuje dzisiejszą datę i pyta się czy ktoś umie ją przeczytać?
3. Teraz pisze na tablicy inne daty np. 1796 – 1857 i pyta się uczniów czy ktoś wie co to może znaczyć?

(Być może jakieś dziecko wie, że jest to data, a nawet – data urodzenia i data śmierci).
4. N. mówi uczniom, że to data urodzenia i data śmierci bardzo znanego poety, pedagoga, czołowego polskiego bajkopisarza, który żył ponad 150 lat temu.

Nazywała się Stanisław Jachowicz i na pewno dzieci znają jego bajkę „Chory kotek”
5. Dzieci słuchają bajki <https://www.youtube.com/watch?v=V8RANtRzMRQ>
6. N. zadaje pytania:
 - Co się stało kotkowi?
 - Co lekarz pozwolił mu jeść?
 - A czego nie mógł jeść?
7. Puszcza nagranie jeszcze raz.
8. N. pyta się: jaki jest morał z tej bajki? Co to znaczy?
9. Uczniowie dyskutują.

10. Teraz N. zaprasza uczniów do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i zrobieniu kolejnej strony w dla lektur.

(godzina 2)

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. N. prosi o pokazanie książek z wierszami Stanisława Jachowicza.
3. Dzieci słuchają innych wierszy Stanisława Jachowicza.
4. N. pyta się czy dzieci lubią takie trochę straszne wiersze? (na pewno lubią!).
5. Posłuchajcie ... (wiersz: Basia, Tadeuszek, O Juleczku; wiersz o Juleczku napisał Heinrich Hoffmann, a Stanisław Jachowicz go przetłumaczył).

<http://niepoprawni.pl/blog/229/stanislaw-jachowicza-urocze-makabreski-dla-dzieci>

6. N. rozmawia z uczniami o przeczytanych wierszach: o czym była opowieść?

Jaki wynika z nich morał?

Który wiersz im się podobał?
7. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

(godzina 3)

1. N. pyta się czy uczniowie wiedza, że kiedyś nawet dorośli nie umieli liczyć?

W dawnych czasach nie było szkół , czytać i pisać oraz liczyć umieli tylko nieliczni. Jak więc sobie radzili jak musieli coś policzyć? Po to powstały wyliczanki.

2. NB pokazuje uczniom książki z wyliczankami dziecięcymi.
3. N. lub NB czyta np. "Ene, due..." (jedna z najstarszych wyliczanek polskich)

Ene, due, rike, fake,
torbe, borbe i kosmake,
eus, deus, kosmateus,
i morele bęc.

4. N. czyta inne wyliczanki (Jak wskazują badacze, niekiedy w bezsensownych na pozór słowach polskich wyliczanek kryją się przekręcone słowa odnoszące się do procesu liczenia, wywodzące się z niezrozumiałych dla dzieci języków: cygańskiego, niemieckiego, węgierskiego, tatarskiego i in.)

http://tradycja.wikia.com/wiki/Kategoria:Zabawy_dzieci%C4%99ce_i_wyliczanki

5. N. pyta się dzieci jak można wykorzystać wyliczanki?

(np. do wyliczenia kto będzie pełnił jakąś rolę w grze, zabawie)

6. Na zakończenie wyliczanka o Drzewie Życia, czyli jabłoni rosnącej na wysokiej górze.

Na wysokiej górze

Rosło drzewo duże.

Nazywało ono się

Apli papli biten blau,

Kto tego słowa nie wymówi,

Ten nie będzie grał.

7. Dzieci powtarzają – N. zachęca do mówienia z wyraźną dykcją (nawet z lekką przesadą).

8. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

(godzina 4)

1. Czas na ruch (część rekreacyjna): dzieci bawią się kolejno w gry z wykorzystaniem wyliczanek.
2. Głośno mówią razem z N. „Baloniku nasz malutki – rośnij duży okrągłutki”
(ćwiczenie na dobry nastrój)
3. N. rzuca 5-6 balonów – dzieci odbijają tak, aby żaden nie upadł na podłogę.
4. Teraz dzieci odtwarzają ruchem do słów piosenki „My jesteśmy krasnoludki hopsa sa”

http://tradycja.wikia.com/wiki/My_jeste%C5%9Bmy_krasnoludki
5. Teraz N. włącza muzykę, a dzieci zamieniają się w dowolne zwierzęta i poruszają w rytm muzyki jak... słoń, zając, kaczka itd.
6. Na zakończenie – dzieci kładą się i spokojnie oddychają odpoczywając.
7. Na zakończeniu – chórem powtarzamy kilka poznanych wyliczanek.

ZAKOŃCZENIE:

Czas na obiad/drugie śniadanie.

SCENARIUSZ nr 8

TEMAT: CO CZYTAŁY KIEDYŚ DZIECI (cz.2)?

Edukacja polonistyczna, społeczna, plastyczna, muzyczna, etyka, wychowanie fizyczne, matematyczna

CZAS REALIZACJI: 4 g

(zajęcia realizowane w bibliotece szkolnej i na korytarzu, zamienianym czasowo na przestrzeń ruchu i salę teatralną).

Zagadnienia:

Zainteresowanie czytelnictwem. Rozwijanie umiejętności i nawyków czytelniczych.

Poznanie zasad korzystania z biblioteki i obchodzenia się z wypożyczonymi

książkami. Poznawanie różnych gatunków literackich. Doskonalenie wypowiadania

się i bogacenia słownika. Aktywne słuchanie, rozumienie treści. Poznanie ćwiczeń

relaksacyjnych. Kreatywne zabawy literackie. Alfabet w praktyce. Dni tygodnia.

Godziny. Zapis roku (1816) . Wiersze na dykcję. Słuchanie ze zrozumieniem.

Wyciąganie wniosków (morał). Wyliczanki dziecięce.

Metody i formy pracy:

Mini wykład, symulacja, opowiadanie historii lub czytanie,

Środki dydaktyczne/materiały:

Dowolne nagrania muzyczne, przeszkadzajka (lub inny instrument muzyczny typu grzechotka)

CELE LEKCJI:

Cel ogólny:	Cele szczegółowe:
○ Wzbudzenie zainteresowania czytelnictwem; ○ Ćwiczenie poprawnego mówienia (dykcji) ○ Rozumienie zasad panujących w określonych miejscach (tu: bibliotece) ○ Ekspresja muzyczna (ruch do rytmu) ○ Ekspresja plastyczna (samodzielne wykonywanie prac) ○ Ekspresja ruchowa (wspierająca koordynację ruchową, wyobraźnię i słuchanie poleceń oraz pomaga w osiągnięciu odpowiedniego stanu psychoemocjonalnego sprzyjającemu uczeniu się) ○ Poznanie dni tygodnia	Uczeń ○ Rozwija umiejętności czytelnicze ○ Pozna w praktyce zasady i normy (w bibliotece) ○ Jest kreatywny w wyrażaniu się poprzez ruch, śpiew, rysunek i wypowiedzi ustne ○ Pozna ćwiczenia, które wspierają efektywne uczenie się (relaksacyjne) ○ Pozna ćwiczenia na dobrą dykcję ○ Aktywnie uczestniczy w zajęciach ○ Pozna zasadę rytmizacji treści do szybkiego zapamiętywania. ○ Opanowuje szybko nazwy dni tygodnia

(godzina 1)

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N) zaprasza dzieci do obejrzenia filmu pt. „Brzydkie kaczątko”

<https://www.youtube.com/watch?v=lic4bqD4psk>

3. N. zadaje pytania: co czym była ta bajka?

Jak się czuło brzydkie kaczątko?

Dla kogo było brzydkie?

4. Dzieci dyskutują spontanicznie – ale podnosząc rękę w górę i zachowując kolejność wypowiedzi.
5. N. zaprasza dzieci do zabawy ruchowej: dzieci mają wejść w rolę jakiegoś zwierzęcia: kota, psa, kaczki, gęsi, konia, kury.
6. Na początek chodzą jak to zwierzę.
7. Teraz łączą się w pary i rozmawiają w języku zwierząt (udają rozmowę z gestykulacją, mówiąc tylko np. kokoko, gęgę lub muuu...)
8. Teraz N. zaprasza uczniów do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i zrobieniu kolejnej strony w dla lektur.

(godzina 2)

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).

2. N. prosi o pokazanie innych książek dla dzieci, z dawnych czasów.
3. Dzieci oglądają książki.
4. N. zaprasza dzieci do posłuchania wiersza Marii Konopnickiej „Na jagody”.

(czyta aktorsko). <https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/na-jagody.html>

5. Po skończeniu N. pyta się dzieci

O czym to była opowieść?

Kto poszedł na jagody?

Co się wydarzyło?

6. Dzieci odpowiadają.
7. N. pyta się czy w tym wierszu było dużo niezrozumiałych dla nich słów? Podaje kilka przykładów (np. krobeczka, waść) i tłumaczy co te słowa znaczą.
8. N. wyjaśnia, że słowa się zmieniają – kiedyś nie było takich słów jak: komputer, tablet, coca cola, a nawet – nie było słowa książka, bo nie było książek...
9. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

10. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

(godzina 3)

1. N. przypomina uczniom o tym, co było mówione w bibliotece, że dzieci żyjące w dawnych czasach mówiły innymi słowami. Nowe słowa, te, którymi posługują się współczesne dzieci byłyby dla nich niezrozumiałe.

2. Teraz dzieci dzielą się na 4 osobowe grupy i mają opracować definicje, wyjaśnienie co to jest?

- komputer
- samochód
- lodówka
- rakieta kosmiczna
- telewizor
- centrum handlowe (itp.)

Dzieci w grupie mają wymyśleć kreatywne definicje.

3. Prezentacja definicji. N. wchodzi w rolę „dziecka z innych czasów” i zadaje pytania:

- Co to jest?
- Do czego służy?
- Po co to ludziom? Itd.

(godzina 4)

1. Czas na ruch (część rekreacyjna): dzieci bawią się kolejno w gry z wykorzystaniem wyliczanek.
2. Głośno mówią razem z N. „Baloniku nasz malutki – rośnij duży okrągłutki” (ćwiczenie na dobry nastrój). Ćwiczenie powtarzamy kilka razy.
3. N. rzuca 5-6 balonów – dzieci odbijają tak, aby żaden nie upadł na podłogę.
4. Teraz dzieci odtwarzają ruchem hasło zabawy, które podaje nauczyciel:
5. Jesteście w lesie, zbieracie jagody do koszyczka.
6. Teraz – zamieniacie się w drzewa, zerwał się wiatr i kołyszecie gałęziami.
7. Teraz – zamieniacie się w mrówki i szybko biegacie wokół mrowiska.
8. Teraz – skaczecie po łące jak zające!
9. N. zaprasza uczniów do powtórzenia wyliczanki „Na wysokiej górze rośło drzewo duże...” .
10. Teraz – uczniowie udają, że idą pod górę.
11. Teraz – zrywają jabłka z bardzo wysokich gałęzi (ćwiczenia rozluźniające).
12. Na zakończenie – dzieci kładą się i spokojnie oddychają odpoczywając.
13. N. jeszcze raz czyta wiersz Marii Konopnickiej „Na jagody” (czyta aktorsko).
14. Dzieci uczą się piosenki „Jesteśmy jagódki” – śpiewają z wykonywaniem ruchów do słów.

https://www.youtube.com/watch?v=heP-ovj_1L4

ZAKOŃCZENIE:

Czas na obiad/drugie śniadanie.

SCENARIUSZ nr 9

TEMAT: JAK POWSTAJĄ KSIĄŻKI?

Edukacja polonistyczna, społeczna, plastyczna, muzyczna, etyka, wychowanie fizyczne, matematyczna

CZAS REALIZACJI: 4 g

(zajęcia realizowane w bibliotece szkolnej i na korytarzu, zamienianym czasowo na przestrzeń ruchu i salę teatralną).

Zagadnienia:

Zainteresowanie czytelnictwem. Rozwijanie umiejętności i nawyków czytelniczych.

Poznanie zasad korzystania z biblioteki i obchodzenia się z wypożyczonymi

książkami. Poznawanie różnych gatunków literackich. Doskonalenie wypowiadania

się i bogacenia słownika. Aktywne słuchanie, rozumienie treści. Poznanie ćwiczeń

relaksacyjnych. Kreatywne zabawy literackie. Alfabet w praktyce. Dni tygodnia.

Godziny. Zapis roku (1816) . Wiersze na dykcję. Słuchanie ze zrozumieniem.

Wyciąganie wniosków (morał). Wyliczanki dziecięce.

Metody i formy pracy:

Mini wykład, symulacja, opowiadanie historii lub czytanie,

Środki dydaktyczne/materiały:

Dowolne nagrania muzyczne, przeszkadzajka (lub inny instrument muzyczny typu grzechotka)

CELE LEKCJI:

Cel ogólny:	Cele szczegółowe:
○ Wzbudzenie zainteresowania czytelnictwem; ○ Ćwiczenie poprawnego mówienia (dykcji) ○ Rozumienie zasad panujących w określonych miejscach (tu: bibliotece) ○ Ekspresja muzyczna (ruch do rytmu) ○ Ekspresja plastyczna (samodzielne wykonywanie prac) ○ Ekspresja ruchowa (wspierająca koordynację ruchową, wyobraźnię i słuchanie poleceń oraz pomaga w osiągnięciu odpowiedniego stanu psychoemocjonalnego sprzyjającemu uczeniu się) ○ Poznanie dni tygodnia	Uczeń ○ Rozwija umiejętności czytelnicze ○ Pozna w praktyce zasady i normy (w bibliotece) ○ Jest kreatywny w wyrażaniu się poprzez ruch, śpiew, rysunek i wypowiedzi ustne ○ Pozna ćwiczenia, które wspierają efektywne uczenie się (relaksacyjne) ○ Pozna ćwiczenia na dobrą dykcję ○ Aktywnie uczestniczy w zajęciach ○ Pozna zasadę rytmizacji treści do szybkiego zapamiętywania. ○ Opanowuje szybko nazwy dni tygodnia

(godzina 1)

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N) zaprasza dzieci do obejrzenia filmów, z których dowiedzą się jak powstawały i jak teraz powstają książki:

(1) z serii „Byli sobie wynalazcy” – „Gutenberg i druk”

<https://www.youtube.com/watch?v=IC0MnUeGNrY>

(2) pt. „Jak powstają książki”. Spotkamy także najmłodszą polską autorkę książki. <https://www.youtube.com/watch?v=7VtNN0pTQFI> (12 minut)

(3) historia pisma <https://www.youtube.com/watch?v=IRQS0Zo93U4>
3. N. zadaje pytania: czy chcielibyście zrobić swoją książkę?
4. N. wyjaśnia, że zrobimy książkę o figurach geometrycznych!
5. N. prosi dzieci o przygotowanie 3 kartek papieru, kredek, ołówków.

Każdy uczeń bierze 2 kartki papieru formatu A4. Kartki składamy na połowę.

Grzbiet lekko zaginamy (robiąc wąski margines z lewej strony). Dzieci wykonują 4 rysunki na każdej kartce (tj. na stronie 1 – tytułowej i kolejno na stronie 3,5,7).

Rysują kolorowe plamy, figury geometryczne, kolorują jak chcą. Po wykonaniu rysunków - kartki przecinamy na 3 części (do zagiętego grzbietu - nie przecinamy całości!). Teraz możemy przekładać jedną lub dwie kartki i tak z namalowanych obrazków – powstaje wiele kombinacji!

6. Dzieci wspólnie bawią się wykonanymi książkami.
7. Teraz N. zaprasza uczniów do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i zrobieniu kolejnej strony w Pamiętniku dla lektur.

(godzina 2)

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB) i pokazują wykonane książki.
2. N. prosi NB, aby pokazał dzieciom o czym są książki (literatura, książki reportaże, książki poradniki, książki i albumy o sztuce, na koniec N. pokazuje dzieciom książki – albumy z malarstwem, w tym obrazy np. J. Miro)
3. Dzieci oglądają książki i rozmawiają swobodnie.
8. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

9. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

(godzina 3)

1. N. pyta się uczniów czy im się podobały oglądane obrazy.
2. Teraz zaprasza ich do obejrzenia najmłodszych artystów na świecie (np. Aelita Andre <http://www.aelitaandre.com>). Jedna z najmłodszych artystek na świecie, ma 8 lat.
3. N. zaprasza uczniów, aby wykonały abstrakcyjne obrazy.
4. Dzieci pracują w parach. Mają wspólnie wykonać pracę (farby plakatowe) i nadać jej tytuł.
5. Po wykonaniu – z prac powstaje mała wystawa. Uczniowie przedstawiają tytuły prac.

(godzina 4)

1. Czas na ruch (część rekreacyjna): dzieci bawią się kolejno w gry z wykorzystaniem wyliczanek.
2. Głośno mówią razem z N. „Baloniku nasz malutki – rośnij duży okrągłutki” (ćwiczenie na dobry nastrój). Ćwiczenie powtarzamy kilka razy.
3. N. rzuca 5-6 balonów – dzieci odbijają tak, aby żaden nie upadł na podłogę.
4. Teraz dzieci odtwarzają ruchem hasło zabawy, które podaje nauczyciel:
5. Jesteście w lesie, zbieracie jagody do koszyczka.
6. Teraz – zamieniacie się w drzewa, zerwał się wiatr i kołysze gałęziami.
7. Teraz – zamieniacie się w mrówki i szybko biegacie wokół mrowiska.
8. Teraz – skaczecie po łące jak zające!
9. N. zaprasza uczniów do powtórzenia wyliczanki „Na wysokiej górze rośnie drzewo duże...” .
10. Teraz – uczniowie udają, że idą pod górę.
11. Teraz – zrywają jabłka z bardzo wysokich gałęzi (ćwiczenia rozluźniające).
12. Na zakończenie – dzieci kładą się i spokojnie oddychają odpoczywając.
13. N. śpiewają „Jesteśmy jagódki” – śpiewają z wykonywaniem ruchów do słów.

https://www.youtube.com/watch?v=heP-ovj_1L4

ZAKOŃCZENIE:

Czas na obiad/drugie śniadanie.

SCENARIUSZ nr 10

TEMAT: JUŻ CZYTAM

Edukacja polonistyczna, społeczna, plastyczna, muzyczna, etyka, wychowanie fizyczne.

CZAS REALIZACJI: 4 g

(zajęcia realizowane w bibliotece szkolnej i na korytarzu, zamienianym czasowo na przestrzeń ruchu i salę teatralną).

Zagadnienia:

Zainteresowanie czytelnictwem. Rozwijanie umiejętności i nawyków czytelniczych.

Poznanie zasad korzystania z biblioteki i obchodzenia się z wypożyczonymi

książkami. Poznawanie różnych gatunków literackich. Doskonalenie wypowiadania

się i bogacenia słownika. Aktywne słuchanie, rozumienie treści. Poznanie ćwiczeń

relaksacyjnych. Kreatywne zabawy literackie. Alfabet w praktyce. Dni tygodnia.

Godziny. Zapis roku (1816) . Wiersze na dykcję. Słuchanie ze zrozumieniem.

Wyciąganie wniosków (morał). Wyliczanki dziecięce.

Metody i formy pracy:

Mini wykład, symulacja, opowiadanie historii lub czytanie,

Środki dydaktyczne/materiały:

Dowolne nagrania muzyczne, przeszkadzajka (lub inny instrument muzyczny typu grzechotka)

CELE LEKCJI:

Cel ogólny:	Cele szczegółowe:
○ Wzbudzenie zainteresowania czytelnictwem; ○ Ćwiczenie poprawnego mówienia (dykcji) ○ Rozumienie zasad panujących w określonych miejscach (tu: bibliotece) ○ Ekspresja muzyczna (ruch do rytmu) ○ Ekspresja plastyczna (samodzielne wykonywanie prac) ○ Ekspresja ruchowa (wspierająca koordynację ruchową, wyobraźnię i słuchanie poleceń oraz pomaga w osiągnięciu odpowiedniego stanu psychoemocjonalnego sprzyjającemu uczeniu się) ○ Poznanie dni tygodnia	Uczeń ○ Rozwija umiejętności czytelnicze ○ Pozna w praktyce zasady i normy (w bibliotece) ○ Jest kreatywny w wyrażaniu się poprzez ruch, śpiew, rysunek i wypowiedzi ustne ○ Pozna ćwiczenia, które wspierają efektywne uczenie się (relaksacyjne) ○ Pozna ćwiczenia na dobrą dykcję ○ Aktywnie uczestniczy w zajęciach ○ Pozna zasadę rytmizacji treści do szybkiego zapamiętywania. ○ Opanowuje szybko nazwy dni tygodnia

(godzina 1)

1. Zajęcia zaczynamy w części rekreacyjnej.

N. wcześniej prosi uczniów o poćwiczenie głośnego czytania w domu na tekście ulubionej książki oraz jej przyniesienie. Wyjaśnia, że odbędzie się Festiwal pięknego czytania.

2. Nauczyciel demonstruje dzieciom ćwiczenia na pokonywanie tremy przed występem – informując, że takie ćwiczenia wykonują także dorośli: aktorzy, dziennikarze i inne osoby przed występami publicznymi.
3. Dzieci stają prosto i oddychają głęboko, kilka razy.
4. Teraz dzieci wykonują kilka podskoków (pajacyki).
5. Marszobiegi (np. po narysowanej na podłodze dużej leżącej ósemce lub torze dla rowerów).
6. Teraz dzieci wykonują różne miny, bardzo przerysowane (rozluźnienie mięśni policzków).
7. Ćwiczenia na dykcję: powtarzają głośno, wyraźnie z przerysowaniem: bra bra bre bre, ja, je jo, tiki tuku, tiki tuku, szczecin... i cóż że ze Szwecji itd.
8. Dzieci wykonują ćwiczenia rozciągające (na stojąco sięganie do sufitu)
9. Rozluźniające (potrząsanie rękoma, nogami).

10. Śpiewanie piosenki „Głowa, kolana, ramiona, pięty”

<https://www.youtube.com/watch?v=30BVfTvlsrE>

11. Na zakończenie – zabawa w odbijanie baloników, aby żaden nie upadł na podłogę.

(godzina 2)

1. Realizacja w części rekreacyjnej lub wychodzimy na boisko.
2. Uczniowie w małych grupach (3-4 osobowych) ćwiczą piękne czytanie, w dowolnym miejscu, przed małą grupą słuchaczy.
3. Uczniowie wracają do klasy.
4. Teraz N. zaprasza uczniów do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i zrobieniu kolejnej strony w Pamiętniku dla lektur.

(godzina 3)

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. Pokazują Pamiętniki dla lektur.
3. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

4. Dzieci zapraszają NB na festiwal pięknego czytania.
5. Wracają do klasy.

(godzina 4)

1. Dzieci przechodzą do części rekreacyjnej

Zamienionej w małą scenę.

2. Zaczynają od wspólnego śpiewania piosenki np. „Jesteśmy jagódki”.

https://www.youtube.com/watch?v=heP-ovj_1L4 oraz „Głowa, kolana...”

<https://www.youtube.com/watch?v=30BVfTvlsrE>

3. Zaczyna się festiwal.
4. Każde dziecko wychodzi na scenę i czyta przygotowany fragment
(około 2 minuty).
5. Nauczyciele gratulują uczniom nabytych umiejętności i rozdają dzieciom małe nagrody (np. kolorowe długopisy – „pióra”, aby rozwijały swoje talenty).

ZAKOŃCZENIE:

Czas na obiad/drugie śniadanie.

ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY

**Warsztaty z uczenia się
połączone z wdrażaniem
kompetencji czytelniczych**

klasa 2

BLOK: ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY

10 scenariuszy (łącznie 40 godzin)

Komentarz:

- Blok tematyczny pt. „ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY” jest kontynuacją bloku realizowanego w klasie I.
- Także przewidziany do realizacji we współpracy z nauczycielem bibliotekarzem szkolnym.
- **Realizacja 4 godziny, raz w miesiącu przez 10 miesięcy.**
- Tematyczne odwiedziny w bibliotece szkolnej są połączone z kreatywnymi działaniami plastycznymi, językowymi, ruchowymi; także w formie konkursów i festiwalu talentów, który zamyka blok w każdym roku.
- **Zajęcia połączone z odwiedzinami biblioteki szkolnej są pretekstem przede wszystkim do:**
 - Utrwalania nawyków czytelniczych i zainteresowania czytelnictwem,
 - doskonalenia umiejętności czytania, wypowiadania się (w tym ćwiczeniu pięknego czytania, poprawnej dykcji), słuchania i pisania,
 - budowania pozytywnej motywacji do nauki,
 - odważnego doskonalenia własnych kompetencji w zakresie prezentacji społecznej (wypowiedzi, konkursy, festiwal talentów),
 - doskonalenie pracy w grupie, współdziałania,

- kształtowania nawyków efektywnego uczenia się i umiejętnością samoregulacji (poznaniem w praktyce ćwiczeń fizycznych, które wspierają efektywne uczenie się oraz efektywnych metod uczenia się poprzez ruch i z wykorzystaniem mnemotechnik)
- kreatywności językowej, plastycznej, ruchowej poprzez słuchanie dobrej literatury (wiersze, opowiadania), śpiew, taniec, ruch i samodzielnie wykonywane prace (własne książki).

BLOK: ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY

Scenariusze nr 1 – nr 10 (łącznie 40 godzin)

Edu- kacje	Polonis- tyczna	Technik a	Plastyka	Muzyka	Wych. fizycz.	Matema -tyka	Przyrod a
Rodzaje edukacji	20g	1g	2 g	-	8g.	3 g	6g
Razem	40 g						

Komentarz:

- o Blok tematyczny pt. „ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY” jest przewidziany do realizacji we współpracy z nauczycielem bibliotekarzem szkolnym, w wymiarze 4 g., raz w miesiącu przez 10 miesięcy, przez kolejne 3 pierwsze lata nauki szkolnej (klasa I-III).
- o Pierwsze dnia bloku nauczyciel przedstawia CEL całego bloku w języku zrozumiałym i atrakcyjnym dla ucznia (przykład w scenariuszu nr 1).
- o Na początku dnia nauczyciel przedstawia CEL zajęć, które będą realizowane tego dnia w języku zrozumiałym i atrakcyjnym dla ucznia, powtarza cele przy każdym module oraz wyjaśnia na co będzie zwracał uwagę.
- o Na zakończenie dnia – jest podsumowanie dnia, omówienie tego, czego dzieci się nauczyły (przykład w scenariuszu nr 1).

Uczeń poznaje /utrwała znajomość pojęć i zagadnień (konkretne pojęcia i zagadnienia są wymienione w temacie scenariusza).

Uczeń:

- Rozwija umiejętności czytelnicze
- Wzmacnia nawyki i zainteresowania czytelnicze
- Poznaje w praktyce zasady i normy (funkcjonujące w bibliotece)
- Poznaje bogaty świat książek (różne rodzaje książek)
- Wypowiada się w uporządkowany sposób na różne tematy
- Tworzy własne opowiadania
- Uważnie słucha czytanych wierszy, lektur, poleceń nauczyciela
- Oraz wypowiedzi kolegów
- Poznaje ćwiczenia, które wspierają efektywne uczenie się (relaksacyjne)
- Poznaje ćwiczenia na dobrą dykcję
- Utrwala alfabet z wykorzystaniem rytmizacji
- Wykonuje samodzielnie własne książki (wykorzystując w praktyce pojęcia matematyczne)
- Bierze aktywny udział w zabawach językowych.
- Utrwala części mowy (czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki)
- Poznaje nazwy kontynentów
- Poznaje różne krajobrazy
- Współpracuje w grupie
- Jest kreatywny w wyrażaniu się poprzez ruch, taniec, śpiew, rysunek
- Aktywnie uczestniczy w zajęciach
- Prezentuje swoje umiejętności i talenty
- Ma pozytywny stosunek do nauki
- Rozwija samodzielność w myśleniu i działaniu
- Przejawia ciekawość poznawczą
- Ma poczucie sprawczości, osobistego wpływu na sytuację, w których uczestniczy.

nr 1 TEMAT: WITAMY W BIBLIOTECIE SZKOLNEJ PO WAKACJACH.

- 1: Poznanie różnych rodzajów książek, przypomnienie zasad wypożyczania książek.
- 2: Aktywne słuchanie fragmentów książki.
- 3: Co to są pamiętniki?
- 4: Poznanie/utwalenie ćwiczeń ruchowych, które pomagają się uczyć.

EPOL: 3 g WF: 1g

nr 2 TEMAT: KSIĄŻKI PEŁNE LITER

- 1: Powtórka alfabetu, piosenka o alfabecie.
- 2: Poznanie alfabetu w praktyce. Aktywne słuchanie wiersza.
- 3: Dawne zabawy dziecięce. Zabawy językowe.
- 3: Zabawy językowe. Czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki.
- 4: Ćwiczenia ruchowe, utwalenie ćwiczeń wspierających uczenie się.

EPOL: 3 g WF: 1g

nr 3 TEMAT: W (WYMYŚLONYM) ZOO

- 1: Rysowanie nieistniejących zwierząt.
- 2: Tropo zwierząt prawdziwych i wymyślonych. Różne cechy zwierząt.
- 3: Utrwalanie ciekowości czytelnicej.
- 4: Poznanie wielkości zwierząt w odniesieniu do rozmiarów własnych.

EPOL: 1 g PRZ: 2g PLA: 1g

nr 4 TEMAT: CZY KSIĄŻKI SĄ ZAWSZE W KSZTAŁCIE SZEŚCIANU?

- 1: Książki w różnych kształtach (figury geometryczne).
- 2: Wykonywanie książki o płaskich figurach geometrycznych.
- 3: Poznanie książek o nietypowych kształtach. Wzbudzanie zainteresowania czytelnictwem.
- 4: Ćwiczenia ruchowe, utwalenie ćwiczeń wspierających uczenie się.

EPOL: 2 g MAT: 1g WF: 1g

nr 5 TEMAT: KREATYWNE OPOWIEŚCI

- 1: Kreatywne opowiadanie historii. Kreatywność językowa.
- 2: Wzbudzanie zainteresowania czytelnictwem. Ogłoszenie konkursu.
- 3: Pisanie krótkiego opowiadania na schemacie „jamnika”.
- 4: Ćwiczenia ruchowe, utwalenie ćwiczeń wspierających uczenie się. Nauka tańca grupowego.

EPOL: 3 g WF: 1g

nr 6 TEMAT: KONKURS NA OPOWIADANIE

- 1: przygotowanie sceny do konkursu. Wykonywanie dekoracji.
- 2: Ćwiczenia ruchowe, utwalenie ćwiczeń wspierających uczenie się, relaksacyjne. Ćwiczenie tańca grupowego.
- 3: Wzmacnianie nawyków czytelnicej. Przygotowania do konkursu.
- 4: Konkurs na opowiadanie. Wspólne zabawy ruchowe.

EPOL: 2 g WF: 1g TECH: 1 g

nr 7 TEMAT: OPOWIADANIA Z DRESZCZYKIEM

- 1: Opowiadania „z dreszczykiem”. Słuchanie opowiadania „Wilki w ścianach”.
- 2: Utrwalenie nawyków czytelnicej. Słuchanie bajek terapeutycznych.
- 3: Rozmowy o lękach i odwadze. Wykonywanie „strachów”.
- 4: Ćwiczenia ruchowe „dodające odwagi”.

EPOL: 2 g WF: 1g PLA: 1 g

nr 8 TEMAT: KRAJOBRAZY

- 1: Różne krajobrazy. Utrwalenie nawyków czytelnicej.
- 2: Malowanie krajobrazów.
- 3: Krajobrazy i największe góry, oceany, pustynie, dżungle.
- 4: Kreatywne poznanie kontynentów.

EPOL: 1 g PRZ:3g

nr 9 TEMAT: JAK POWSTAJĄ KSIĄŻKI?

- 1: Robimy książki o figurach geometrycznych.
- 2: Wzmacnianie nawyków czytelniczych.
- 3: Robimy książkę o trapezach i trójkątach.
- 4: Wykonywanie ćwiczeń ruchowych i wspólnego tańca.

EPOL: 1g MAT: 2g WF: 1g

nr 10 TEMAT: FESTIWAL TALENTÓW

1. Próba generalna Festiwalu talentów.
2. Wykonywanie ćwiczeń ruchowych, relaksacyjnych i na dykcję.
- 3-4: Festiwal talentów.

EPOL: 3g WF: 1g

Zastosowane skróty:

EPOL: edukacja polonistyczna

MAT: edukacja matematyczna

WF: wychowanie fizyczne

TECH: zajęcia techniczne

EPLA: edukacja plastyczna

PRZ: edukacja przyrodnicza

EMUZ: edukacja muzyczna

SCENARIUSZ nr 1

TEMAT: WITAMY W BIBLIOTECIE SZKOLNEJ PO WAKACJACH.

Godzina 1:**Poznanie różnych rodzajów książek, przypomnienie zasad wypożyczania książek.**

1. Nauczyciel (N) przedstawia cel lekcji.

(Przykładowy tekst). Podobnie jak w zeszłym roku raz w miesiącu będziemy odwiedzać bibliotekę szkolną. Już wiecie, że biblioteka otwiera przed nami zaczarowany świat wyobraźni. Przekonacie się ile tam można znaleźć skarbów i jak dobrze jest umieć czytać! Pani nauczycielka bibliotekarz pokaże wam różne książki. Pamiętajcie, że książki są na każdy temat?

Będzie poznawać świat, ludzi, zwierzęta, kontynenty, przyrodę ...

przez podróże czytelnicze. Poznamy wiele ciekawych książek, autorów...

Także wy będziecie autorami – będziemy robić swoje książki np. o figurach geometrycznych. A na zakończenie odbędzie się festiwal talentów.

Bo przecież każdy z was ma wiele umiejętności i talentów, które warto pokazać innym!

Dzisiaj – zaraz, pójdziemy do biblioteki.

Pamiętajcie jak należy zachowywać się w bibliotece i jak należy obchodzić się z wypożyczonymi książkami?

Porozmawiamy o pamiętnikach – pamiętajcie o Pamiętnikach dla lektur?

A na zakończenie dnia – poćwiczmy.

Poznacie kolejne ćwiczenia, które pomagają się uczyć!

Będziemy je powtarzać, tak żebyście się ich dobrze nauczyli i powtarzali także w domu. Już pod koniec dnia porozmawiamy o tym, co wam się najbardziej podobało. Teraz pójdziemy do biblioteki.

2. N. zaprasza uczniów do biblioteki szkolnej.

Przygotowanie: cykl realizowany ze współpracy z nauczycielem bibliotekarzem szkolnym (NB).

3. Uczniowie witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
4. NB pokazuje i opowiada dzieciom o tym, że są różne książki: bajki dla dzieci, opowiadania, są też książki o przyrodzie, reportaże w różnych wypraw, albumy o sztuce, komiksy, słowniki, książki do nauki różnych rzeczy (podręczniki) ...
5. N. pyta się uczniów w których książkach jest opisany świat naprawdę, a w których taki wymyślony przez autorów?
6. Uczniowie mówią, pokazują odpowiednie książki, dyskutują.
7. NB pyta się uczniów: po co są książki?
8. Uczniowie wypowiadają się spontanicznie.
9. NB przypomina zasady korzystania z biblioteki i sposób obchodzenia się z wypożyczonymi książkami

(np. Czy można pisać po wypożyczonych książkach? Czy można je kłaść byle gdzie, np. na stole, gdzie coś się rozlało? Czy młodsze rodzeństwo może przeglądać wypożyczoną książkę?).
10. Dzieci odpowiadają.
11. NB pyta się czy które z dzieci jest prawdziwym „molem książkowym”?
12. Rozmowa spontaniczna.

Godzina 2:**Aktywne słuchanie fragmentów książki.**

1. Teraz zapraszamy uczniów do posłuchania wybranej lektury. NB pokazuje okładkę i pyta się o czym może być ta książka?
2. Uczniowie zgadują.
3. N. czyta tytuł i podaje nazwisko autora.
4. Dzieci siadają w kręgu – N. czyta fragmenty książki (10 -15 minut.) i przerywa w jakimś ciekawym momencie.
5. N. pyta się dzieci – co będzie dalej?
6. Dzieci odpowiadają swobodnie.
7. Teraz czas na wypożyczanie książek. Kiedy dzieci wyszukają książki dla siebie – N. przypomina jeszcze raz jak należy się obchodzić z wypożyczonymi książkami.
8. N. i uczniowie dziękują NB za gościnę i wracają do klasy.

Godzina 3:**Co to są pamiętniki?**

1. N. przypomina o książkach, w których są zapisane prawdziwe wydarzenia.
To są np. pamiętniki.
2. Teraz, zadaniem dzieci będzie napisanie krótkiego tekstu „Kartki z pamiętnika” ,
np. z wczorajszego dnia. Mają podpisać się jako autor i odpowiednio
zatyłować opisane zdarzenia
3. Dzieci piszą krótki tekst.
4. Po wykonaniu zadania – ochotnicy czytają na głos.

Godzina 4:

Poznanie/utrwalenie ćwiczeń ruchowych, które pomagają się uczyć.

1. Czas na ruch!

N. wyjaśnia, że teraz dzieci będą wykonywać ćwiczenia, które pomagają się uczyć.

Kiedy się uczymy – musimy być w dobrym stanie, nie można się uczyć,
kiedy jesteśmy zdenerwowani, smutni, zmęczeni, senni ...

Wtedy tylko tracimy czas! Dzisiaj poznacie kolejne ćwiczenia. Zapraszam.

2. Uczniowie dzielą się na dwie grupy i ustawiają w dwóch rzędach w punkcie startowym. Mają dość stopka za stopką do wyznaczonego punktu, klepnąć (np. ścianę) i wrócić szybko na koniec rzędu. Biegnie następna osoba.
3. Nauczyciel stawia przeszkodę (np. krzesło). Zadaniem uczniów jest biec do wyznaczonego punktu, ale dwa razy obieć dookoła przeszkodę.
4. Kolejne ćwiczenie: ruch do muzyki. N. wyjaśnia zadanie: osoba pierwsza wykonuje jakiś ruch do muzyki, pozostałe dzieci w tym samym rzędzie naśladują ten ruch. Potem pierwsza osoba biegnie na koniec, dzieci się przesuwają krok do przodu. Ruch wykonuje druga osoba itd. N. włącza dowolną, rytmiczną muzykę. Dzieci wykonują ćwiczenie 2-3 razy.
5. A teraz każdy tańczy jak chce! – ale uważa na innych! (taniec swobodny rozwija wyobraźnię przestrzenną i wspiera uczenie się matematyki).
6. Dyrygowanie do muzyki – uczniowie stoją i dyrygują (jak dyrygent).
7. Na zakończenie – dzieci kładą się i spokojnie oddychają.

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

N. zadaje uczniom pytania i zaprasza do swobodnych wypowiedzi:

- czy to był ciekawy dzień?
- co było najciekawsze?
- jakiej książki słuchaliście?
- jak należy obchodzić się z wypożyczonymi książkami?
- czy podobały się wam ćwiczenia?
- a co było trudne?

SCENARIUSZ nr 2

TEMAT: KSIĄŻKI PEŁNE LITER

Godzina 1:**Powtórka alfabetu, piosenka o alfabecie.**

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N.) przedstawia cel lekcji.
3. N. pyta się uczniów ile jest liter w alfabecie.
4. N. (lub wybrani uczniowie) zapisują wszystkie litery alfabetu na tablicy (i liczą jeśli nie potrafią odpowiedzieć).
5. N. zachęca do refleksji – mówiąc że z tych liter tworzy się słowa, zdania i całe opowieści, z których powstają książki.
6. N. pyta się czy dzieci pamiętają piosenkę o alfabecie. Teraz ją sobie przypomnimy. https://www.youtube.com/watch?v=hPlild_cMIg
7. Dzieci słuchają piosenki o literach – a potem zaczynają wspólnie śpiewać.
8. N. wyjaśnia, że zaraz bardzo się przyda znajomość alfabetu, bo ... idziemy do biblioteki.

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki.

Godzina 2:**Poznanie alfabetu w praktyce. Aktywne słuchanie wiersza.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. Zwracają wypożyczone książki.
3. Teraz mogą wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje zestaw lektur do wyboru.

4. NB przypomina dzieciom jak są ułożone książki w bibliotece (wg alfabetu).
5. Czas na małą symulację: N lub NB prosi o znalezienie książki (tu wymienia nazwisko autora np. Wawiłow Danuta).
6. Dzieci zgłaszają się do zadania na ochotnika.
7. Powtarzamy symulację kilkakrotnie.
8. N. zaprasza dzieci do posłuchania kilku wierszy Danuty Wawiłow (np. ze zbioru „Rupaki”, w tym koniecznie „Kałużyści”).
9. Po wysłuchaniu wierszy – uczniowie dziękując NB za gościnę i wracają do swojej klasy.

Godzina 3:**Dawne zabawy dziecięce. Zabawy językowe.**

1. N. odwołuje się do wiersza „Kałużysci”. Czyta go jeszcze raz.
2. N. pyta się dzieci czy i jak spędzają czas na powietrzu – czy także są „Kałużystami”.
3. N. rozmawia z dziećmi o zabawach podwórkowych, w co się bawią, co lubią robić?
4. N. opowiada o różnych zabawach podwórkowych, w które bawiły się kiedyś dzieci, m.in. „w gumę”, w „chłopka”, w wyścigi sportowe z wykorzystaniem kapsli, w hula hop i zabawy na trzepaku.
5. N. i uczniowie rozmawiają o współczesnych zabawach dzieci.
(Czy w ogóle bawią się na podwórku lub placu zabaw?)
6. N. zaprasza dzieci do zabawy, która także była kiedyś popularna na podwórku pt. „w coś w pobliżu na literę...”
7. Dzieci mają wymienić rzeczy znajdujące się w zasięgu wzroku na podaną przez N. literę. Zaczynamy np. od A (potem dowolne litery).

Godzina 3:

Zabawy językowe. Czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki.

1. Dzieci robią inicjały (z liter swojego imienia i nazwiska), na osobnych kartkach. Kolorują je i ozdabiają.
2. A potem w grupach 4 osobowych układają jak najwięcej wyrazów, które się zaczynają na te litery. Zapisują słowa na karteczkach.
3. Na zakończenie układają w osobnych grupach: czasowniki, rzeczowniki, przymiotniki i osobno te wyrazy, które nie należą do wymienionych części mowy.
4. Każde dziecko losuje 2 wyrazy i układa z nich 3 różne zdania (w zdaniu muszą być zawsze wykorzystane te dwa wylosowane wyrazy).

Godzina 4:**Ćwiczenia ruchowe, utrwalenie ćwiczeń wspierających uczenie się.**

1. Czas na ruch!
2. Uczniowie dzielą się na dwie grupy i ustawiają w dwóch rzędach w punkcie startowym. Mają dojść powoli tyłem do wyznaczonego punktu, klepnąć (np. ścianę) i wrócić szybko (już biegnąc przodem) na koniec rzędu. Biegnie następna osoba.
3. Nauczyciel stawia przeszkodę (np. ławeczkę). Zadaniem uczniów jest biec do wyznaczonego punktu i przeskoczyć przez ławeczkę w jedną i drugą stronę.
1. Kolejne ćwiczenie: ruch do muzyki. N. wyjaśnia zadanie: osoba pierwsza wykonuje jakiś ruch do muzyki, pozostałe dzieci w tym samym rzędzie naśladują ten ruch. Potem pierwsza osoba biegnie na koniec, dzieci się przesuwają krok do przodu. Ruch wykonuje druga osoba itd. N. włącza dowolną, rytmiczną muzykę. Dzieci wykonują ćwiczenie 2-3 razy.
2. A teraz każdy tańczy jak chce! – ale uważa na innych! (taniec swobodny rozwija wyobraźnię przestrzenną i wspiera uczenie się matematyki).
3. Dyrygowanie do muzyki – uczniowie stoją i dyrygują (jak dyrygent).
4. Na zakończenie – dzieci kładą się i spokojnie oddychają.

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 3

TEMAT: W (WYMYŚLONYM) ZOO

Godzina 1:

Rysowanie nieistniejących zwierząt.

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N) zaprasza uczniów do narysowania Nieistniejących Zwierząt.
Opowiada, że naukowcy jeszcze nie odkryli wszystkich zwierząt, które żyją na Ziemi, co roku odkrywają nowe owady, zwierzęta żyjące w głębinach.
Ciągłe trwają także poszukiwanie Yeti. Czy któreś dziecko słyszało o Yeti?
3. Uczniowie odpowiadają.
4. Zadaniem dzieci jest narysowanie kredkami Nieistniejącego Zwierzęcia, wymyślenie jego nazwy i miejsca, gdzie żyje.
5. Po skończeniu rysowania - N. prosi uczniów o zabranie rysunków i zaprasza do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki.

N. wcześniej przygotowuje ślady (tropy) prawdziwych i wymyślonych zwierząt, wyciętych z papieru i rozkłada je na drodze do biblioteki.
Powinno być 6-7 tropów, małych i dużych.

Godzina 2:**Tropy zwierząt prawdziwych i wymyślonych. Różne cechy zwierząt.**

1. N. zaprasza uczniów do szukania tropów. Przy każdym tropie stają i zastanawiają się czy trop należy do zwierzęcia dużego czy małego.
Czy to zwierzę prawdziwe czy wymyślone?
2. Po przybyciu do biblioteki dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
3. N. zaprasza dzieci do pokazania wykonanych rysunków Nieistniejących Zwierząt.
4. N. prosi NB. o pokazanie książek z ilustracjami zwierząt i zadaje uczniom pytania.
5. O największe zwierzęta jakie kiedyś żyły na Ziemi?
6. O zwierzęta, które żyją najdłużej?
7. A które mają największe uszy?
8. A które mają świetny wzrok – świetnie widzą po ciemku?
9. A które są najszybsze?
10. Jakie zwierzę – obecnie żyjące, jest największe?

Najcięższym i największym zwierzęciem, które obecnie żyje na świecie jest płetwal błękitny. Ma 30 metrów długości i waży ponad 100 000 kilogramów.

Mały płetwal - dziecko ma 7 metrów długości i waży 2 500 kilogramów.

To największy noworodek świata!

Godzina 3:**Utrwalanie ciekowości czytelniczej.**

1. Uczniowie mogą pooglądać książki o zwierzętach.
2. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

3. Dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

Godzina 4:**Poznanie wielkości zwierząt w odniesieniu do rozmiarów własnych.**

1. N. jeszcze raz powtarza pytania dotyczące zwierząt (które już były postawione w bibliotece). Teraz może jeszcze uzupełnić o takie jak np. najmniejszy ptak, ptak, który mówi, ptak, który najpiękniej śpiewa, zwierzę, które nazywa się jak owoc. Itd.
2. N. przypomina dzieciom, że najcięższym i największym zwierzęciem, które obecnie żyje na świecie jest płetwal błękitny. Ma 30 metrów długości i waży ponad 100 000 kilogramów. Mały płetwal - dziecko ma 7 metrów długości i waży 2 500 kilogramów. To największy noworodek świata!
3. Teraz uczniowie wykonują z gazet pas o długości 7 metrów i układają się na nim, aby sprawdzić ile razy ten wodny noworodek jest większy od dziecka w ich wieku.
4. N. mówi uczniom, że największy polski ptak to Bielik to nasz największy lęgowy ptak drapieżny. Dorosłe samice, które są nieco większe od samców, mogą osiągać masę ok. 6 kg i rozpiętość skrzydeł ok. 2,5 m.
5. Dzieci wykonują pas z gazet o szerokości 2,5 m. Pas przyczepiamy do ściany.
8. Dzieci przymierzają się z rozłożonymi rękami – i doświadczają jak duży jest bielik.
9. N. przekazuje wybrane informacje na temat bielika

<http://www.koo.org.pl/krajowe-ptaki-szponiaste/bielik>

10. N. pokazuje tabelę pt. sezon lęgowy (na dole strony

<http://www.koo.org.pl/krajowe-ptaki-szponiaste/bielik>)

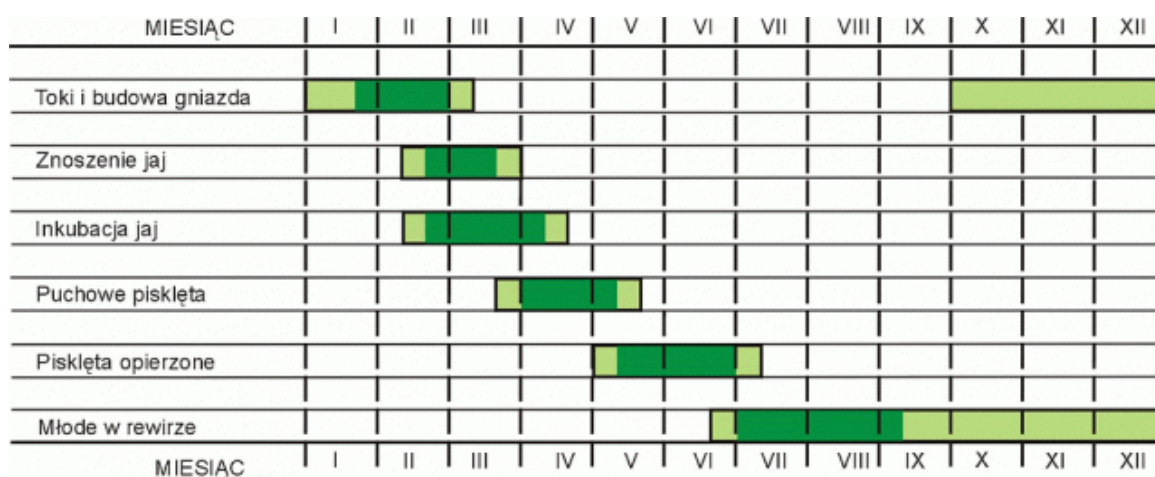
11. Zadaje pytania uczniom, np. w którym miesiącu wykluwają się bieliki, kiedy są już opierzone?

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

Tabela pt. sezon lęgowy

(na dole strony <http://www.koo.org.pl/krajowe-ptaki-szponiaste/bielik>)

SCENARIUSZ nr 4

TEMAT: CZY KSIĄŻKI SĄ ZAWSZE W KSZTAŁCIE SZEŚCIANU?

Godzina 1:**Książki w różnych kształtach (figury geometryczne).**

1. Zajęcia zaczynamy w klasie. Nauczyciel (N) przedstawia cel zajęć.

(N.) wcześniej prosi uczniów o przyniesienie z domu książek, które mają nietypowy kształt (np. owalu, albo kształt torebki, samochodu) lub sam przynosi takie książki.

3. N. zadaje pytanie uczniom: jaki kształt mają książki? (kształt geometryczny, do jakiej figury geometrycznej są najbardziej podobne?)
4. Podstawowy kształt to oczywiście sześciąt lub widziane z góry: prostokąt lub kwadrat. Zadaniem uczniów jest pokazać książki tego kształtu.
5. N. pokazuje książki w innych kształtach – rzadko, ale bywają książki owalne, w kształcie samochodu, torebki lub domku itp. Bywają także książki przestrzenne, z okienkami ... i pełne niespodzianek np. z dźwiękiem.
6. Czy to są książki czy zabawki? Spytamy się w bibliotece.

Godzina 2:**Wykonywanie książki o płaskich figurach geometrycznych.**

1. Dzieci wykonują nietypową książkę o płaskich figurach geometrycznych.

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu skrawków materiałów o różnej fakturze, futra, folii kuchennej, papieru ściernego, kolorowych wacików, piórek, ziaren ryżu, kaszy itd. Potrzebny będzie także klej i karton, dziurkacz i nożyczki.

2. Zadaniem uczniów jest wykonanie płaskich figur geometrycznych, różnej wielkości, w różnych kolorach, o różnej fakturze. Uczniowie wykonują figury płaskie i przyklejają je na kartki formatu A5 (karton).
3. N. dziurkuje wszystkie kartki i łączy je wstążką (sznurkiem). Chętny uczeń może wykonać okładkę z tytułem, który wspólnie dzieci wymyślą.
4. Dzieci zabierają wykonaną książkę oraz książki na wymianę i przenosimy się do biblioteki.

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki.

Godzina 3:**Poznanwanie książek o nietypowych kształtach. Wzbudzanie zainteresowania czytelnictwem.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB) i pokazują wykonaną wspólnie książkę o figurach geometrycznych.
2. N. prosi o pokazanie dzieciom książek o nietypowych kształtach.
3. NB pokazuje dzieciom różne książki i odpowiada na pytanie: czy to książki czy zabawki?
4. Uczniowie oglądają nietypowe książki.
5. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

6. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki.

Godzina 4:

Ćwiczenia ruchowe, utrwalenie ćwiczeń wspierających uczenie się.

1. Czas na ruch!
2. Uczniowie dzielą się na dwie grupy i ustawiają w dwóch rzędach w punkcie startowym. Mają dojść powoli tyłem do wyznaczonego punktu, klepnąć (np. ścianę) i wrócić szybko (już biegnąc przodem) na koniec rzędu. Biegnie następna osoba.
3. Nauczyciel stawia przeszkodę (np. ławeczkę). Zadaniem uczniów jest biec do wyznaczonego punktu i przeskoczyć przez ławeczkę w jedną i drugą stronę.
4. Kolejne ćwiczenie: ruch do muzyki.
N. wyjaśnia zadanie: osoba pierwsza wykonuje jakiś ruch do muzyki, pozostałe dzieci w tym samym rzędzie naśladowują ten ruch. Potem pierwsza osoba biegnie na koniec, dzieci się przesuwają krok do przodu. Ruch wykonuje druga osoba itd. N. włącza dowolną, rytmiczną muzykę. Dzieci wykonują ćwiczenie 2-3 razy.
5. A teraz każdy tańczy jak chce! – ale uważa na innych!
(taniec swobodny rozwija wyobraźnię przestrzenną i wspiera uczenie się matematyki).
6. Dyrygowanie do muzyki – uczniowie stoją i dyrygują (jak dyrygent).
7. N. zaprasza dzieci do podzielenia się na grupy 4-5 osobowe i wykonanie z ciała różnych figur geometrycznych (kwadraty, trójkąta, rombu, okręgu, prostokąta).
8. Na zakończenie – dzieci kładą się i spokojnie oddychają.

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 5

TEMAT: KREATYWNE OPOWIEŚCI

Godzina 1:**Kreatywne opowiadanie historii. Kreatywność językowa.**

1. Zajęcia zaczynamy w klasie. Nauczyciel (N.) przedstawia cel dnia.
2. Stawia pudło z różnymi przedmiotami w środku.

N. przygotowuje pudło z różnymi przedmiotami, które ma dosłownie pod ręką (książka, zeszyt, kwiatek, kreda, chustka, czapka, zabawki, klocki itd.).

3. Nauczyciel (N) zaprasza uczniów do powiedzenia o czym są opowieści (dosłownie o wszystkim).
4. N. zaprasza dzieci do wspólnego zbudowania opowieści o ... np. kwiatku.
5. N. zaczyna np. W pewnym ogródku, wyrósł mały kwiatek. Rozejrzał się i powiedział ...
6. N. zaprasza dowolnego ucznia do kontynuowania opowieści (itd., kilka osób ciągnie opowieść po fragmencie).
7. Teraz N. zaprasza uczniów, aby w parach wymyślili opowieść o tym, co wylosują z pudełka.
8. Zadaniem uczniów jest wymyślenie dowolnego mini opowiadania (na pół strony), w której w tytule i fabule pojawi się wylosowana przez nich rzecz.
9. Po zakończeniu pracy N. prosi uczniów o przeczytanie swoich opowieści.
10. N. zaprasza uczniów do biblioteki.

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i Pamiętnika dla lektur.

Godzina 2:**Wzbudzanie zainteresowania czytelnictwem. Ogłoszenie konkursu.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. N. pyta się uczniów, czy ktoś chciałby przeczytać swoją opowieść.
3. Dzieci czytają.
4. NB ogłasza uczniom konkurs na opowiadanie o ulubionych zwierzętach – takich co mają lub chcieliby mieć. Prezentacja odbędzie się za miesiąc.
5. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

6. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

Godzina 3:**Pisanie krótkiego opowiadania na schemacie „jamnika”.**

1. N. rysuje na tablicy schemat opowiadania w kształcie jamnika.

Głowa to tytuł.

Szyja - wstęp.

Tyłów jamnika to rozwinięcie.

A ogon – zakończenie.

N. rozdaje uczniom szablony w kształcie jamnika – wycięte z kartonu dużego bloku do rysowania.

2. Dzieci w parach mają wymyśleć opowiadanie i wpisać do szablonu.

N. wyjaśnia, że w opowiadaniu musi być coś na temat pogody i kota.

3. Po skończeniu zadania – dzieci na ochotnika czytają swoje prace.

N. przypomina o konkursie na opowiadanie o ulubionych zwierzętach – takich co mają lub chcieliby mieć. Prosi o zgłoszenie się chętnych uczniów.

N. ustala termin oddania opowiadań na konkurs i przypomina dzieciom co jakiś czas.

Godzina 4:

Ćwiczenia ruchowe, utrwalenie ćwiczeń wspierających uczenie się. Nauka tańca grupowego.

1. Czas na ruch!
2. Marsz fabularny: dzieci mają odgrywać, że idą po gęstym lesie, zrywa się wiatr i drzewa poruszają gałęziami. Przedzierają się przez gąszcz i wychodzą na łąkę. Mogą teraz swobodnie pobiegać po miłej, miękkiej trawie.
3. Biegają na piętach.
4. Biegają na palcach.
5. Idą jak ciężkie słonie.
6. Idą drobnymi kroczkami, szybko jak mrówki.
7. Zamieniają się w żabki i skaczą w kierunku strumyczka.
8. Teraz zabawa balonami.
9. Na zakończenie: Taniec do muzyki z ruchem (np. WAKA WAKA
<https://www.youtube.com/watch?v=ATloVln4L0c>)

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 6.

TEMAT: KONKURS NA OPOWIADANIE

Godzina 1:**przygotowanie sceny do konkursu. Wykonywanie dekoracji.**

1. Nauczyciel (N.) przedstawia cele dnia.
2. Zajęcia zaczynamy w klasie od przygotowania sceny do Konkursu.

Przygotowanie:

- Wcześniej na korytarzu szkoły (przed klasami dla najmłodszych uczniów) zostaje przymocowana linka w poprzek korytarza, na której zostanie powieszona kurtyna. Kurtyna ma uniwersalne zastosowanie podczas organizowania konkursów, mini przedstawień teatralnych, okolicznościowych akademii itd.
- Nauczyciel wcześniej zbiera napisane przez dzieci opowiadania, wykonuje prace redakcyjne i przekazuje uczniom do poprawienia i przepisania, tak aby na konkurs były przygotowane bezbłędnie.
- Na przedstawienie zaproszeni zostają rodzice lub inne klasy pierwsze lub drugie.

3. Uczniowie wykonują dekorację – wykorzystując rysunki z nieistniejącymi zwierzętami oraz opowiadania typu jamnik i wykonaną książkę z figur geometrycznych.

Z wykonanych prac przygotowują wystawę i dekorację sceny.

Godzina 3:

Ćwiczenia ruchowe, utrwalenie ćwiczeń wspierających uczenie się, relaksacyjne. Ćwiczenie tańca grupowego.

1. Uczniowie ćwiczą taniec (który już ćwiczyli np. WAKA WAKA
<https://www.youtube.com/watch?v=ATIoVln4L0c>)
2. Uczniowie wykonują ćwiczenia rozgrzewkowe i relaksacyjne – w tym na dobrą dykcję. Nauczyciel demonstruje dzieciom ćwiczenia na pokonywanie tremy przed występem – informując, że takie ćwiczenia wykonują także dorośli: aktorzy, dziennikarze i inne osoby przed występami publicznymi.
3. Dzieci stają prosto i oddychają głęboko, kilka razy.
4. Teraz dzieci wykonują kilka podskoków (pajacyki).
5. Teraz dzieci wykonują różne miny, bardzo przerysowane (rozluźnienie mięśni policzków).
6. Ćwiczenia na dykcję: powtarzają głośno, wyraźnie z przerysowaniem:
 bra bra bre bre, ja, je jo, tiki tuku, tiki tuku, szczecin... i coś że ze Szwecji itd.
7. Dzieci wykonują ćwiczenia rozciągające (na stojąco sięganie do sufitu)
8. Rozluźniające (potrząsanie rękoma, nogami).
9. Czas na krótkie odwiedziny biblioteki.

Godzina 3:**Wzmacnianie nawyków czytelniczych. Przygotowania do konkursu.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę.

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

3. Dzieci wracają do klasy – czas na ostatnie przygotowania do konkursu.

Godzina 4:**Konkurs na opowiadanie. Wspólne zabawy ruchowe.**

1. Zaproszeni goście siadają na widowni.
2. N. prowadzi przedstawienie.
3. Pierwszy punkt programu to taniec WAKA WAKA.
4. Teraz czas na występy konkursowe. Uczniowie biorący udział w konkursie czytają swoje opowiadania.
5. Jury (składające się np. z Nauczyciela Bibliotekarza i dwójki uczniów) obraduje.
6. W tym czasie publiczność zaproszona jest do obejrzenia wystawy prac, które wykonały dzieci.
7. Jury ogłasza zwycięzcę konkursu – Mistrza Opowiadania, który dostaje szarfę, pozostali uczestnicy dostają małe nagrody (słodczyce, ołówki zawinięte pięknie w kolorowy papier).
8. N. zaprasza wszystkich do wspólnego śpiewania np. „Głowa, kolana, ramiona, pięty” <https://www.youtube.com/watch?v=30BVfTvlsrE>
9. Na zakończenie – zabawa dla wszystkich w odbijanie baloników.
10. ZAKOŃCZENIE: Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 7.

TEMAT: OPOWIADANIA Z DRESZCZYKIEM

Godzina 1:**Opowiadania „z dreszczykiem”. Słuchanie opowiadania „Wilki w ścianach”.**

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N) przedstawia cele dnia
3. I pyta się uczniów co to znaczy „opowiadania z dreszczykiem”.
4. Zaprasza dzieci do posłuchania opowiadania „Wilki w ścianach”
(autorstwa Neil Gaiman, Dave McKean).
5. Po wysłuchaniu – mogą obejrzeć animację do tego opowiadania
http://www.dailymotion.com/video/xa1vhb_wilki-w-scianach_creation
6. N. zachęca dzieci do rozmowy na temat „wilków” i innych strachów: dlaczego strach ma wielkie oczy? Co to znaczy? Czy wilki mogą mieszkać w ścianach? Czy lubimy słuchać trochę strasznych opowieści?
7. Uczniowie wypowiadają się spontanicznie.
8. Teraz N. zaprasza uczniów do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i zrobieniu kolejnej strony w dla lektur.

Godzina 2:**Utrwalenie nawyków czytelniczych. Słuchanie bajek terapeutycznych.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. N. prosi o pokazanie książek o tym jak oswoić lęki i strachy...
(chodzi o bajki terapeutyczne).
3. NB pokazuje książki.
4. Dzieci wybierają temat.
5. N. czyta dwie – trzy opowieści.
6. N. po każdej opowieści N. rozmawia z uczniami na temat treści przeczytanego opowiadania.
7. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach) i wracają do klasy.

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

Godzina 3:**Rozmowy o lękach i odwadze. Wykonywanie „strachów”.**

1. N. kontynuuje temat lęków i strachów, które przeżywają nie tylko dzieci, bo także i dorośli. Podkreśla, że czasem strach jest uzasadniony (możemy się bać w jakiejś konkretnej sytuacji, kiedy jest prawdziwe zagrożenie np. pożar, albo atakuje nas duży pies). Ale często strach „ma wielkie oczy” z powodu naszej wyobraźni. Na przykład boimy się i denerwujemy przed występem lub w czasie odpowiedzi pod tablicą, boimy się zastrzyków, ciemności ...
2. N. zaprasza dzieci do obejrzenia krótkiego filmu o odwadze z serii „Tomek i przyjaciele” https://www.youtube.com/watch?v=PRLsSg0bW_o
3. Teraz będziemy oswajać takie małe i duże strachy.

N. wcześniej prosi dzieci o przyniesienie rolek po papierze toaletowym lub ręcznikach kuchennych. Potrzebne będą także: farby, klej, papier.

4. Zadaniem dzieci jest wykonanie z wykorzystaniem rolek różnych strachów i je ponazywanie: Strastrzyk (lęk przed zastrzykiem).

Godzina 4:**Ćwiczenia ruchowe „dodające odwagi”.**

1. Czas na ruch (część rekreacyjna).
2. Dzieci biorą w rękę wykonane strachy i straszą się goniąc jeden drugiego z okrzykiem: Uuuuuu. (N. wyjaśnia, że na lęki i strachy przyda się dobry humor!)
3. Teraz N. prosi dzieci, aby pokazały jak się zachowują, kiedy się czegoś boją (marsz fabularny). Wyjaśnia, że wtedy jesteśmy skuleni, spięci, płytko oddychamy i robi się ... jeszcze gorzej.
4. Aby dodać sobie odwagi:
5. Wyprostować się (dzieci mają stanąć i się wyprostować, porozciągać).
6. Odetchnąć głęboko.
7. Poskakać wysoko.
8. Porobić głupie miny (porośmieszać się).
9. Pośpiewać: dzieci w szeregu maszerują energicznie i śpiewają „Wędrowali szewcy przez zielony las. Nie mieli pieniędzy, ale mieli czas”. Teraz rytmicznie liczą i raz i dwa i trzy i cztery – klaszcząc w dłonie. Powtarzają kilkakrotnie.
10. Powtarzamy taniec (WAKA WAKA)?

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 8

TEMAT: KRAJOBRAZY

Godzina 1:**Różne krajobrazy. Utrwalanie nawyków czytelniczych.**

1. Nauczyciel (N.) przedstawia cele dnia.
2. I mówi uczniom, że dzisiaj porozmawiamy o krajobrazach i zaprasza uczniów do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i zrobieniu kolejnej strony w dla lektur.

3. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
4. N. prosi o pokazanie książek, albumów z fotografiami na temat różnych krajobrazów.
5. Dzieci oglądają książki. N. i NB. rozmawiają z dziećmi o oglądanych zdjęciach (krajobrazy: dżungla, pustynia, głębiny morskie, góry). Wskazują charakterystyczne cechy, rośliny, zwierzęta.
6. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub gramy, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

7. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

Godzina 2:**malowanie krajobrazów.**

1. N. rozwiesza 4 duże arkusze papieru.
2. Dzieci dzielą się na 4 grupy.
3. Zadaniem dzieci będzie namalowanie krajobrazu. Każda grupa maluje wylosowany krajobraz: dżungla, pustynia, głębiny morskie, góry.
4. Dzieci mogą malować na arkuszu leżącym na podłodze lub przymocowanym do ściany.

Godzina 3:**Krajobrazy i największe góry, oceany, pustynie, dżungle.**

1. Po zakończeniu – dzieci opowiadają co jest na ich rysunkach.
2. Nauczyciel pokazuje na mapie lub globusie:
 - Najwyższe góry na świecie (Himalaje, opowiada o tym, jak co roku himalaiści wspinają się na te góry, ile trwa taka wyprawa, jak jest trudna).
Jakie są najwyższe góry w Polsce? A które są najniższe?
 - Największa pustynia na świecie (Sahara, jaka tam jest temperatura, kto tam zamieszkuje). Czy w Polsce jest pustynia? Tak – to Pustynia Błędowska zwana „Polską Saharą”. Jest to największa pustynia w Europie
 - Największy ocean (Ocean Spokojny, przy okazji warto pokazać na globusie dzieciom półkulę wodną - i opowiedzieć jak dzieci w Australii widzą świat).
 - Największe dżungle (Lasy Amazonii, zwane płucami świata).

Godzina 4:**Kreatywne poznawanie kontynentów.**

1. N. kładzie na podłodze wycięte z kartonu duże zarysy 6 kontynentów.
2. Uczniowie dzielą się na 6 grup, każdy dostaje jeden zarys:
3. Zadaniem dzieci jest – porównując z mapą świata
 - odgadnąć jaki to kontynent
 - wpisać nazwę
 - odpowiednio ułożyć na dużym szarym arkuszu papieru.
 - uzupełnić nazwę oceanów.
4. Uczniowie sami wykonali mapę świata.
5. Teraz mała symulacja:
 - uczniowie na ochotnika mają stanąć np. na Australii i skoczyć do Europy.
 - stanąć na największym oceanie
 - stanąć tam, gdzie są najwyższe góry świata.
6. Mapę zostaje wywieszona na ścianie.
7. Czas na krótki relaks.
8. N. rzuca 5-6 balonów – dzieci odbijają tak, aby żaden nie upadł na podłogę.

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 9

TEMAT: JAK POWSTAJĄ KSIĄŻKI?

Godzina 1:**Robimy książki o figurach geometrycznych.**

1. Nauczyciel (N) przedstawia cele dnia.
2. Zajęcia zaczynamy w klasie.
3. Nauczyciel (N) zaprasza dzieci do obejrzenia filmu na temat jak teraz powstają książki. Spotkamy także najmłodszą polską autorkę książki.
<https://www.youtube.com/watch?v=7VtNN0pTQFI> (12 minut)
4. N. przypomina, że w zeszłym roku dzieci robiły książkę o figurach geometrycznych – dzisiaj zrobimy część drugą.
5. N. pyta się dzieci czy spotkały książki, które są wydawane w częściach, np. tom I, tom II, albo część 1,2,3?
6. Dzieci odpowiadają.
7. N. wyjaśnia, że zrobimy kolejną książkę o figurach geometrycznych!
8. N. prosi dzieci o przygotowanie 3 kartek papieru, kredek, ołówków.

Każdy uczeń bierze 3 kartki papieru formatu A4. Kartki składamy na połowę. Grzbiet lekko zaginamy (robiąc wąski margines z lewej strony). Dzieci wykonują 6 rysunków na każdej kartce. Na pierwszej stronie piszą autora i tytuł oraz tom II. Na kolejnych stronach rysują figury składające się z okręgów, owali, prostokątów i kwadratów (figury geometryczne płaskie), które zamieniają na budowle, postacie ludzi lub zwierząt.

9. Dzieci wspólnie oglądają wykonane książki o figurach geometrycznych. bawią się wykonanymi książkami.
10. N. pokazuje uczniom zdjęcie najgrubszej książki świata i najmniejszej książki na świecie (zdjęcie Internet).
11. Teraz N. zaprasza uczniów do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie:

N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i zrobieniu kolejnej strony w Pamiętniku dla lektur.

Godzina 2:**Wzmacnianie nawyków czytelniczych.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB) i pokazują wykonane książki o figurach geometrycznych.
2. N. prosi NB, aby pokazał dzieciom książki, które mają wiele tomów, wiele części, np. Muminki, seria o Mikołajku itd.
3. Dzieci oglądają książki i rozmawiają swobodnie.
4. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się
5. w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

6. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

Godzina 3:**Robimy książkę o trapezach i trójkątach.**

1. N. zaprasza dzieci do wykonania 3 tomu ich książki. Teraz to będzie książka o trójkątach i trapezach!
2. N. prosi dzieci o przygotowanie 3 kartek papieru, kredek, ołówków.

Każdy uczeń bierze 3 kartki papieru formatu A4.

Kartki składamy na połowę.

Grzbiet lekko zginamy (robiąc wąski margines z lewej strony).

Dzieci wykonują 6 rysunków.

Na pierwszej stronie piszą autora i tytuł oraz tom III.

Na kolejnych stronach rysują obrazki z wykorzystaniem trójkątów i trapezów (figury geometryczne płaskie), które zamieniają na budowle, postacie ludzi lub zwierząt (prawdziwych lub fantastycznych).

3. Po wykonaniu książek - dzieci wspólnie oglądają wykonane prace.

Godzina 4:**Wykonywanie ćwiczeń ruchowych i wspólnego tańca.**

1. Czas na ruch (część rekreacyjna): dzieci bawią się kolejno
2. Zabawa i śpiew: „Kółko graniaste, czworokanciaste...”
<https://www.youtube.com/watch?v=e-vxQBnl8ao>
3. W grupach 4 osobowych wykonują z ciała różne figury geometryczne (figury płaskie).
4. N. rzuca 5-6 balonów – dzieci odbijają tak, aby żaden nie upadł na podłogę.
5. Teraz dzieci odtwarzają ruchem hasło zabawy, które podaje nauczyciel:
6. Jesteście w lesie, zbieracie jagody do koszyczka.
14. Teraz – zamieniacie się w drzewa, zerwał się wiatr i kołyszecie gałęziami.
15. Teraz – zamieniacie się w mrówki i szybko biegacie wokół mrowiska.
16. Teraz – skaczecie po łące jak zające!
17. Teraz – uczniowie udają, że idą pod górę.
18. Teraz – zrywają jabłka z bardzo wysokich gałęzi (ćwiczenia rozluźniające).
19. Na zakończenie – taniec WAKA WAKA.

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 10

TEMAT: FESTIWAL TALENTÓW

Godzina 1.

Próba generalna Festiwalu talentów.

1. Zajęcia zaczynamy w części rekreacyjnej.

N. wcześniej zapowiada Festiwal Talentów.

Dzieci mogą się zgłosić do demonstracji swoich umiejętności w konkurencjach: piękne czytanie, samodzielnie ułożony wiersz, książka o figurach geometrycznych z rysunkami i tekstem i książka o trudnych wyrazach (ortografia).

Jeżeli uczniowie chcą przedstawić coś innego – włączamy to w program festiwalu. (Np. coś zagrać lub zaśpiewać itd.).

Dzieci przygotowują prace lub wybrany tekst do czytania wcześniej i pokazują Nauczycielowi. Nauczyciel układa kolejność występów.

Na Festiwal zapraszamy rodziców/opiekunów/rodzeństwo.

Może 2-3 uczniów wcieli się w role konferansjerów?

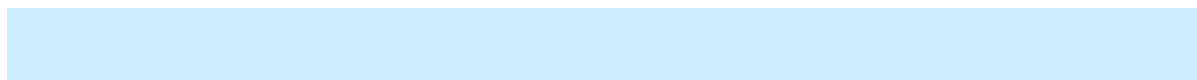
Jeżeli uczniowie będą pełnić rolę konferansjerów – N. z uczniami spisuje plan występów i ustala kto będzie kiedy zapowiadał.

N. prosi rodziców o przygotowanie małego poczęstunku.

2. Nauczyciel (N.) omawia z uczniami plan Festiwalu:

- powitanie gości – konferansjerzy,
- zaczynamy od wspólnej piosenki lub tańca,
- potem wystąpienia uczniów (kolejność wg kategorii),
- na zakończenie wspólne wykonanie piosenki.

3. Próba generalna – tańca, piosenki.

Godzina 2:**Wykonywanie ćwiczeń ruchowych, relaksacyjnych i na dykcję.**

1. N. zaprasza uczniów do wykonania ćwiczeń przed występem na pokonywanie tremy i rozgrzewkę.
2. Dzieci stają prosto i oddychają głęboko, kilka razy.
3. Teraz dzieci wykonują kilka podskoków (pajacyki).
4. Marszobiegi (np. po narysowanej na podłodze dużej leżącej ósemce lub torze dla rowerów).
5. Teraz dzieci wykonują różne miny, bardzo przerysowane (rozluźnienie mięśni policzków).
6. Ćwiczenia na dykcję: powtarzają głośno, wyraźnie z przerysowaniem:
bra bra bre bre, ja, je jo, tiki tuku, tiki tuku, szczecin... i coś że ze Szwecji itd.
7. Dzieci wykonują ćwiczenia rozciągające (na stojąco sięganie do sufitu)
8. Rozluźniające (potrząsanie rękoma, nogami).

Godzina 3-4:**Festiwal talentów.**

1. Zaczyna się Festiwal Talentów.
2. Powitanie publiczności.
3. Prezentacja umiejętności dzieci.
4. Na zakończenie wspólna zabawa np. w odbijanie baloników.
5. Zaczyna się festiwal według przygotowanego planu (scenariusza).
6. Na zakończenie N. gratuluje uczniom nabytych umiejętności i daje dzieciom małe nagrody (np. kolorowe ołówki, długopisy).

ZAKOŃCZENIE.

Mały poczęstunek i oglądanie wystawy prac dzieci (wykonanych książek, map).

ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY

**Warsztaty z uczenia się
połączone z wdrażaniem
kompetencji czytelniczych**

klasa 3

BLOK: ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY

10 scenariuszy (łącznie 40 godzin)

Komentarz:

- Blok tematyczny pt. „ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY” jest kontynuacją bloku realizowanego w klasie I i II.
- Podobnie jak poprzednie scenariusze jest także przewidziany do realizacji we współpracy z nauczycielem bibliotekarzem szkolnym.
- Realizacja 4 godziny, raz w miesiącu przez 10 miesięcy.
- Tematyczne odwiedziny w bibliotece szkolnej są połączone z kreatywnymi działaniami plastycznymi, językowymi, ruchowymi; także w formie konkursów i festiwalu talentów, który zamyka blok w każdym roku.
- **Zajęcia połączone z odwiedzinami biblioteki szkolnej są pretekstem przede wszystkim do:**
 - Utrwalania nawyków czytelniczych i zainteresowania czytelnictwem,
 - doskonalenia umiejętności czytania, wypowiadania się (w tym ćwiczeniu pięknego czytania, poprawnej dykcji), słuchania i pisania,
 - budowania pozytywnej motywacji do nauki,
 - odważnego doskonalenia własnych kompetencji w zakresie prezentacji społecznej (wypowiedzi, konkursy, festiwal talentów),
 - doskonalenie pracy w grupie, współdziałania,
 - kształtowania nawyków efektywnego uczenia się i umiejętnością samoregulacji (poznaniem w praktyce ćwiczeń fizycznych, które wspierają efektywne uczenie

się oraz efektywnych metod uczenia się poprzez ruch i z wykorzystaniem mnemotechnik)

- kreatywności językowej, plastycznej, ruchowej poprzez słuchanie dobrej literatury (wiersze, opowiadania), śpiew, taniec, ruch i samodzielnie wykonywane prace (własne książki).

BLOK: ŚWIAT SŁOWAMI OPISANY

Scenariusze nr 1 – nr 10 (łącznie 40 godzin)

Edu- kacje	Polonis- tyczna	Techni- ka	Plastyka	Muzyka	Wych. fizycz.	Mate- matyka	Przyrod a
Rodza- je eduka- cji	20g	1g	2 g	-	8g.	3 g	6g
Raze m	40 g						

Komentarz:

- Pierwsze dnia bloku nauczyciel przedstawia CEL całego bloku w języku zrozumiałym i atrakcyjnym dla ucznia.
- Na początku dnia nauczyciel przedstawia CEL zajęć, które będą realizowane tego dnia w języku zrozumiałym i atrakcyjnym dla ucznia, powtarza cele przy każdym module oraz wyjaśnia na co będzie zwracał uwagę.
- Na zakończenie dnia – jest podsumowanie dnia, omówienie tego, czego dzieci się nauczyły (przykład w scenariuszu nr 1).

SCENARIUSZ nr 1

TEMAT: WITAMY W BIBLIOTECIE SZKOLNEJ

PO WAKACJACH.

Godzina 1:**Praktyczne poznanie map, atlasów i podróŜniczych opowieści.**

1. Nauczyciel (N.) przedstawia cele dnia.

(Przykładowy tekst).

Podobnie jak w zeszłym roku raz w miesiącu będziemy odwiedzać bibliotekę szkolną. Już wiecie, że w bibliotece jest ogromnie dużo książek, a każda z nich wprowadza nas w inny świat. Pamiętajcie, że książki są na każdy temat?

Będzie poznawać świat, ludzi, zwierzęta, kontynenty, przyrodę ... przez podróŜe czytelnicze. Poznamy wiele ciekawych książek, autorów... TakŜe wy będziecie autorami – będziemy takŜe w tym roku robić swoje książki.

A na zakończenie odbędzie się festiwal talentów. Bo przecieŜ każdy z was ma wiele umiejętności i talentów, które warto pokazać innym!

Dzisiaj – zaraz, pójdziemy do biblioteki. Pamiętajcie jak naleŜy zachowywać się w bibliotece i jak naleŜy obchodzić się z wypoŜyczonymi książkami?

Porozmawiamy o podróŜach, sprawdzimy na mapie gdzie byliście na wakacjach, zrobicie kartki z wakacyjnego pamiętnika. A na zakończenie dnia – poćwiczymy. Poznamy kolejne ćwiczenia, które pomagają się uczyć, zmniejszyć treść przed występem, ćwiczenia na dykcję i na dobre samopoczucie! Pamiętajcie, aby te ćwiczenia wykonywać takŜe w domu.

JuŜ pod koniec dnia porozmawiamy o tym, co wam się najbardziej podobało.

Teraz pójdziemy do biblioteki.

2. N. zaprasza uczniów do biblioteki szkolnej.

Przygotowanie:

cykl realizowany ze współpracy z nauczycielem bibliotekarzem szkolnym (NB).

3. Uczniowie witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
4. NB pokazuje i opowiada dzieciom o książkach podróżniczych, relacjach z wypraw po świecie, reportażach, pokazuje także Książki – Atlasy dla dzieci.
5. N. czyta fragmenty książki o podróżach (np. z serii Nela Mała Reporterka o najmłodszej reporterce na świecie lub inną).
6. N. rozkłada stronę Atlasu Świata z kontynentami i pyta się uczniów jak nazywają się kontynenty. Prosi o pokazanie kontynentów.
7. N. teraz prosi o pokazanie Europy i Polski.
8. N. rozkłada mapę Polski.
9. Pyta się uczniów, gdzie byli na wakacjach. Dzieci szukają określonych miejsc – N. pomaga odszukać miejscowości.
10. Wspólnie zastanawiają się kto odwiedził najdalszy zakątek od ich miejscowości.
11. Teraz czas na wypożyczanie książek. Kiedy dzieci wyszukają książki dla siebie – N. przypomina jeszcze raz jak należy się obchodzić z wypożyczonymi książkami.
12. N. i uczniowie dziękują NB za gościnę i wracają do klasy.

Godzina 2:**Kalendarz, daty – wykonanie kartek z kalendarza wakacji.**

1. N. przypomina o książkach, w których są zapisane prawdziwe wydarzenia.

To są np. pamiętniki.

2. Teraz, zadaniem dzieci będzie opracowanie mini pamiętnika z wakacji.
3. Uczniowie mają opracować 3-4 kartki z kalendarza z wakacji, opis dni, które najbardziej utkwiły im w pamięci. Kartki z kalendarza powinny być opisane datą (jeżeli dzieci nie pamiętają – mogą poprosić o pomoc rodziców/opiekunów i podpisać kartki w domu).
4. Dzieci wykonują Kartki z kalendarza (ilustracja, krótki opis zdarzenia, data).
5. Po wykonaniu zadania – ochotnicy czytają na głos.

Godzina 3:**Poznanie różnych kalendarzy, liczba dni w roku, pory roku, nazwy miesięcy.**

1. N. pokazuje uczniom różne kalendarze: ścienne całoroczne, z podziałem na miesiące, kalendarze typu notes (z podziałem na tygodnie) i na każdy dzień ze zrywanymi kartkami.
2. Dzieci oglądają kalendarze.
3. Teraz każde dziecko dostaje 2-3 kartki z kalendarza ze zrywanymi kartkami i zapoznaje się z zawartymi tam informacjami.
4. Dzieci na ochotnika czytają dane zawarte na kartkach kalendarza.
5. N. ew. wyjaśnia i pokazuje, że zawarte są tam dane informujące: który to dzień w roku, kiedy jest wschód słońca itd. A także różne informacje praktyczne i przepisy kulinarne.
6. N. zadaje pytania - dzieci utrwalają wiadomości na temat :
 7. - ile jest dni w roku,
 8. - kolejność pór roku,
 9. - nazwy miesięcy i ich kolejność,
 - 10.- ile dni mają miesiące,
 - 11.- ile godzin liczy dzień.

Godzina 4:**Wykonywanie ćwiczeń wspierających efektywne uczenie się.**

1. Czas na ruch!
2. Uczniowie dzielą się na dwie grupy i ustawiają w dwóch rzędach w punkcie startowym. Mają dojść stopka za stopką do wyznaczonego punktu, klepnąć (np. ścianę) i wrócić szybko na koniec rzędu. Biegnie następna osoba.
3. Nauczyciel stawia przeszkodę (np. krzesło). Zadaniem uczniów jest biec do wyznaczonego punktu, ale dwa razy obieć dookoła przeszkodę.
4. Kolejne ćwiczenie: ruch do muzyki. N. wyjaśnia zadanie: osoba pierwsza wykonuje jakiś ruch do muzyki, pozostałe dzieci w tym samym rzędzie naśladują ten ruch. Potem pierwsza osoba biegnie na koniec, dzieci się przesuwają krok do przodu. Ruch wykonuje druga osoba itd. N. włącza dowolną, rytmiczną muzykę. Dzieci wykonują ćwiczenie 2-3 razy.
5. A teraz każdy tańczy jak chce! – ale uważa na innych! (taniec swobodny rozwija wyobraźnię przestrzenną i wspiera uczenie się matematyki).
6. Dyrygowanie do muzyki – uczniowie stoją i dyrygują (jak dyrygent).
7. Na zakończenie – dzieci kładą się i spokojnie oddychają.

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 2

TEMAT: KSIĄŻKI PEŁNE SŁÓW.

Godzina 1:**Słowa, słowa, słowa. Części mowy.**

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N.) pyta się uczniów ile jest słów w języku polskim?
Czy można je policzyć?
3. Uczniowie starają się odpowiedzieć na to pytanie.
4. N. wyjaśnia, że nie da się dokładnie policzyć wszystkich słów, bo język żyje i stale są tworzone nowe słowa. Czasem podaje się, że słów jest 10 tysięcy, ale może być i dwa-trzy razy więcej.
5. Język polski ma ogromne możliwości słowotwórcze.
Na przykład w zdrobnieniach, które można tworzyć na różne sposoby.
Na przykład możemy powiedzieć KOT, ale też...
N. zwraca się do dzieci, aby powiedziały zdrobnienia: kotek, kociak, kociaczek, kociątko, koteczek, kotuś, kotuniek ...
6. A teraz: PIES...
7. N. mówi dalej o częściach mowy: przypomina że są odmienne takie jak: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik i zaimek oraz nieodmienne takie jak: przysłówek, przyimek, spójnik...
8. N. kładzie na podłodze arkusze papieru, który odpowiednio tytułuje (części mowy).
9. Uczniowie dzielą się na 8 grup. Mają wypełnić arkusze.
10. Po 4-5 minutach – zmiana.

Dzieci przesiadają się i uzupełniają przykłady.

7. Po 4-5 minutach – kolejna zmiana.

Dzieci przesiadają się i uzupełniają przykłady.

(Mają także zadanie przeczytać to, co jest napisane i w porozumieniu z nauczycielem, ewentualnie wykreślić, jeśli jest jakiś błąd, także ortograficzny).

8. Po 4-5 minutach – kolejna zmiana.

Dzieci przesiadają się i uzupełniają przykłady.

(Mają także zadanie przeczytać to, co jest napisane i w porozumieniu z nauczycielem, ewentualnie wykreślić, jeśli jest jakiś błąd, także ortograficzny).

9. Po 4-5 minutach – kolejna zmiana.

Dzieci przesiadają się i uzupełniają przykłady.

(Mają także zadanie przeczytać to, co jest napisane i w porozumieniu z nauczycielem, ewentualnie wykreślić, jeśli jest jakiś błąd, także ortograficzny).

Godzina 2:**Kreatywne opowiadanie historyjek.**

1. Teraz N. prosi uczniów o pocięcie każdego arkusza, tak aby każdy przykład był oddzielnie. Powstaje 8 grup przykładów różnych części mowy.
2. Dzieci się łączą w pary i losują z każdej grupy wyrazów po 2 karteczki.
3. Zadaniem dzieci jest ułożenie zabawnego opowiadania zdań z wykorzystaniem wylosowanych słów i zapisanie w zeszycie.
4. Opowiadanie zaczyna się tak samo – od słów: Pewnego razu Kasia i Jurek poszli nad rzekę...

Dzieci mają pokolorować wylosowane słowa w tekście.
5. Po zakończeniu pracy – dzieci czytają na ochotnika.
6. N. gratuluje uczniom wyobraźni.
7. Teraz idziemy do biblioteki.

Przygotowanie:

N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki.

Godzina 3:**Wzmacnianie nawyków czytelniczych. Poznanie słownika ortograficznego.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. Zwracają wypożyczone książki.
3. Teraz mogą wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje zestaw lektur do wyboru.

4. NB pokazuje uczniom słowniki (języka polskiego, ortograficzne).
5. Czas na małą symulację: N lub NB prosi kolejno uczniów o znalezienie w słowniku ortograficznym słowa (np. róża, chusteczka, góra).
6. Dzieci zgłaszają się do zadania na ochotnika.
7. NB. pokazuje uczniom książki z wierszami ortograficznymi i pyta się czy łatwo jest nauczyć się ortografii?
Jakie znają zasady poprawnej pisowni?
8. Uczniowie odpowiadają – N. pomaga.
9. Uczniowie dziękując NB za gościnę i wracają do swojej klasy.

Godzina 4:**Ruch wspierający efektywne uczenie się.**

1. N. wyświetla na tablicy multimedialnej lub ekranie Dyktando obrazkowe
<http://www.math.us.edu.pl/prace/2004/lubecka/dyktanda.html>
2. Przy każdym obrazku – N. czeka na propozycję od uczniów.
3. Czas na ruch!
4. Dyrygowanie do muzyki – uczniowie stoją i dyrygują (jak dyrygent).
5. Marsz fabularny – latanie jak muchy,
6. Marsz fabularny – spacer żółwi.
7. Przypominamy sobie taniec „Głowa, ramiona, kolana...”
<https://www.youtube.com/watch?v=RrsdZz3wkCo>
8. Lub Chocolate <https://www.youtube.com/watch?v=IFWysdCgVNg>
9. Na zakończenie – uczymy się nowego tańca to Taniec Połamaniec
10. <https://www.youtube.com/watch?v=RrsdZz3wkCo>

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 3

TEMAT: ŻÓŁW W ŻÓŁTEJ RZECE

Godzina 1:**Zabawy ortograficzne.**

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.

Przygotowanie:

Nauczyciel (N.) prosi każdego ucznia o przyniesienie 3 pudełek z zapalkami.

Potrzebne ponadto papier i klej lub naklejki samoprzylepne, kolorowe flamastry.

2. Nauczyciel (N) przedstawia cel lekcji i zaprasza uczniów najpierw do wykonania pudełeczek do zabaw językowych ortograficznych. Uczniowie mają przygotować pudełka w taki sposób: każde pudełeczko oklejamy naklejką, opisujemy (pierwsze: ż-rz, drugie: ch-h, trzecie: ó-u).

Z małych karteczek robimy mini –fiszki, które będą schowane do pudełka.

Na karteczkach uczniowie piszą wyrazy, które umieszczą w odpowiednim pudełku. Jeżeli w wyrazie jest ż-rz, ch-h, ó-u – wyrazy mogą być umieszczone w każdym z 3 pudełek. \
3. Uczniowie pracują w parach, każda para przygotowuje po 20 wyrazów.

N. pomaga lub zaprasza do korzystania ze słownika ortograficznego.

Zapalki oczywiście wysypujemy na stosik. Przydadzą się do punktacji.
4. Po wykonaniu – wykonane pudełka idą do „korekty” do drugiej pary uczniów.

Każda para sprawdza czy nie ma błędu – ewentualnie konsultuje się z N.
5. Pudełka z fiszkami idą do drugiej korekty.
6. Pudełka z fiszkami idą do trzeciej korekty.

Godzina 2:

Ćwiczenia ortograficzne w zabawie.

1. Uczniowie pracują w parach. Jeden uczeń z pary wybiera pudełko.
Drugi wyciąga fiszki i czyta słowo. Pierwszy uczeń ma je przeliterować.
Jeśli dobrze przeliteruje – bierze zapalkę. Pierwsza runda – po 10 słów.
2. Wszystkie fiszki wracają do pudełek.
3. Uczniowie, którzy wygrali – teraz dzielą się na pary i rozpoczyna się 2 runda – po 10 słów. Pozostałe dzieci obserwują zawodników.
4. Uczniowie, którzy wygrali – teraz dzielą się na pary i rozpoczyna się 3 runda – po 10 słów. Pozostałe dzieci obserwują zawodników.
Jeżeli jest nieparzysta liczba zawodników – jeden uczeń gra z ochotnikiem.
5. Wybieramy Mistrza Ortografii – oklaski!

Godzina 3:**Łamańce językowe (ćwiczenie dykcji).**

1. N. gratuluje wszystkim i zachęca do zabawy fiszkami także w domu.
2. N. mówi, że język Polski jest dość trudny nie tylko w pisowni, także w wymowie.
3. N. pokazuje uczniom krótki filmik jak trudno jest obcokrajowcom wymówić niektóre słowa <http://natemat.pl/61527,ambasada-usa-mowi-po-polsku-i-chwalicie-tym-na-youtube-ie>
4. Uczniowie oglądają film i sprawdzają czy one potrafią wymówić te słowa.
5. Teraz N. wyświetla lub czyta tzw. „łamańce językowe”.
<http://demotywatory.pl/4487618/23-najtrudniejsze-polskie-lamance-jezykowe-dasz-rade-powtorzyc-kazdy-z-nich#obrazek-4>
6. Uczniowie na ochotnika mogą spróbować przeczytać łamańce lub jakiś fragment.
7. Uczniowie zapisują wybrany łamaniec do zeszytu i ćwiczą czytanie na głos.
8. N. prosi uczniów o zabranie zeszytów z zapisanym łamańcem i zaprasza do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki.

Godzina 4:**Utrwalanie nawyków czytelnichych.**

1. Po przybyciu do biblioteki dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB) i pokazują zapisane łamańce.
2. NB próbuje przeczytać jeden z łamańców, może też powiedzieć jakieś inne, które zna.
3. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

4. Dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.
5. Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 4

TEMAT: ROBIMY KSIĄŻKI DLA MAŁYCH

DZIECI.

Godzina 1:**Robienie książki o miesiącach.**

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N.) przedstawia cel lekcji: będziemy robić książkę dla małych dzieci o miesiącach.
3. Dzieci pracują w parach (lub inny podział, aby każda grupa zrobiła kartkę na jeden miesiąc oraz jedna grupa robi okładkę). Każda kartka ma mieć opis i ilustracje.
4. Po wykonaniu wszystkich kartek – książka o miesiącach zostaje spięta (zszyta, związana sznurkiem). Na ostatniej stronie – podpisują się jej autorzy.
5. Dzieci zabierają wykonaną książkę oraz książki na wymianę i przenosimy się do biblioteki.

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki.

Godzina 2:**Utrwalanie nawyków czytelniczych.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB) i pokazują wykonaną wspólnie książkę o miesiącach.
 2. N. prosi o pokazanie dzieciom książek o przysłowiach związanych z miesiącami.
 3. (opcjonalnie źródło: <http://www.dzieciecafizyka.pl/przyroda/pogoda.html>)
 4. N. czyta kilka przysłów i pyta się uczniów o znaczenie.
 5. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).
6. Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.
7. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki.

Godzina 3:**Zabawa w wymyślanie świąt.**

1. Uczniowie wracają do klasy.
2. Zapisują w zeszytach kilka przysłów, które im się podobały.
3. N. może także opowiedzieć o nietypowych „świątach”, np. 5 lutego jest światowy dzień nutelli, 23 lutego dzień kota... (więcej informacji <http://www.kalbi.pl/kalendarz-swiat-nietypowych>).
4. Dzieci wymyślają śmieszne święta, które mogą wprowadzić do ich klasowego kalendarza.
5. Głosowanie, które święto i kiedy wprowadzić. Mogą zrobić specjalną kartkę do kalendarza.

Godzina 4:**Wykonywanie ćwiczeń, które pomagają się uczyć.**

1. Czas na ruch!
2. Uczniowie dzielą się na dwie grupy i ustawiają w dwóch rzędach w punkcie startowym. Mają dojść powoli tyłem do wyznaczonego punktu, klepnąć (np. ścianę) i wrócić szybko (już biegnąc przodem) na koniec rzędu. Biegnie następna osoba.
3. Nauczyciel stawia przeszkodę (np. ławeczkę). Zadaniem uczniów jest biec do wyznaczonego punktu i przeskoczyć przez ławeczkę w jedną i drugą stronę.
4. Kolejne ćwiczenie: ruch do muzyki. N. wyjaśnia zadanie: osoba pierwsza wykonuje jakiś ruch do muzyki, pozostałe dzieci w tym samym rzędzie naśladują ten ruch. Potem pierwsza osoba biegnie na koniec, dzieci się przesuwają krok do przodu. Ruch wykonuje druga osoba itd. N. włącza dowolną, rytmiczną muzykę. Dzieci wykonują ćwiczenie 2-3 razy.
5. Ćwiczymy wybrany taniec.
6. Na zakończenie – dzieci kładą się i spokojnie oddychają.

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 5

TEMAT: OPOWIADANIA HISTORII

Godzina 1:**Kreatywność językowa – opowiadanie historii.**

1. Zajęcia zaczynamy w klasie. Nauczyciel (N.) stawia pudło z różnymi przedmiotami w środku.

N. przygotowuje pudło z różnymi przedmiotami: zabawkami (kaczuszką, misiem, samochodem, lalką, piłką, skakanką itp),.

2. Nauczyciel (N) zaprasza uczniów do przypomnienia o czym są opowieści (dosłownie o wszystkim).
3. N. zaprasza dzieci do wspólnego zbudowania opowieści o ... np. smutnym misiu.
4. N. zaczyna np. Zielony Miś leżał w łóżeczku, a jego oczy były pełne łez.
Od powrotu ze szkoły było mu bardzo smutno ...
5. N. zaprasza dowolnego ucznia do kontynuowania opowieści (itd., kilka osób ciągnie opowieść po fragmencie).
6. Teraz N. zaprasza uczniów, aby w parach wymyślili opowieść o tym, co wylosują z pudełka.
7. Zadaniem uczniów jest wymyślenie dowolnego mini opowiadania (na pół strony), w której w tytule i fabule pojawi się wylosowana przez nich rzecz.
8. Po zakończeniu pracy N. prosi uczniów o przeczytanie swoich opowieści.
9. N. zaprasza uczniów do biblioteki.

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i Pamiętnika dla lektur.

Godzina 2:**Budowanie nawyków czytelnicznych.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. N. pyta się uczniów, czy ktoś chciałby przeczytać swoją opowieść.
3. Dzieci czytają.
4. NB ogłasza uczniom konkurs na opowiadanie o tym, kim chciałbym zostać w przyszłości.
5. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

6. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

Godzina 3:**Marzenia zawodowe dzieci. Różne zawody.**

1. N. przypomina dzieciom jak się buduje opowiadanie (może uczniowie pamiętają „opowiadanie w kształcie jamnika”?). I prosi uczniów o zgłoszenie się do konkursu.
2. Teraz czas na rozmowę o „marzeniach zawodowych” dzieci.
3. Dzieci na ochotnika mówią o tym, kim chciałyby zostać w przyszłości.
4. Nauczyciel omawia różne zawody (na podstawie książek lub filmu
np. <https://www.youtube.com/watch?v=K9TF6aefiUw>)

N. ustala termin oddania opowiadań na konkurs i przypomina dzieciom co jakiś czas.

Godzina 4:**Zabawy ruchowe.**

1. Czas na ruch!
2. Marsz fabularny: dzieci mają odgrywać, że idą po gęstym lesie, zrywa się wiatr i drzewa poruszają gałęziami. Przedzierają się przez gąszcz i wychodzą na łąkę. Mogą teraz swobodnie pobiegać po miłej, miękkiej trawie.
3. Biegają na piętach.
4. Biegają na palcach.
5. Idą jak ciężkie słonie.
6. Idą drobnymi kroczkami, szybko jak mrówki.
7. Zamieniają się w żabki i skaczą w kierunku strumyczka.
8. Teraz zabawa balonami.
9. Na zakończenie: Taniec do muzyki z ruchem (np. WAKA WAKA

<https://www.youtube.com/watch?v=ATIoVln4L0c>)

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 6.

TEMAT: KONKURS NA OPOWIADANIE

Godzina 1:

Przygotowanie dekoracji na konkurs.

1. Zajęcia zaczynamy w klasie od przygotowania sceny do Konkursu.

Przygotowanie:

- Wcześniej na korytarzu szkoły (przed klasami dla najmłodszych uczniów) zostaje przymocowana linka w poprzek korytarza, na której zostanie powieszona kurtyna. Kurtyna ma uniwersalne zastosowanie podczas organizowania konkursów, mini przedstawień teatralnych, okolicznościowych akademii itd.
- Nauczyciel wcześniej zbiera napisane przez dzieci opowiadania, wykonuje prace redakcyjne i przekazuje uczniom do poprawienia i przepisania, tak aby na konkurs były przygotowane bezbłędnie.
- Na przedstawienie zaproszeni zostają rodzice lub inne klasy pierwsze lub drugie.

2. Uczniowie wykonują dekorację.

Z wykonanych prac przygotowują wystawę i dekorację sceny.

Godzina 2:**Ćwiczenia ruchowe i na tremę przed występem.**

1. Uczniowie ćwiczą taniec (którym rozpocznie się konkurs, może powtórzą znany im już taniec WAKA WAKA <https://www.youtube.com/watch?v=ATloVIn4LOc>) lub Taniec Połamaniec <https://www.youtube.com/watch?v=RrsdZz3wkCo>
2. Wykonują ćwiczenia rozgrzewkowe i relaksacyjne – w tym na dobrą dykcję. Nauczyciel demonstruje dzieciom ćwiczenia na pokonywanie tremy przed występem.
3. Dzieci stają prosto i oddychają głęboko, kilka razy.
4. Teraz dzieci wykonują kilka podskoków (pajacyki).
5. Teraz dzieci wykonują różne miny, bardzo przerysowane (rozluźnienie mięśni policzków).
6. Ćwiczenia na dykcję: powtarzają głośno, wyraźnie z przerysowaniem: bra bra bre bre, ja, je jo, tiki tuku, tiki tuku, szczecin... i coś że ze Szwecji lub znane im łamańce językowe.
7. Dzieci wykonują ćwiczenia rozciągające (na stojąco sięganie do sufitu)
8. Rozluźniające (potrząsanie rękoma, nogami).
9. Czas na krótkie odwiedziny biblioteki.

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i Pamiętnika dla lektur.

Godzina 3:**Wzmacnianie nawyków czytelniczych.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
2. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę.

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

3. Dzieci wracają do klasy – czas na ostatnie przygotowania do konkursu.

Godzina 4:**Konkurs na Mistrza Opowiadania.**

1. Zaproszeni goście siadają na widowni.
2. N. prowadzi przedstawienie.
3. Pierwszy punkt programu to wspólny taniec.
4. Teraz czas na występy konkursowe. Uczniowie biorący udział w konkursie czytają swoje opowiadania.
5. Jury (składające się np. z Nauczyciela Bibliotekarza i dwójki uczniów) obraduje.
6. W tym czasie publiczność zaproszona jest do obejrzenia wystawy prac, które wykonały dzieci.
7. Jury ogłasza zwycięzcę konkursu – Mistrza Opowiadania, który dostaje szarfę, pozostali uczestnicy dostają małe nagrody (słodycze, ołówki zawinięte pięknie w kolorowy papier).
8. N. zaprasza wszystkich do wspólnego śpiewania np. „Głowa, kolana, ramiona, pięty” <https://www.youtube.com/watch?v=30BVfTvlsrE> lub tańca.
9. Na zakończenie – zabawa dla wszystkich w odbijanie baloników.

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 7.

TEMAT: OPOWIADANIA NIECO STRASZNE

Godzina 1:**Rozmowy o postaciach z książek, których się boimy.**

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N) przedstawia cel dnia
3. N. pyta się uczniów czy znają opowieści, których bohaterami są postacie, których wszyscy się boją?
4. Dzieci odpowiadają.
5. N. zaprasza do obejrzenia kilku odcinków filmów o Muminkach i Buce.
6. N. zachęca dzieci do wypowiedzi na temat Buki, kto się jej bał, dlaczego, co się działo jak zbliżała się do kogoś?
7. Uczniowie wypowiadają się spontanicznie.

Godzina 2:**Rysowanie postaci Buki.**

1. N. pyta się uczniów – lubimy Bukę czy nie?
(zapewne dzieci ją lubią, jak większość).
2. N. zadaje uczniom pytanie jak myślą o czym Buka marzy?
3. Dzieci mają teraz narysować portret Buki, ale tak, aby było jej przyjemnie...
bo nie jest straszna, tylko bardzo samotna...
4. Teraz N. zaprasza uczniów do biblioteki wraz z portretami Buki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i zrobieniu kolejnej strony w dla lektur.

Godzina 3:**Wzmacnianie nawyków czytelniczych.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB) i pytają czy wie co to za postać.
2. N. prosi o pokazanie serii książek o Muminkach.
3. N. czyta fragment.
4. N. rozmawia z uczniami na temat treści przeczytanego fragmentu.
5. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach) i wracają do klasy.

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

Godzina 4:**Zabawy ruchowe – na dodanie sobie odwagi.**

1. Czas na ruch (część rekreacyjna).
2. Dzieci udają Bukę i trochę się nawzajem straszą z okrzykiem: Uuuuuu.
(N. wyjaśnia, że na lęki i strachy przyda się dobry humor!)
3. Teraz N. prosi dzieci, aby pokazały jak się zachowują, kiedy się czegoś boją
(marsz fabularny). Wyjaśnia, że wtedy jesteśmy skuleni, spięci, płytko
oddychamy i robi się ... jeszcze gorzej. Aby dodać sobie odwagi trzeba:
4. Wyprostować się (dzieci mają stanąć i się wyprostować, porozciągać).
5. Odetchnąć głęboko.
6. Poskakać wysoko.
7. Porobić głupie miny (rozśmieszyć się).
8. Pośpiewać: dzieci w szeregu maszerują energicznie i śpiewają „Wędrowali
szewcy przez zielony las. Nie mieli pieniędzy, ale mieli czas”. Teraz rytmicznie
liczą i raz i dwa i trzy i cztery – klaszcząc w dłonie. Powtarzają kilkakrotnie.
9. Powtarzamy taniec (WAKA WAKA, Taniec Połamaniec).

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 8

TEMAT: KRAJOBRAZY POLSKI

Godzina 1:**Poznanie krajobrazów charakterystycznych dla Polski.**

1. Nauczyciel (N.) przedstawia cele dnia.
2. N. mówi uczniom, że dzisiaj porozmawiamy o krajobrazach Polski i zaprasza uczniów do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i zrobieniu kolejnej strony w dla lektur.

3. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB).
4. N. prosi o pokazanie książek, albumów z fotografiami na temat różnych krajobrazów w Polsce.
5. Dzieci oglądają książki. N. i NB. rozmawiają z dziećmi o oglądanych zdjęciach. Wskazują charakterystyczne cechy, rośliny, zwierzęta.
6. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub gramy, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

7. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

Godzina 2:**Polskie symbole narodowe. Autoportret Polski.**

1. N. zaprasza uczniów do obejrzenia filmu Historia w Kolorach - Polskie Symbole Narodowe <https://www.youtube.com/watch?v=DCwEJ9tHt5c> (6 minut)
2. N. rozmawia z uczniami o polskich symbolach narodowych oraz wszystkim, co polskie, tj. charakterystycznych polskich krajobrazach, potrawach, zwyczajach,
3. N. rozwiesza 4 duże arkusze papieru.
4. Dzieci dzielą się na 4 grupy.
5. Zadanie dzieci - przygotować Autoportret Polski – tj. zestaw symboli, charakterystycznych wytworów, portretów osób, które opisują polską historię, tradycje, kulturę (np. portret Kopernika, Chopina, wycinanki łowickie, smoka Wawelskiego, pierniki toruńskie, ogórki kiszzone, bociany...).
6. Każda grupa maluje kształt Polski i wypełnia go kreatywnie, malując charakterystyczne cechy.
7. Dzieci mogą malować na arkuszu leżącym na podłodze lub przymocowanym do ściany.

Godzina 3:**Utrwalenie wiadomości o Polsce (góry, morze, jeziora, sąsiedzi)**

1. zakończeniu – dzieci opowiadają co jest na ich rysunkach.
2. Nauczyciel pyta się (a potem pokazuje na mapie)::

- Jakie są góry w Polsce?
- Czy w Polsce jest pustynia?
- Jak się nazywa polskie morze?
- Gdzie jest najwięcej jezior?
- Sąsiedzi Polski itd.

Godzina 4:**Utrwalenie wiadomości o Polsce.**

1. N. pokazuje schematyczny zarys Polski.
2. Dzieci mają odtworzyć ten zarys – rysując najpierw palcem w powietrzu, na ścianie, wreszcie na dużej kartce papieru.
3. Teraz – z pomocą N., wpisują odpowiednio nazwę Państw sąsiadów, wpisują odpowiednio nazwy gór, wybranych miast i własnej miejscowości.
4. Mogą zaznaczyć morze, jeziora i główne rzeki.
5. Czas na krótki relaks.
6. N. rzuca 5-6 balonów – dzieci odbijają tak, aby żaden nie upadł na podłogę.

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 9

TEMAT: KSIĄŻKA O CZASIE

Godzina 1:**Utrwalenie wiadomości o czasie (miary czasu, zegary, godziny, sekundy)**

1. Zajęcia zaczynamy w klasie.
2. Nauczyciel (N) przedstawia cele dnia.
3. N. zaprasza dzieci do rozmowy na temat znanych im sposobów mierzenia czasu. Pokazuje różne zegary, kalendarze, klepsydrę.
4. N. pyta się uczniów ile sekund ma minuta.
5. Teraz uczniowie obserwują duży zegar z sekundnikiem i liczą razem z poruszającą się wskazówką sekundnika: 1,2,3 ... do 60.
6. Teraz N. zaprasza uczniów, aby sami spróbowali policzyć kiedy upłynie jedna minuta. Uczniowie mają liczyć po cichu i wstać, kiedy według nich upłynie jedna minuta.
7. N. zaprasza do obejrzenia filmu na temat jak mierzy się czas (seria: Byli sobie wynalazcy).
8. <https://www.youtube.com/watch?v=DQmPtjdcDYE>
9. Dzieci mają zrobić notatki na temat miar czasu i zegarów, o których jest mowa w filmie.
10. Po obejrzeniu filmu – rozmowa na temat miar czasu.

Godzina 2:**Robimy książkę o czasie.**

1. N. przypomina, że w zeszłym roku dzieci robiły drugą część książki o figurach geometrycznych – dzisiaj zrobimy część III, o tym jak mierzy się czas
2. N. prosi dzieci o przygotowanie 3 kartek papieru, kredek, ołówków.

Każdy uczeń bierze 3 kartki papieru formatu A4. Kartki składamy na połowę. Grzbiet lekko zaginamy (robiąc wąski margines z lewej strony). Dzieci wykonują 6 rysunków na każdej kartce. Na pierwszej stronie piszą autora i tytuł oraz tom III. Na kolejnych stronach rysują różne miary czasu, zapisują różne daty – korzystając z różnych sposobów ich zapisu.

3. Dzieci wykonują prace.
4. Po wykonaniu oglądają wykonane książki o czasie.
5. Teraz N. zaprasza uczniów do biblioteki (przypomina o zabraniu wypożyczonych książek i Pamiętnika dla lektur).

Przygotowanie: N. wcześniej przypomina uczniom o przyniesieniu wypożyczonych książek z biblioteki i zrobieniu kolejnej strony w Pamiętniku dla lektur.

Godzina 3:**Utrwalanie nawyków czytelniczych.**

1. Dzieci witają się z nauczycielem bibliotekarzem (NB) i pokazują wykonane książki o czasie.
2. N. prosi NB, aby pokazał dzieciom książki, z którymi można się przenieść w czasie do przeszłości lub do przyszłości.
3. NB pokazuje książki i wyjaśnia takie pojęcia jak: książki historyczne, książki fantastyczne. Opowiada kto i kiedy przenosił się w czasie.
4. Dzieci oglądają książki i rozmawiają swobodnie.
5. Teraz uczniowie mogą zwrócić wypożyczone książki oraz wypożyczyć następną książkę, zapoznać się z nowymi czasopismami lub grami, które znajdują się w bibliotece (mogą przeglądać indywidualnie, w parach lub w większych grupach).

Opcjonalnie NB przygotowuje „coś ciekawego”.

6. Dzieci dziękują za gościnność, wychodzą z biblioteki i wracają do klasy.

Godzina 4:**Ćwiczenia ruchowe**

1. Czas na ruch (część rekreacyjna): dzieci bawią się kolejno
2. N. rzuca 5-6 balonów – dzieci odbijają tak, aby żaden nie upadł na podłogę.
3. Zabawa z czasem:
4. (dzieci leżą). N. mówi: Jest godzina 7 rano – budzicie się ...
5. Teraz – zjadacie śniadanie (dzieci odgrywają scenki)
6. Myjecie buzię i żeby
7. Ubieracie się
8. Och – jak późno ... jest już godzina 7.30 biegniemy do szkoły!
9. Godzina 8.00 – zaczynają się lekcje
10. Godzina 14.00 – wychodzimy ze szkoły
11. Godzina 15.00 – czas na zabawę na dworze
12. Godzina 21.00 – kładziemy się do łóżek, aaa... ziewamy!
13. Może dowolnie zmieniać godziny i wstawiać różne aktywności, które dzieci odgrywają.
20. Na zakończenie – wspólny taniec.

ZAKOŃCZENIE:

Podsumowanie dnia.

SCENARIUSZ nr 10

TEMAT: FESTIWAL TALENTÓW

Godzina 1:**Przygotowania do Festiwalu Talentów.**

1. Zajęcia zaczynamy w części rekreacyjnej.

N. wcześniej zapowiada Festiwal Talentów.

Dzieci mogą się zgłosić do demonstracji swoich umiejętności w konkurencjach: piękne czytanie, samodzielnie ułożony wiersz, książka o znakach matematycznych, książka o trudnych wyrazach (ortografia).

Jeżeli uczniowie chcą przedstawić coś innego – włączamy to w program festiwalu.

(Np. coś zagrać na instrumencie lub zaśpiewać itd.).

Dzieci przygotowują prace lub wybrany tekst do czytania wcześniej i pokazują

Nauczycielowi. Nauczyciel układa kolejność występów.

Na Festiwal zapraszamy rodziców/opiekunów/rodzeństwo.

Może 2-3 uczniów wcieli się w role konferansjerów?

Jeżeli uczniowie będą pełnić rolę konferansjerów – N. z uczniami spisuje plan występów i ustala kto będzie kiedy zapowiadał.

N. prosi rodziców o przygotowanie małego poczęstunku.

2. Nauczyciel (N.) omawia z uczniami plan Festiwalu:

- powitanie gości – konferansjerzy,
- zaczynamy od wspólnej piosenki lub tańca,
- potem wystąpienia uczniów (kolejność wg kategorii),
- na zakończenie wspólne wykonanie piosenki.

3. Próba generalna – tańca, piosenki.

Godzina 2:**Ćwiczenia ruchowe, które pomagają na tremę przed występem publicznym.**

1. N. zaprasza uczniów do wykonania ćwiczeń przed występem na pokonywanie tremy i rozgrzewkę.
3. Dzieci stają prosto i oddychają głęboko, kilka razy.
4. Teraz dzieci wykonują kilka podskoków (pajacyki).
5. Marszobiegi (np. po narysowanej na podłodze dużej leżącej ósemce lub torze dla rowerów).
6. Teraz dzieci wykonują różne miny, bardzo przerysowane (rozluźnienie mięśni policzków).
7. Ćwiczenia na dykcję: powtarzają głośno, wyraźnie z przerysowaniem:
bra bra bre bre, ja, je jo, tiki tuku, tiki tuku, szczecin... i coś że ze Szwecji itd.
8. Dzieci wykonują ćwiczenia rozciągające (na stojąco sięganie do sufitu)
9. Rozluźniające (potrząsanie rękoma, nogami).

Godzina 3-4:**Festiwal Talentów**

1. Zaczyna się Festiwal Talentów.
2. Powitanie publiczności.
3. Prezentacja umiejętności dzieci.
4. Na zakończenie wspólna zabawa np. w odbijanie baloników.
5. Zaczyna się festiwal według przygotowanego planu (scenariusza).
6. Na zakończenie N. gratuluje uczniom nabytych umiejętności i daje dzieciom małe nagrody (np. kolorowe ołówki, długopisy).

ZAKOŃCZENIE.

7. Mały poczęstunek i oglądanie wystawy prac dzieci (wykonanych książek, map).
8. Podsumowanie dnia.

ANEKS

Gra w inteligencję

Jak wspierać zdolnego ucznia?

Gra w inteligencję ... w szkole.

Ludzie się od siebie różnią ... typami i wzorami inteligencji.

Wiele osób uważa iż teoria Wieleorakiej Inteligencji Howarda Gardnera – opublikowana w 1983 roku oraz tzw. Inteligencja Emocjonalna, która została opisana w 1993 roku przez psychologów: Johna Mayera i Petera Salovey'a, a spopularyzowana w pracach Daniela Golemana (o której będzie mowa w osobnej części), stanie się wkrótce podstawą dla pracy dydaktyków i pedagogów.

Dotychczas szkoła – programy, profile pożądanych umiejętności, były osadzane na intelektualnych dyspozycjach ucznia (m.in. pojmowaniu, wnioskowaniu, bogatym słownictwie), czyli tym co mierzą klasyczne testy inteligencji: zdolnościach werbalnych i numeryczno-logicznych.

W latach 70. prace Howarda Gardnera, Tony Buzana i Roberta Ornsteina wywołały rewolucję w dotychczasowych poglądach na „inteligencję”. Zdegradowano dominację IQ – wskazując, że nawet wysoki IQ nie przynosi sukcesów osobistych i życiowych, więc dlaczego miałyby wyrokować o inteligencji człowieka!?

Ujawniono wiele różnych typów inteligencji, udowodniono, że wszystkie rodzaje inteligencji mogą być kształtowane i rozwijane, co znakomicie powiększa możliwości uczenia się!

H. Gardner początkowo wyróżnił 7 rodzajów inteligencji, ale - jak sam mówił, jest to lista otwarta na nowe odkrycia. Już teraz w literaturze tematu mówi się o 10, a może nawet 12 rodzajach inteligencji.

Rodzaje inteligencji zostaną omówione po kolei – czytając pomyśl o sobie, znajomych, uczniach ... może któryś opis będzie pasował?

Inteligencja lingwistyczna (inaczej werbalna)

cechuje ludzi zainteresowanych językiem, wyrażaniem się przy pomocy słów. Posiadają oni bogaty słownik i intuicję językową, przy pomocy słowa komunikują się niezwykle sprawnie, często mistrzowsko. Ich ulubione zajęcia to czytanie, pisanie, mówienie, tłumaczenia.

Osoby o tym typie inteligencji to: wybitni pisarze, poeci, dziennikarze, przywódcy polityczni, lingwiści, tłumacze, korektorzy, prawnicy, nauczyciele, negocjatorzy, sprzedawcy... Ale także miłośnicy literatury („pożeracze książek”), osoby z zamiłowaniem oddające się łamigłówką językowym (np. grający w Scrabble, rozwiązujący krzyżówki), zasypujący innych listami i pocztówkami z wakacji, zbieraczy ciekawych sentencji, przypowieści i anegdot.

Przypadek ucznia: Agata z trudem przebijała się przez kolejne stopnie edukacji szkolnej z powodu niepowodzeń w zakresie „nauk matematyczno-fizycznych”. Pod koniec każdego roku wykorzystywała wszystkie możliwe szanse na przedostanie się do następnej klasy (formalne i nieformalne). Po zdaniu matury (dwa podejścia do matematyki, egzamin kuratorski) chciała ostatecznie porzucić dalszą edukację, która kojarzyła jej się jedynie z „drogą przez mękę”. Ale jej mama namówiła ją na zdawanie egzaminów na studia – mimo wszystko. Dziś studiuje na uniwersytecie w Rzymie, swobodnie rozmawia w 4 językach i poznaje kilka kolejnych. Chce pracować jako tłumacz*.

* przytaczane przypadki są absolutnie autentyczne

Inteligencja logiczno-matematyczna (inaczej numeryczno-logiczna)

jest właściwa ludziom, których porywa świat abstrakcji i precyzji logicznego myślenia oraz zamykanie do nauk ścisłych. Fascynuje ich świat teorii, badanie poprawności, wynikania, stawianie hipotez, analiza i synteza obrazów całości.

Inteligencję logiczno-matematyczną posiadają wybitni przedstawiciele nauk ścisłych, detektywi, prawnicy, księgowi, bankierzy, statystycy, metodolodzy, analitycy, planiści, programiści komputerowi. Ale także czytelnicy książek detektywistycznych, miłośnicy testów i rozwiązywania problemów logicznych, gier umysłowych, szachów oraz wypełniania PIT-ów, obliczania liczby potrzebnych kafelków w łazience i planowania domowego budżetu.

Przypadek ucznia: Marcin od dzieciństwa przejawiał duże zainteresowanie rachunkami, lubił rozwiązywać rebusy, zagadki, układać puzzle. Na lekcjach – poza matematyką, był nieco nieprzytomny i cały czas coś pisał, rysował i był „zajęty sobą” (jak to określali nauczyciele). Niezbyt go interesowały problemy bohaterów lektur szkolnych, wypracowania pisał krótkie, lapidarne, choć – trzeba przyznać, że logiczne i ujmujące sedno. Ale ... tak krótkie, jak telegramy. Nie brał też udziału w lekcjach, bo był zajęty czymś innym (wiedział co to jest całka już w piątej klasie szkoły podstawowej). Był grzeczny, ale denerwujący dla wszystkich nauczycieli, oczywiście poza panem „od matematyki”. Miał niesłychanie dobrą pamięć, więc w sytuacjach kryzysowych (ze wsparciem nauczyciela matematyki i z udziałem kilku korepetytorów) doprowadzał stan pożądanej wiedzy do stopnia „zdawalności do następnej klasy”. Dziś jest profesorem na Uniwersytecie.

Inteligencja muzyczna

to domena osób, którzy odznaczają się niezwykłą wrażliwością na dźwięki i ich konstelacje. Słyszą więcej i poprzez dźwięki wyrażają swój obraz świata.

Inteligencja muzyczna cechuje wybitnych kompozytorów, śpiewaków, dyrygentów, producentów instrumentów muzycznych i konserwatorów sprzętu muzycznego, recenzentów wydarzeń muzycznych i dobrych mówców. A także imitatorów dźwięków, fanów muzyki klasycznej i nie tylko, koneserów opery czy operetki, kolekcjonerów płyt i kaset z muzyką oraz wszystkich ludzi z potrzebami posiadania wysokiej klasy sprzętu HF, wrażliwym uchem na hałasy, trzaski i brzmienie świata.

Przypadek ucznia: Jan wszystkie przerwy (i nie tylko) w szkole spędzał na nuceniu, gwizdaniu, bębnieniu w co się da, wydobywał dźwięki z otoczenia i samego siebie. Potrafił grać na niemal wszystkich instrumentach, chociaż nie odbierał regularnej edukacji muzycznej. Do szkoły muzycznej się nie dostał (prawdopodobnie na szczęście dla niego), więc skierował swoje kroki do ... garażu ojca. Tu razem z kolegami całymi godzinami grali i śpiewali. Stan ten wpływał nieco negatywnie na pozostałe osiągi w szkole, chociaż dzięki dobrej pamięci Jan „jakoś” sobie dawał radę. Jedyne rodzice byli mocno utrudzeni częstymi wezwaniami do szkoły z powodu „przeszkadzania na lekcjach, hałasowania i tak dalej”.
Dziś Jan jest znanym liderem zespołu muzycznego.

Inteligencja wizualno-przestrzenna

cechuje ludzi, którzy z łatwością poruszają się w przestrzeni relacji trójwymiarowych wobec obiektów praktycznych lub teoretycznych. Interesuje ich konstrukcja, rekonstrukcja lub dekonstrukcja rzeczywistości. Są elastyczni, innowacyjni i otwarci na nowe sytuacje i rozwiązania w tym obszarze.

Inteligencja wizualno-przestrzenna wybija się znacząco u wybitnych architektów, malarzy, rzeźbiarzy, konstruktorów, projektantów mody, krawcowych, a także strategów, nawigatorów, przewodników, fizyków teoretycznych i szachistów.

A także ujawnia się u uzdolnionych przestawiaczy mebli w domu i samodzielnych dekoratorów wnętrz, projektantów altan w ogródkach i dekoracji swojego otoczenia oraz tych, od których jako prezent dostaniesz samodzielnie wykonaną zabawkę przestrzenną lub latawiec opakowany w piękne pudełko z kokardą.

Przypadek ucznia: Jerzy wyczerpał wszystkie możliwości tradycyjnej szkoły, niemal co dwa lata zmieniał klasę lub szkołę, co sugerowali kolejni nauczyciele, obiecując w zamian promocję do następnej klasy. Przeszkadzał swoją ruchliwością, a zwłaszcza kreatywnością, która między innymi polegała na przerabianiu zeszytów na latawce, uruchamianiu (nieporuszonego na ogół) modelu szkieletu człowieka i tym podobnych rzeczy. Umiał zrobić coś z niczego, jego ulubionym miejscem było Muzeum Techniki i Moto Bazar. Ponieważ ponadto – jako „uczeń krnąbrny”, wyrażał dość głośno i stanowczo potrzebę posiadania sensu gromadzonej wiedzy – był bardzo niewygodnym uczniem. Wreszcie wylądował w szkole, gdzie zdał egzamin maturalny i odzyskał – mocno nadszarpniętą wiarę w siebie. Obecnie zajmuje się pisaniem (artykułów) i projektami w znanej agencji reklamowej.

Inteligencja kinestetyczna (inaczej inteligencja ciała)

jest charakterystyczna dla osób, którzy mają zamiłowanie do ruchu. Odznaczają się niezwykłym poczuciem równowagi i harmonią ruchów (cechuje ich tzw. zręczność, gibkość, elastyczność) oraz precyzją w wyrażaniu swoim ciałem różnych stanów psychicznych i w ogóle narracji, (wysoka umiejętność ekspresji). Niezwykle zdolności dotyczą także manipulacji, ruchów rąk. Tych ostatnich - podobnie jak osoby o inteligencji wizualno-przestrzennej, interesuje konstrukcja i dekonstrukcja rzeczywistości oraz innowacyjność, choć w nieco innych obszarach.

Inteligencja kinestetyczna „wypełnia” świetnych tancerzy, aktorów, sportowców, rzeźbiarzy, chirurgów i mechaników. Posiadają ją ludzie o dużej koordynacji ruchowej i znakomitej kondycji fizycznej. Na co dzień przejawia się w zamiłowaniu do wszelkiej aktywności ruchowej: tańca, aerobiku, spacerów, uprawianiu sportu, majsterkowaniu, robótkach na drutach i zabieraniu całej rodziny na przejażdżki rowerowe.

Przypadek ucznia: Adrian – obecnie uczeń klasy szóstej. Ma kłopoty z czytaniem (nie lubi), robi błędy ortograficzne. W rozmowach z rodzicami nauczycielka martwiła się „brakiem talentów i zdolności do nauki”. Ponadto co trzeci dzień Adrian przynosi uwagi w dzienniczku na ten sam temat „Adrian przeszkadza na lekcjach, wierci się i nie potrafi się skoncentrować”. Jego matka, nosiła się z nieco złośliwą propozycją, że zrobi kserokopię „standardu uwagi” z miejscem na datę i „ptaszka”. Na szczęście zamiast tego poszła wytłumaczyć nauczycielce Adrianka iż ten jest

typowym kinestetykiem i ten typ tak ma. Ponadto jest świetnym sportowcem i gra w profesjonalnej drużynie piłki nożnej.

Inteligencja przyrodniczo-ekologiczna

charakteryzuje ludzi, którzy przejawiają istotne zainteresowanie naturalnym otoczeniem człowieka, światem w jego przyrodniczo-geograficznym opisie. Pasjonuje ich świat przyrody, ochrona i obrona żyjących istot, nie tylko ginących gatunków. Uwielbiają podróże. Interesuje ich życie zgodne z naturalnym rytmem przyrody i świata.

Inteligencja przyrodniczo-ekologiczna cechuje w dużej mierze podróżników, ekologów, odkrywców nowych lądów, przedstawicieli nauk biologicznych i geograficznych, weterynarzy. W innych wymiarach przejawia się u osób uciekających od zagrożeń i zanieczyszczeń cywilizacji do zdrowego trybu życia, zdrowej wody, żywności i trybu życia. Są tu miłośnicy turystyki, a także kolekcjonerzy różnych diet, książek kucharskich i nabywcy ekologicznych garnków. Są tu też miłośnicy natury i zwierząt, dbający o ich obronę. Dbający o ochronę życia, czystość świata i harmonijne z nim współistnienie!

Przypadek ucznia: Krzysiek od wczesnej wiosny do późnej jesieni zwykł chadzać na bosaka. Stale zbierał i przynosił do domu chore zwierzaki, ptaki, które wypadły z gniazd. Uważał, że świata roślin i zwierząt nie jest dekoracją świata ludzi, ale czymś niezwykle ważnym z własną wielką tajemnicą, którą z ogromnym zaangażowaniem śledził. Opiekował się nawet mrówkami – pilnując, aby dzieciaki nie rozdeptywały bezmyślnie tych zwierzątek. Chory ptak nie pozwalał mu dotrzeć

do szkoły. Zresztą szkoła mało go obchodziła – bardziej interesował go prawdziwy świat. Niestety nie znam jego dalszych losów. Marzył o założeniu własnego ogrodu zoologicznego.

Inteligencja interpersonalna

jest właściwa ludziom o bardzo wysokiej wrażliwości na relacje międzyludzkie.

Cechuje ich: wysoka empatia, nadzwyczajne zainteresowanie i rozumienie innych, nastawienie usługowe, wspieranie różnorodności. Obdarzeni są cechami liderów: potrafią uczyć i naturalnie wpływać na innych, łagodzić konflikty, naturalnie przewodzą, tworzą więzi, współpracują.

Inteligencja interpersonalna jest właściwa wybitnym liderom (politycznym, społecznym i religijnym), sprzedawcom, psychoterapeutom, nauczycielom, menadżerom, dyrektorom, negocjatorom, sekretarkom, pracownikom socjalnym, lekarzom i pielęgniarkom. Na co dzień przejawia się w zainteresowaniu kontaktami z różnymi ludźmi, posiadaniu dużej liczby znajomych i przyjaciół, uznaniu przez otoczenie za osobę bezpośrednią, komunikatywną i kontaktową, obdarzaną zaufaniem. Posiadają dobry kontakt z rodziną, dziećmi. Potrafią wyrażać swoje uczucia, mają zasadniczo pozytywny stosunek do życia. Ten rodzaj inteligencji cechuje także osoby, które czytają poradniki typu „Jak lepiej zrozumieć drugiego człowieka”, a nabyte umiejętności stale doskonalą. Są wrażliwi na różne typy ludzkich osobowości, potrafią pomagać. Często obdarzeni są talentem Pigmaliona - znakomicie wspierają innych w rozwoju!

Przypadek ucznia: Zuzia od pierwszej klasy była naturalnym przywódcą klasy i pełniła różne funkcje w samorządzie klasy i szkoły, wykazując duży talent organizatorski. Miała zawsze duże plany i idee do wdrożenia, złościła się, że ludziom (czyli innym uczniom) nic się nie chce, że podejmują się zadań, a potem ich po prostu nie wykonują. W liceum bardziej ujawniła się jej rola pomagacza innym. Spędzała wiele czasu (godzin!) na wysłuchiwanie i opiekowaniu się innymi, tak że brakowało jej czasu na zajmowanie się sprawami osobistymi, w tym szkolnymi. Bardzo czuła na krzywdę i złe traktowanie występowała w obronie uczniów potraktowanych niesprawiedliwie. Naturalne predyspozycje do nawiązywania dobrych, wartościowych relacji z innymi, zaowocowały gronem dobrych przyjaciół i zdecydowały o wyborze studiów (filozofia i psychologia).

Inteligencja intrapsychiczna (zwana też duchową)

jest właściwa osobom obdarzonym tzw. bogatym życiem wewnętrznym. Cechuje ich nadzwyczajna samoświadomość, zdolność do rozpoznawania swoich emocji, uczuć, wartości, przy zachowaniu dystansu do siebie, wysoka samoregulacja, spolegliwość. Interesuje ich spójność i harmonia wewnętrzna.

Prawdopodobnie wśród tej grupy znajdują się osoby obdarzone tzw. **inteligencją moralną** (opisaną przez Roberta Coles'a, kolegi Golemana z Harvardzkiego Uniwersytetu), która charakteryzuje osoby o dużej wrażliwości moralnej, spójnych w słowach i czynach.

Inteligencja intrapsychiczna dominuje u wybitnych filozofów, mistyków, psychoterapeutów, pisarzy, poetów, kompozytorów. Cechuje każdego, kto ma tzw. życie wewnętrzne, kto rozumie swoje emocje, uczucia, wartości, motywacje, stany psychiczne; ma do nich dystans i poczucie humoru. A także interesuje się osobistym rozwojem, doskonaleniem dyspozycji psychicznych poprzez lektury, medytacje, ćwiczenia umysłowe, udział w rozmaitych treningach. Swoje refleksje nad sobą i swoim życiem notują w prowadzonym pamiętniku. Także tu mieszczą się osoby zainteresowane prawem, przestrzeganiem reguł, zasad, kodeksów, tropiące naruszenia prawa i dyscypliny. Osoby o wysokiej inteligencji moralnej, stają się autorytetami moralnymi.

Przypadek ucznia: Danusia odkąd pamiętam zawsze była nastawiona głęboko refleksyjnie do wszystkiego, co się działo. Wyciszona i spokojna, nie lubiła gwaru i życia towarzyskiego. Pozornie wyizolowana, skoncentrowana była na własnych przeżyciach i wyobrażeniach. Już w szkole spędzała wiele godzin na pisaniu pamiętnika i opowiadań. Ale jej wypracowania nie były dobrze oceniane przez nauczycielkę polskiego (na ogół kwitowane oceną średnią lub nawet komentarzem „nie na temat”). Na innych lekcjach otrzymywała uwagi za słabą aktywność na lekcjach i zbyt długie namyślanie się przed udzielaniem odpowiedzi.

Pamiętam jak nauczyciel matematyki odczytywał (ze złośliwym komentarzem) jej opowiadanie o samotności dwóch prostych równoległych, które powstało „zamiast” wykonania jakiegoś zadania z tymi prostymi... Kiedy dorosła zaczęła bardzo świadomie rozwijać swoje predyspozycje: na treningach interpersonalnych, podczas medytacji i innych form „docierania do samego siebie”. Dziś jest terapeutą o nadzwyczajnych umiejętnościach i poetką.

Inteligencja zmysłowa

cechuje ludzi o znakomicie rozwiniętych wszystkich zmysłach. To ludzie, którzy świat widzą, słyszą i czują oraz rozumieją. Znakomite połączenie pełnej percepcji świata i siebie samego.

Inteligencja zmysłowa cechuje wielkich twórców obdarzonych znakomitą pamięcią, gdyż integracja wszystkich zmysłów powoduje, że w niemal doskonały sposób świat jest widziany, słyszany, odczuwany i wyobrażany! Ten rodzaj inteligencji mają też osoby, które lubią tańczyć, lubią stroje dobrane kolorystycznie i miłe w dotyku, mają wrażliwy zmysł powonienia, lubią smakowicie jadać, uwielbiają zabawy z dziećmi, kochają природę. Potrafią relacjonować świat językiem wszystkich zmysłów.

Przypadek ucznia: Anka od dzieciństwa: śpiewa, tańczy, recytuje, pisze, gra, rysuje ... W szkole wszędzie jej było pełno, po szkole niemal codziennie biegała na „kółka”: teatralne, tańca, plastyczne, fotograficzne, a rankiem ... na konie. Uznawano iż jest nadaktywna, rodzicom polecano, aby pomogli córce w sprecyzowaniu jej zainteresowań, aby nie marnowała czasu na tak wiele różnych aktywności i zajęła się bardziej nauką. Zajęła się jak chciała: skończyła studia pedagogiczne, założyła rodzinę, przeniosła się na wieś i obecnie jest szczęśliwą matką kilkorga radosnych dzieci. A w wolnych chwilach rysuje i śpiewa nie tylko dla swoich dzieci.

Ponieważ - jak już wspomniano wyżej, Goleman twierdzi, że lista rodzajów inteligencji jest otwarta, dodam jeszcze jedno „brakujące ogniwo”, wydaje mi się, że może to być:

Inteligencja historyczna

właściwa dla ludzi zainteresowanych zmianami w aspekcie rozwoju świata. Zainteresowanych przeszłością i jej utrwalaniem, obdarzonych ogromną wyobraźnią umożliwiającą symulacje przeszłych zdarzeń na podstawie dostępnej faktografii i znalezisk kultury materialnej. Osoby te pasjonuje analiza dziejów człowieka i cywilizacji, są niejako wtopione w przeszłość. Prawdopodobnie ten rodzaj inteligencji posiadają także ludzie o przeciwnej orientacji czasowej: prognostycy, futuryści.

Inteligencja historyczna cechuje oczywiście wielkich historyków oraz archeologów - odkrywców zagubionych miast czy państw. Także biografów, dziejopisarzy, konserwatorów zabytków i „prawdziwych” kolekcjonerów (czołgów, znaczków, skorup pradawnych naczyń). Tu mieszczą się osoby zafascynowane książkami historycznymi, ale także z dużym zaciekawieniem słuchające historii życia innych ludzi. A także futuryści, stawiający prognozy cywilizacyjne, z dużą wyobraźnią wybiegający naprzód.

Przypadek ucznia: Marek odkrył „historię” bardzo wcześnie. Praktycznie na książkach historycznych swojego dziadka nauczył się czytać. Dziadek – zapalony historyk, z ogromną cierpliwością i radością odpowiadał na każde pytanie Marka, razem na makietach odtwarzali przebiegi bitew i bawili się w grę „co by było

gdyby”. Wiedza Marka była tak imponująca, że często zaskakiwał nauczyciela, wchodząc w bardzo kompetentne dyskusje i wprowadzając korekty do słów nauczyciela. Przez to wybuchła między nimi wojna i Marek nie miał łatwego życia na lekcjach historii. Nauczyciel traktował go jak prawdziwego wroga, Marek prawie, że nie zdał matury właśnie przez historię!

Inteligencja kreatywna (inaczej twórcza)

jest właściwa osobom dla których istotą życia jest zmiana pewnych stanów rzeczy na lepsze. To ich właśnie cechuje myślenie innowacyjne, „promieniste”, nie ograniczone żadnymi barierami. Tworzą, kreują, wymyślają... rzeczy, których jeszcze nie ma.

Inteligencję kreatywną mają ludzie twórczy, a ich produkty mają cechy wysokiej jakości – czasem są genialne! (Mogą też być genialnie nieprzydatne!). Zajmuje ich wiele spraw, interesuje niemal wszystko, znakomicie sobie radzą w nowych sytuacjach, uwielbiają zmiany, wyzwania, nowe, trudne, nieoczywiste obszary do zagospodarowania. Na co dzień to bardzo kreatywni i produktywni ludzie, rzucający pomysłami i na tyle obdarzeni poczuciem humoru, że w prezencie podarują Ci butelkę coca-coli opakowaną we wstęgę Mobiusa i na pewno znajdą sposób na przeróżne „niemożliwe” stany rzeczy. Także tu mieszczą się nieustanni „poprawiacze”, przerabiacze. Prawdopodobnie znany wszystkim bohater dziecięcej kreskówki - Pomysłowy Dobromir jest świetnym przedstawicielem tej grupy, a poza tym bardzo, bardzo wielu z nas!

Uwaga! Każdy z rodzajów inteligencji może cechować jeszcze **niezwykła innowacyjność i niepospolity poziom kreatywności** - wtedy powstają wynalazki, wielkie odkrycia nauk teoretycznych, znakomite dzieła artystyczne oraz nowe kierunki w psychologii, filozofii i ruchy społeczne.

Oczywiście wymienione osoby miały (mają) także rozwinięte inne typy inteligencji, ale tu dla przejrzystości wybraliśmy jako przykłady osoby o silnej dominancie jednej z nich. Warto sobie uświadomić, że do tej pory tylko dwa pierwsze rodzaje inteligencji są uznawane i szlifowane przez szkołę. Warto fakt ten poddać konfrontacji z zawodami i ulubionymi zajęciami, preferowanymi przez osoby obdarzone danymi rodzajami inteligencji.

Tak więc możemy już mówić o co najmniej 11 rodzajach inteligencji, lub nawet o 12 - jeżeli wyodrębnimy inteligencję moralną.

Na zakończenie zagrajmy w inteligencję!

Zastanów się jaki jest twój wzór inteligencji?

- Przeczytaj jeszcze raz charakterystykę sylwetek osób obdarzonych określonym typem inteligencji.

- Przeanalizuj typowe zachowania, zainteresowania, talenty, hobby i preferencje do wyboru zawodu.
- Zastanów się jak dalece dany rodzaj inteligencji opisuje ciebie i wpisz odpowiednio w rubryki na ile to wyceniasz w procentach od 0% do 100% dla danego wymiaru.
- Spróbuj to też uzasadnić jakimiś argumentami!

to zupełnie nie Ja 0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100% to właśnie Ja

Rodzaje inteligencji

1. Lingwistyczna	0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100%
2. Logiczno-matematyczna	0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100%
3. Muzyczna	0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100%
4. Wizualno-przestrzenna	0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100%
5. Kinestetyczna	0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100%
6. Przyrodniczo-ekolog.	0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100%
7. Interpersonalna	0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100%
8. Intrapersonalna	0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100%
9. Zmysłowa	0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100%
10. Historyczna	0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100%
11. Kreatywna	0%-10%-20%-30%-40%-50%-60%-70%-80%-90%-100%

Postaw kropkę w odpowiednim miejscu skali. Połącz TE kropki.

Otrzymany wykres porównaj z inną osobą, być może uczniem „trudnym” dla ciebie?

*

Każdy ma naturalne predyspozycje do określonego rodzaju inteligencji, na ogół jest to zestaw kilku inteligencji, pewien indywidualny wzór, który w całości daje obraz naszych osobistych inklinacji, zainteresowań i obieranej drogi zawodowej.

Na szczęście nie jest tak, że pewien rodzaj czy pewne rodzaje inteligencji są dane raz na zawsze i niezmiennie. W wyniku samodoskonalenia, uwagi, ćwiczenia - można je rozwijać i powiększać swój (i innych) potencjał w tym zakresie!

Zmienić to powinno model kształcenia nauczycieli, którzy jako eksperci od nauczania powinni bardzo świadomie podchodzić do różnic między ludźmi w tym zakresie. Aby być aktywnymi przewodnikami ucznia, doradcami edukacyjnymi w czasie uczniowskiego procesu nabierania sprawności, powinni umieć trafnie zidentyfikować potencjał ucznia i na jego bazie budować jego karierę edukacyjną, w pełni akceptując fakt, że każdy człowiek jest inny i ma prawo do wyboru własnej drogi życiowej.

Dobra pomoc edukacyjna polega na wspieraniu kariery każdego ucznia, czyli kreowaniu sytuacji, w których każdy może w czymś wygrać!

Jeśli wydaje Ci się, że któryś z uczniów zachowuje się tak właśnie inaczej – zamiast pisać mu kolejną uwagę do dzienniczka, pomóż mu rozpoznać jego talent.

Jak wspierać zdolnego ucznia?

Każdy chyba przyzna, że żaden talent nie powinien się marnować!

W aspekcie społecznym zmarnowanie talentu to strata w dużej skali: talenty są dobrem narodowym, bogactwem kraju¹.

W aspekcie jednostkowym talent (talenty) to najbogatsze zasoby osobiste.

Chcąc być w zgodzie z ratyfikowanymi przez Polskę różnymi deklaracjami - między innymi tą dotyczącą równego traktowania obu płci – trzeba mówić o *zdolnej uczennicy* i *zdolnym uczniu*. Biorąc zaś pod uwagę znaczenie słowa *zdolność*, musimy dookreślić, że w tym poradniku mowa będzie nie o „zwykłej” *zdolności*², którą jest „predyspozycja do łatwego opanowywania pewnych umiejętności, zdobywania wiedzy, uczenia się; potencjalna sprawność, możliwość robienia czegoś, zdatność do czegoś³” – a raczej o jej odmianie niezwyklej, czyli o talencie - nieprzeciętnej zdolności twórczej.

¹ Pod względem zasobów krajów mierzonych wysokością Ilorazu Inteligencji (IQ) na miejscu pierwszym z wynikiem 107 pkt. jest Hongkong, dalej plasują się Południowa Korea (106), Japonia (105), Tajwan (104), Australia, Niemcy, Włochy (102). Polska zajmuje 18 miejsce z wynikiem 98 punktów. Jeżeli chcesz zmierzyć swój iloraz inteligencji zajrzyj na stronę www.getiq.pl i wykonaj test!

² *Zdolności* - które wynikają ze zróżnicowanych możliwości poszczególnych ludzi do poznawania, odbierania świata - człowiek ma zakonotowane w mózgu. Howard Gardner nazywa je WI - wielorakimi inteligencjami (*MI*s - *multiple intelligences – all human beings possess a number of relatively autonomous cognitive capabilities, each of which I designate as separate intelligences*). Aby się rozwijać, uczyć, każdy człowiek musi sięgać do sobie danych zdolności, czyli do swych możliwości, a to oznacza, że każdy człowiek jest zdolny (inteligentny, bo jakieś domeny wielorakich inteligencji są u niego bardziej rozwinięte), czyli może wybierać ścieżkę, którą chce iść, drogę, którą akceptuje. Podążając tym tropem myślenia, warto przywołać maksymę *chcieć, to móc*, która się sprawdzi właśnie wtedy, kiedy oprócz chęci będą aktywne te właśnie domeny, które świadczą o tego człowieka \ zdolności.

³ Słownik Języka Polskiego

Talent, *geniusz* to słowa należące raczej do wyrażen codziennych. W naukowych książkach raczej pisze się o zdolnościach i inteligencji.

W naszym poradniku będziemy używać słów *talent* i *geniusz* w znaczeniu przytoczonym powyżej. Zatem **ktoś ma talent do czegoś**, kiedy z łatwością osiąga rezultaty jakościowo niedościgłe innym (np. rówieśnikom). **Za geniusza** uważa się kogoś, kto przewyższa w osiągnięciach nie tylko rówieśników, ale nawet samych mistrzów w danej dziedzinie. Tu byśmy zaklasyfikowali tzw. cudowne dzieci.

Geniuszy w społeczeństwie jest około 0,8%, osób wybitnie utalentowanych 2 -3%, osób wybitnie zdolnych około 12%. Jest to zgodne z tzw. rozkładem krzywej Gausse'a⁴.

Zatem geniuszy i osób obdarzonych talentami wysokiej jakości jest razem około 15%.

W skali klasy szkolnej może to być 5 uczniów, którzy posiadają talenty wysokiej jakości lub są wybitnie zdolni. Odpowiednio w skali przeciętnie licznej szkoły możemy napotkać na 4, 5 geniuszy. Wszyscy oni powinni być traktowani jako dobro narodowe i doświadczać odpowiedniej opieki!

Wiele talentów ujawnia się już we wczesnych latach życia dziecka.

Najwcześniej – już u kilkuletnich dzieci – ujawniają się talenty matematyczne i artystyczne (zwłaszcza muzyczne i plastyczne).

⁴ Krzywa Gaussa pokazuje statystyczny rozkład normalny pewnej cechy w danej populacji

Także ruchowe – widziałam kiedyś w parku 3-latka, który dryblował piłką z ojcem jak znakomity piłkarz, wprawiając tym w osłupienie obserwujących dorosłych.

Utalentowane dzieci z zapałem wykonują pewne prace, uczą się bez oznak zmęczenia, zadają mnóstwo pytań, eksperymentują, wykazują się szeroką, ponadrozwojową szkolną wiedzą.

W starszym wieku, a zwłaszcza w gimnazjum następuje gwałtowny rozwój możliwości intelektualnych – ujawniają się talenty naukowe. Dzieci szybko i łatwo się uczą, mają ogromne zasoby wiedzy pozaszkolnej, zadają dużo wnikliwych pytań, na które większość dorosłych nie potrafi odpowiedzieć.

Wszystkie utalentowane dzieci są też niezależne i krytyczne, wiedzą, czego chcą!

Warto mieć na uwadze, że tradycyjne oddziaływania przedszkolne i szkolne „wyedukowują” dzieci z talentów i także kreatywności!

Wśród pięciolatków jest znacznie większy procent dzieci wybijających się ponad przeciętną niż wśród ośmiolatków⁵. Amerykański badacz J.T. Gatto⁶ przeprowadził ciekawy eksperyment. Zadawał dzieciom w klasie od I do IV pytanie: Które dzieci

⁵ W pewnym przedszkolu mogłam oglądać prace najmłodszej grupy dzieci. Na ścianie było wywieszonych 16 wiewiórek. Wszystkie takie same, wycięte starannie z szablonu i pomalowane na jeden kolor – pomarańczowy. Widać było, że niektóre dzieci starały się jakoś ten szablon spersonalizować, ale trudno coś zrobić, malując pomarańczowym kolorem na pomarańczowym tle. Także w wielu przedszkolach i „zerówkach” - niestety, zamiast prac wykonanych przez dzieci, na ścianach są królowy, krasnoludki i kwiaty ... malowane przez nauczycielki (dorosłą ręką malowane w naiwnej estetyce dziecięcej, ale bez dziecięcego polotu i nieskrępowanej wyobraźni).

⁶ J. T. Gatto „Jak i dlaczego oświata publiczna upośledza nasze dzieci” w „Awangarda w Edukacji” nr 1 www.ine.com.pl

czują się artystami? W klasach pierwszych rękę podnosiły wszystkie dzieci, w klasach szóstych ręce podnosiło zaledwie jedno lub dwoje dzieci⁷.

Co robić, aby nie marnować talentów?

W USA wszystkie dzieci poddawane są testom na inteligencję. Uczniowie z wynikiem ponad 115 IQ obejmowane są programem „Zdolne dzieci”. Opiekę nad nimi sprawuje specjalnie przeszkolony pedagog – dbający o organizację dla nich dodatkowych zajęć i konstruowanie ścieżki przyspieszonej edukacji. W szkołach amerykańskich wysoko ceni się sport, więc dzieci utalentowane w tym zakresie też są pielęgnowane.

Ale uwaga, iloraz inteligencji to nie wszystko i jego wynik też może zawieść, gdyż talenty nie zawsze ujawniają się poprzez wysokie wyniki testu na inteligencję.

Dlatego należy mieć na uwadze, co ten test bada. Test na inteligencję, jak sama nazwa wskazuje, mierzy inteligencję.

Ale tak naprawdę mierzy w zasadzie 3 wymiary funkcjonowania zasobów umysłowych człowieka: zasoby językowo-lingwistyczne, matematyczno-logiczne i wizualno-przestrzenne.

⁷ Warto w tym miejscu przywołać wyniki badań w testach myślenia twórczego Guilforda. I tak wysokie wyniki osiąga: 85% - 5-latków; 50% - dzieci w wieku 6 – 7 lat; 10% - osoby dorosłe.

Niektórzy badacze problemu uznali, że to zbyt wąski opis bogactwa talentów, potencjału i inteligencji człowieka. Opis ubogi i sprzeczny z praktyką.

Najbardziej znanym z nich jest Howard Gardner, który sformułował Teorię Wielorakich Inteligencji (WI). Niektórzy badacze uważają, że jest to teoria spekulatywna, choć poparta badaniami empirycznymi. Niezależnie od głosów krytycznych, w latach 70. XX wieku prace Howarda Gardniera, Tony Buzana i Roberta Ornsteina wywołały rewolucję w dotychczasowych poglądach na inteligencję i znacząco wpłynęły na praktykę pedagogiczną. Autorzy niniejszej publikacji podzielają zdanie wielu osób, że teoria WI jest bardzo użytecznym narzędziem do opisu profilu talentów i zdolności człowieka. Teoria ta daje wygodne i praktyczne narzędzie do obserwacji i diagnozy preferencji, zdolności, talentów. Daleko bardziej niż tajemnicze nieco IQ, które zbadać mogą jedynie specjaliści i nie bardzo wiadomo, jak je uchwycić w praktyce, np. szkolnej czy domowej.

Także powodzenie szkolne, uzyskiwanie dobrych stopni nie jest wystarczającą wskazówką określającą talenty. W szkole najbardziej przydaje się tzw. inteligencja szkolna, a to tylko część zdolności umysłowych dziecka – oznacza ogólną zdolność do myślenia logicznego. Jej cechą jest analityczność i jednokierunkowość – poszukiwanie jednego rozwiązania spełniającego warunki zadania. Tak najczęściej konstruowane są testy inteligencji, większość sprawdzianów i egzaminów. Ten typ myślenia Guilford nazywa konwergencyjnym, czyli zbieżnym.

Kłopoty z diagnozą geniusza – wielkie pomyłki i ograniczenia

Specjalne uzdolnienia, talenty, choć są w człowieku i – parafrazując słowa A. Masłowa - „domagają się ujawnienia”, mogą zostać nieodkryte z powodu trudności i problemów związanych z nieodpowiednim spełnianiem przez dziecko oczekiwań jego opiekunów, wychowawców i nauczycieli.

Chodzi o silną skłonność do zajmowania się u dziecka tym, czego nie ma, zamiast tym, co ma.

„Braki” manifestowane przez dziecko w postaci np. nieosiągania właściwych postępów w nauce zawężają pole widzenia dziecka w całości. Paradoksalnie przez koncentrację na problemie „braki” dziecka są wręcz wzmacniane (amplifikowane).

A tymczasem to, co dziecko w sobie ma, ten pozytywny potencjał leży sobie odłogiem i nikt się nim nie zajmuje. Można by to zjawisko potraktować jako nadopiekuńczość pedagogiczną, gdyby jej efektem nie było zatracanie talentów dzieci. Wiele problemów rozwojowych, traktowanych jako „braki” rozwiązuje się samo, wynika to z prawa rozwoju. Wymaga tylko czasu i cierpliwości, czasem potrzebna jest odpowiednia pomoc edukacyjna (ale właściwa).

Koncentracja na „brakach” i projektowanie aktywności pedagogicznej wokół tych braków można metaforycznie opisać jako uczenie orłów pływania albo uczenie łabędzi wspinania się po drzewach!

Łatwo sobie wyobrazić jakie mogą być efekty!

Współczesny francuski pisarz, Daniel Pennac⁸, mówi: „Na lekcjach nie rozumiałem nic. W pierwszej klasie nauczyłem się tylko literki a”. (Obecnie jest nauczycielem literatury w paryskim liceum, a swoje bolesne przeżycia szkolne opisał w autobiografii „Dziennik szkolny”).

Nauczyciele Tomasza Edisona⁹ uważali go za niewyuczalnego, a on okazał się być jednym z najbardziej znanych i twórczych wynalazców świata oraz założycielem prestiżowego czasopisma naukowego Science.

Ludwig van Beethoven¹⁰ swoją wiedzę matematyczną zakończył na nauce dodawania, a jego nauczyciel orzekł, że jako kompozytor jest beznadziejny.

Rzeźbiarz August Rodin¹¹, prekursor nowoczesnego rzeźbiarstwa, należał do grupy najgorszych uczniów w szkole i trzy razy nie dostał się do akademii sztuki.

Albert Einstein - jeden z najwybitniejszych fizyków XX wieku, nie mówił do 3 roku życia, jako siedmiolatek z trudem się uczył i miał złe stopnie z matematyki, a jego nauczyciel określił go jako „umysłowo opóźnionego, zagubionego w swoich głupich marzeniach”.

Król laptopów Nicholas Negroponte jest dyslektykiem i do dziś nie lubi czytać.

Peter J. Daniel (jeden z obecnych szefów Forda) słyszał od swojej nauczycielki „Peter, nic nie jesteś wart, jesteś zgniłym jabłkiem i nigdy nic dobrego nie zdasz”. (I opublikował książkę „Pani Philips się myliła!”).

⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Daniel_Pennac

⁹ http://pl.wikipedia.org/wiki/Thomas_Alva_Edison

¹⁰ http://pl.wikipedia.org/wiki/Ludwig_van_Beethoven

¹¹ http://pl.wikipedia.org/wiki/Auguste_Rodin

Bardzo złym uczniem był Zbigniew Religa (groziło mu zawalenie matury) i Maja Komorowska - miała ogromne kłopoty z dodawaniem, odejmowaniem i w ogóle nie mogła się nauczyć tabliczki mnożenia.

Jonny Deep – jeden z najbardziej utalentowanych i najlepiej opłacanych na świecie aktorów, został wyrzucony ze szkoły w wieku 15 lat.

Profesor Robert J. Sternberg z Tufts University, uznany za jednego z najwybitniejszych psychologów poznawczych, ekspert od kreatywności i inteligencji wspomina, że przez trzy lata nauki w szkole podstawowej był miernym uczniem, a w testach osiągał fatalne wyniki IQ. Gdy miał 10 lat, trafił na nauczyciela, który – z niewyjaśnionych dla niego powodów, jak sam mówi – uwierzył w niego¹² ... i odtąd zaczęło mu iść coraz lepiej.

Gillian Lynne – twórczyni choreografii musicalu Cats i Upiór w Operze, w dzieciństwie została wysłana przez nauczycieli do psychologa „z nadzieją”, że coś pomogą na jej ADHD, nadruchliwość i brak koncentracji... Na szczęście psycholog dostrzegł w niej potencjał i talent, zamiast ritalinu dostała skierowanie do szkoły tańca.

Pisarz Marcel Proust w szkole nie potrafił napisać wypracowania, Agatha Christie nie chciała uczyć się pisać. Carla Junga przerażały lekcje matematyki.

Pisarz Marcel Proust w szkole nie potrafił napisać wypracowania.

¹² Eksperyment na temat przekonań o klasie zdolnej i niezdolnej.

Pablo Picasso nienawidził szkoły i zdawało się, że nie jest zdolny nauczyć się czytać ani pisać, gdy inne dzieci w jego wieku osiągnęły w tym biegłość. Emil Zola otrzymał zero na końcowym egzaminie z literatury.

Piotr Romaniuk – geniusz, który wiedzę z chemii i matematyki prześcigała studentów, uczy się błyskawicznie języków obcych, a wieku 3 lat już czytał, miał w przedszkolu opinię dziecka mało zdolnego i trudnego... bo nie chciał malować szlaczków, tylko siadał z boku i czytał książki.

Takich przypadków można przytaczać jeszcze więcej.

Te historie mają szczęśliwe zakończenia, ale ile talentów zostało zmarnowanych przez brak wyobraźni pedagogicznej oraz wiedzy na temat bogactwa ludzkich talentów, a także niecierpliwość pedagogiczną?

Ile dzieci zamiast lekcji tańca lub dramy ma ordynowane leki uspokajające?

A zamiast trudniejszych zadań – wyzwań dla intelektualnych możliwości, dzieci otrzymują obniżenie stopni ze sprawowania za złe zachowanie na lekcji?

W szkole dosyć powszechne jest określenie „zdolny leń” powtarzane jak mantra w celu „zmotywowania ucznia i rodziców” do bardziej systematycznego wykonywania zadań szkolnych.

Może warto zamiast tej antymotywacyjnej strategii – zastosować inną, bardziej efektywną, tj.: wzięcie dziecka pod lupę „matrycy talentów” i z wyobraźnią zaproponować mu odpowiedni program rozwoju¹³.

Ale nawet jak już dzieci zostaną szczęśliwie rozpoznane jako geniusze czy jednostki wybitnie zdolne (zwłaszcza jeżeli dotyczy to intelektu), ich rozwój jest w pewnym sensie ograniczany przez sztywne, narzucane im prognozy karier.

¹³ A także nowoczesne programy kompensacyjno-terapeutyczne. Warto także zmienić metody nauczania! To szerszy temat i wymaga osobnego opracowania, warto jednak tu podkreślić ogromną rolę stylu uczenia się samego nauczyciela na kreowanie sukcesów szkolnych ucznia (a co dalej idzie - jego wizerunku szkolnego i wreszcie – co najważniejsze – poczucia własnej wartości i u dziecka. Dziecko określane jako trudne lub „uczące się z miernymi efektami” to często dziecko o odmiennym od nauczyciela stylu uczenia się. Nauczyciel narzuca własny styl uczenia się, a ofiarą pada (sensu stricto) dziecko. To jak kolizja drogowa: w kolizję wchodzi tu preferencje sensoryczne dziecka i nauczyciela, a także ich preferencje w zakresie dominacji półkul mózgowych i profilu wielorakich inteligencji. Kolizje te na ogół kończą się „wypadkiem ucznia”. To on zostaje ofiarą – zakwalifikowany jako trudny, niewyuczalny, kierowany do specjalisty. Te kolizje najczęściej dotyczą dzieci o preferencjach kinestetycznych, z dominacją prawej półkuli mózgu o odmiennym profilu Wieloakiej Inteligencji od nauczyciela. Sukcesy w szkole mają dzieci dostosowane swoją budową neurologiczną do tzw. oczekiwań szkoły i mające podobny profil WI do nauczyciela. Nie jest to chyba sprawiedliwe!?

Sztywne prognozy kariery

Badania przeprowadzone przez naukowców Uniwersytetu w Hajfie dowodzą, że ponadprzeciętnie uzdolnione dzieci podlegają sztywnym schematom i oczekiwaniom społecznym dużo częściej, niż ich rówieśnicy.

Bez względu na różnorodne umiejętności, które posiadają mali geniusze, ich wybór ścieżki zawodowej jest często ograniczony do jednej z nauk stosowanych.

Większość rodziców marzy o wychowaniu małego geniusza.

Uważnie obserwują swoje dzieci, poszukując najmniejszych objawów ukrytych talentów. No właśnie, poszukują, ale tylko talentów, które społecznie są uznawane za wartościowe. Niewiele mam i ojców doceni zapędy swojej pociechy w kierunku zostania nową gwiazdą rocka, ale z radością otoczy wsparciem małego chemika albo lekarza. Badania pokazują, że większość uzdolnionych dzieci w przyszłości wybiera zawody związane z naukami stosowanymi i... nie potrafi wyjaśnić dlaczego.

Dr Inbal Shani, która przeprowadziła badania na grupie uczniów, doszła do wniosku, że za takie wybory w przeważającej części odpowiadają normy społeczne: „Społeczeństwo identyfikuje geniusz dziecka z wysoką inteligencją i często zbyt szybko łączy tę inteligencję z określonymi przedmiotami, na przykład z prestiżowymi naukami ścisłymi. Kiedy młodzi geniusze dorastają, adoptują tę narzuconą tożsamość, zaburzając przez to proces budowania własnej osobowości”.

Shani przebadła w sumie 800 uczniów szkół średnich, zarówno uzdolnionych, jak i przeciętnych. W czasie badań zwróciła uwagę zarówno na różnice w tzw. koncepcji samego siebie (self – concept), jak i na inne cechy psychologiczne obu grup uczniów. Oprócz tego, przyglądała się również, w jaki sposób dojrzewający geniusze formowali swoją osobowość. Rezultaty pokazały, że uzdolniona młodzież miała co prawda wysoką samoocenę w kontekście swoich umiejętności umysłowych i sukcesów edukacyjnych, ale jednocześnie nisko się oceniała, jeżeli chodzi o walory społeczne i fizyczne.

Badacze przyczyn upatrują w sposobie wychowania i nauce w szkołach niższego szczebla. Kiedy tylko uczniowie zostali określani jako zdolni, włączali się aktywnie w różne programy edukacyjne, często mieli zajęcia indywidualne, przeskakiwali klasy. Ten proces spowodował u nich przekonanie, że wybijają się na tym polu w porównaniu z rówieśnikami. W dorosłym życiu wybierali więc częściej ścieżkę kariery, która pomagała im spełnić oczekiwania otoczenia. Presja była tym bardziej odczuwana, że większość uczniów z tej grupy uczestniczyła w intensywnych programach mających na celu rozwój ich talentu.

Dr Shani zauważyła, że już od wczesnych lat, zdolne dzieci wiedziały, jak potoczy się ich życie i że prawdopodobnie zajmą się jedną z nauk stosowanych. To tym bardziej ciekawe, że większość z nich wcale nie wyrażała jakiegos specjalnego zapału ani zainteresowania w tym kierunku, raczej rozważali karierę czysto akademicką lub ewentualne militarno–akademicką...

A to wiele mówi o sposobie podejmowania przez nich życiowych wyborów.

Co więcej, to właśnie ścieżki rozwoju w ramach nauk stosowanych są najlepiej

dostosowane do potrzeb dojrzewającej, uzdolnionej młodzieży, więc są dla nich naturalnym wyborem, pomimo narażenia się na zaszufładowanie jako kujony, twardogłowi, czy inne formy amerykańskiej formuły „geek”.

Głównym wnioskiem płynącym z badań jest przede wszystkim to, że uzdolniona młodzież kształtuje swój rozwój zawodowy, bazując na społecznych oczekiwaniach. Shani komentuje: „To paradoks: to właśnie uzdolnieni młodzi ludzie, którzy często posiadają wiele różnych uzdolnień, sami sobie nakładają ograniczenia w rozwijaniu niektórych z tych talentów. Mimo że mają tak wielki i różnorodny wybór, ich decyzja pada zazwyczaj na studia na jednym z tzw. prestiżowych kierunków”.

Poza tym, młodzi geniusze często mają problemy z odnalezieniem się w społeczeństwie i czują, że jako dzieci zostały oderwane od rówieśników, kiedy tylko nadano im etykietkę „zdolny”. W tej sytuacji, zadaniem nauczycieli i wychowawców jest na pewno zajęcie się młodymi geniuszami i wsparcie ich w tym kluczowym momencie, kiedy proces wykształcania się osobowości powoli się kończy.

Uczniowie o dużej inteligencji wymagają pomocy nie tylko naukowej, ale również potrzebują wsparcia w takich dziedzinach życia jak: budowanie relacji z innymi osobami, umiejętności społeczne, w tym motywacja, samoświadomość oraz odporność psychiczna.

To pomogłoby rozwijać zdolnych uczniów całościowo i pozwolić im uniknąć nietrafionych naukowych i życiowych wyborów w przyszłości¹⁴.

Sporym problemem jest także dziecko wszechstronnie zdolne, kiedy nie ma wyraźnego „konika”, tendencji, preferencji. Znane są przypadki, kiedy osoby z bardzo wysokim IQ i ogólnie wybitnie zdolne, w życiu dorosłym nie mogą odnaleźć miejsca dla siebie w sensie kariery zawodowej¹⁵, a nawet zasilają szeregi bezrobotnych¹⁶.

Na ogół jest to efekt braku umiejętności życiowych, niskiej inteligencji emocjonalnej, zwłaszcza tzw. inteligencji społecznej – umiejętności współpracy, współdziałania. Dziecko szczególnie utalentowane czy mały geniusz to duże wyzwanie dla rodziców, nauczycieli i całego systemu edukacji.

Jak wynika z powyższego - po pierwsze wymaga trafnej diagnozy, po drugie - profesjonalnego wsparcia, a po trzecie – otwartych, elastycznych perspektyw na życiową karierę! Warto wiele robić, bo jego karierę można traktować jako wkład w bogactwa naturalne kraju, w którym ów geniusz się urodził.

¹⁵ Sukces w życiu zależy od wielu czynników. Potencjalne możliwości i ogólne zdolności nie gwarantują kariery (rozumianej bardzo szeroko, jako znalezienie właściwej dla siebie drogi zawodowej i życiowej). W literaturze pojawiło się pojęcie „**achiever**”, czyli „człowiek sukcesu”, określające osoby, które ujawniają swoje talenty w praktyce, w efektywnym działaniu. Talenty nieujawnione... to talenty zmarnowane, ale i praktycznie nieobecne!

¹⁶ Uczniowie uzdolnieni wszechstronnie - jak się okazuje w trakcie badań psychologicznych - są to najczęściej dzieci z przeciętnym IQ, lecz bardzo dobrze rozwiniętymi profilami neurorozwojowymi przydatnymi w szkole, takimi jak: układ kontroli uwagi, układ pamięci, układ językowy.

Jak rozpoznać bardzo zdolne intelektualnie dzieci?

Wysoki wynik w teście inteligencji nie jest – jak już wiemy, jedynym wskaźnikiem intelektualnych zdolności dziecka. Warto zwrócić uwagę również na inne wskaźniki łatwo dostrzegalne w codziennym kontakcie z dzieckiem. Powinny one występować w dużym nasileniu.

Cechy uzdolnionych intelektualnie dzieci:

- rozległa wiedza w wielu lub wybranych dziedzinach, przejawianie wielu zainteresowań
- bogate słownictwo i łatwość wypowiadania się, dojrzałe sposoby wypowiadania się
- szybkie zapamiętywanie faktów
- szybkie postrzeganie związków przyczynowo-skutkowych
- poszukiwanie cech wspólnych zjawisk i dzielących je różnic
- krytyczne i niezależne myślenie, dyskutowanie, obrona swego stanowiska
- spostrzegawczość
- rozumienie zasad
- ciekawość poznawcza (ciekawość świata)
- szybkie rozwiązywanie problemów (konwergencja i dywergencja myślenia)
- płynność i giętkość myślenia¹⁷, bogata wyobraźnia, kreatywność, poczucie humoru
- wyraźna gotowość do odraczania gratyfikacji.

¹⁷ Korelacja między IQ, a inteligencją twórczą jest niewielka. Niewielka jest też korelacja między myśleniem dywergencyjnym (twórczym), a osiągnięciami szkolnymi.

Stosunek do nauki¹⁸:

- silna motywacja do wykonywania interesujących je zadań
- okazywanie znudzenia, kiedy zadania są rutynowe, mało kreatywne
- chętniej pracują samodzielnie niż w grupie, zwłaszcza z dziećmi o wolniejszym stylu uczenia się i rozwiązywania problemów, chociaż część lubi pracę w grupie, bo wtedy się szybko uczą dyskutując i wymieniając poglądy
- dążą do perfekcji
- są samokrytyczne (czasami aż nadto!)
- stawiają sobie trudne do osiągnięcia cele i je realizują.

Zachowania społeczne:

- są zainteresowane problemami politycznymi i społecznymi
- cenią indywidualizm
- nie ulegają autorytetom, chyba że je uznają
- przejmowanie odpowiedzialności
- są odpowiedzialne
- wolą towarzystwo starszych od siebie dzieci i osób dorosłych
- potrafią się wczuć w sytuację innych osób
- mogą stwarzać „problemy” w pracy zespołowej („rządzą”, okazują zniecierpliwienie)
- lub złościć się, że inni wolniej pracują

¹⁸ Dzieci uzdolnione nierzadko wolą rozwijać własne zainteresowania niż biernie przyswajać wiedzę przekazywaną w szkole, toteż mogą mieć słabsze oceny szkolne, ale – uwaga – ponieważ szybko się uczą, potrafią błyskawicznie nadrobić braki.

- a także eksponować swoją wiedzę i się wywyższać.
- mogą także podejmować dyskusję z nauczycielem (kwestionować jego wypowiedzi)
- odmawiać wykonywania zadań (bo są zbyt nudne)
- przeszkadzać na lekcji w wyniku doświadczanej nudy (braku odpowiedniej stymulacji)

Ta lista cech – jak już było powiedziane wyżej - dotyczy dzieci uzdolnionych intelektualnie.

Narzędzia rozpoznawania wielorakich talentów u dzieci

Najprościej mówiąc, owe narzędzia to:

- inteligentna obserwacja połączona z wyobraźnią pedagogiczną, osadzone na praktycznym kontekście teoretycznym¹⁹
- można też skorzystać z symbolicznej lupy, aby w wyobraźni amplifikować obserwowane zjawiska
- i symbolicznej lornetki, aby dokonać jakby „teleportacji” dziecka w czasie – postawić hipotezy, na co się składają zaobserwowane cechy dziecka, co może z niego wyrosnąć!

¹⁹ Tu proponujemy kontekst teorii WI H. Gardnera. Kontekst może być oczywiście też inny, byle uwzględniający pełnię palety ludzkich talentów i zdolności.

Wsparciem obserwacji mogą być testy psychologiczne powszechnie wykorzystywane w PPP. Warto z nich skorzystać, pamiętając jednak o wszystkim, co było pisane wyżej.

Wyobraźnię pedagogiczna

jest absolutnie niezbędnym atrybutem rozpoznania talentu (i w ogóle zdolności i cech dzieci), bowiem często zachowania oceniane jako negatywne, aspołeczne czy przeszkadzające są manifestacją określonego talentu u dziecka – przejawianego np. w niedojrzałej formie...

Wyobraźnia pedagogiczna służy głównie temu, aby zbilansować cechy zachowania dziecka, w dużym zbliżeniu odpowiednio skumulować cechy przejawiane przez dziecko i spojrzeć na nie z perspektywy futurystycznej.

Co z niego wyrośnie?

Proponuję teraz kilka opowieści, aby uelastyczyć naszą wyobraźnię pedagogiczną.

Nieśmiała Tosia

Tosia jest nieśmiała, zamknięta w sobie. W ciągu pierwszego roku pobytu w przedszkolu bawiła się sama, nauczycielki starały się nakłonić ją do zabaw grupowych (tzn. rozwijać u niej zachowania społeczne), ale ona odmawiała.

Wolała się bawić samodzielnie, rysowała, cicho odpowiadała na pytania, kiedy były bezpośrednio do niej kierowane. Tosia jest uważnym obserwatorem i udziela odpowiedzi nad wyraz dojrzałych. Kiedy słuchała opowieści o przekształcaniu się

poczwarki w motyla, zamiast oczekiwanej radości i zachwytu, zapytała, płacząc: „A co się stało z poczwarką?”. Kiedy jej babcia chciała kupić jej nową lalkę, oświadczyła: „Dziękuję, mam już jedną” (nie da się ukryć, że są to niezwykle wypowiedzi dziecka). Tosia pięknie rysuje.

Być może będzie artystą, bądź filozofem?

Zbilansujmy jej cechy: bardzo wrażliwa, wręcz nadwrażliwa, introwertywna, refleksyjna, uzdolniona artystycznie. **Czy można z niej uczynić (zabiegami pedagogicznymi) superlidera?** Po co? To nie jest na pewno przeznaczenie jej potencjału!

Wrażliwa Zosia

Perfekcyjna i przewrażliwiona Zosia z łatwością popada w skrajne emocje od urodzenia. Nie mówiła w ogóle, dopóki nie nauczyła się mówić doskonale, pełnymi zdaniami, wielokrotnie złożonymi. Kiedy coś nie idzie po jej myśli lub nie wyjdzie przygotowywana długo praca, „wpada w szal”, rzuca wszystkim i obraża się na cały świat (w bezpiecznych warunkach domowych, bo w szkole nie sprawia kłopotów wychowawczych, a wręcz nie umie sobie poradzić z agresją innych dzieci). Brawurowo wykonuje przestrzenne kompozycje, projekty domów (z klocków, papieru czy plasteliny), albo za pomocą programu komputerowego. Tworzy też komiksy na komputerze. Ma ogromną wyobraźnię, ogromny zasób słów i dużą wiedzę ogólną, którą zbiera z internetu i rozmów z innymi. Swobodnie używa słów ze słownika dorosłych, szybko się uczy nowych pojęć, dopytując o znaczenie (jak napotka jakieś nowe słowo). Lubi matematykę. Ma niezwykle poczucie humoru oraz wysoki iloraz inteligencji (130 IQ). Jest bardzo sprawna ruchowo, zręczna,

osiąga bardzo dobre rezultaty w wielu dziedzinach. Po bilansie można postawić hipotezę, że dziecko rozwija się w kierunku językowo-artystyczno-ruchowym; może będzie projektantem, reżyserem, aktorką?

Można oczywiście próbować temperować jej charakter i osłabiać perfekcjonistyczną naturę, ale czy ten zabieg nie zakorkuje jej potencjału?

Bosonogi Krzys

Krzys do szkoły chodził boso od wiosny do jesieni. Czasem do tej szkoły nie dochodził bo ratował gołębia ze złamanym skrzydłem albo zbierał dżdżownice po deszczu. W domu miał całą menażerię: ptaki, psa, kota, zabłąkane myszki i patyczaki. Nie dbał o szkołę i stopnie, twierdził, że zwierzęta są ważniejsze. Słuchał z zapartym tchem o organizacjach ekologicznych typu Greenpeace (w czasach, kiedy poznałam Krzysia nie było jeszcze internetu). Krzys interesował się zdrowym odżywianiem, i dbał o „odcisk węglowy” (carbon foot print”), chociaż w tych czasach nie było jeszcze znane takie pojęcie. Patrzyłam na Krzysia jako w pełni świadomego ekologa, dbającego z pasją o planetę. Bliżej mu było do Darwina niż Einsteina – tak odważnie i pełen pasji realizował własny potencjał!

Spróbujmy teraz przeanalizować kilka znanych wybitnych osób, które przecież kiedyś były dziećmi...

Nie sposób sobie wyobrazić, że pani Wisława Szymborska – nasza noblistka, była liderem przedszkolnej czy szkolnej grupy rozrabiaków. Raczej (zakładam) należałaby do grupy dzieci, wobec których kieruje się uwagi typu „dziecko mało aktywne na lekcjach”, „nie słucha, pogrążona w swoich myślach”.

Wyobraźmy sobie teraz pana Szymona Majewskiego jako przedszkolaka i ucznia... Ten to musiał „dręczyć” swoich nauczycieli nieposkromioną wyobraźnią, nadruchliwością i bezgranicznym poczuciem humoru. Gdyby teraz chodził do szkoły zapewne zostałby skierowany na badania z diagnozą ADHD i szpikowany lekami uspokajającymi.

Nie da się być megakreatywnym dopiero po skończeniu w spokoju edukacji szkolnej! Talenty domagają się ujawnienia (parafrazując Masłowa) i przejawiają się od wczesnego dzieciństwa.

Z grzecznego, spokojnego, posłusznego dziecka może wyrosnąć ewentualnie naukowiec, ale nigdy nie wynalazca! Myśliciel i filozof ma nieco inne cechy niż dynamiczny lider polityczny! Charyzmatycznym artystą jest się od urodzenia.

Każdy talent ma swoją historię i manifestację cech w dzieciństwie.

Warto więc zapoznać się z pewnym użytecznym praktycznie modelem identyfikacji zasobów naszych utalentowanych dzieci, o której już kilkakrotnie wspominaliśmy.

Już ponad dwieście lat temu niemiecki filozof Johan Friedrich Herbart twierdził, że „Różnorodność umysłów ludzkich stanowi największą przeszkodę w edukacji szkolnej. Nieuwzględnianie tego faktu jest fundamentalnym błędem wszelkiego prawodawstwa dotyczącego nauczania”.

Przejawy różnych talentów i ich rozwijanie u małych dzieci - mały geniusz (0-6 lat)

Wiele nadzwyczajnych zachowań małego dziecka jest widoczne „gołym okiem”.

Jeżeli 2-, 3-, 4- latek potrafi płynnie czytać, zna tabliczkę mnożenia i sięga do słowników, aby rozwiązywać krzyżówki, to znaczy, że jego poziom rozwoju poznawczego jest na dużo wyższym poziomie niż przewidują normy rozwojowe²⁰!

Dziecko może też mieć znakomity słuch muzyczny i potrafi odtworzyć piosenkę czy wiersz po jednokrotnym odsłuchaniu, może grać na instrumencie niemal „samo z siebie”. Może też w zachwycający sposób rysować, wykazując dojrzałe poczucie

formy i estetyki. Lub też tańczyć – eksponując nadzwyczajną elastyczność, zwinność i harmonię ruchu.

Talenty poznawcze (intelektualne) oraz artystyczne są bardzo widoczne i łatwo rozpoznawalne.

Inne talenty u małych dzieci mogą być mniej rozpoznawalne, chociaż się manifestują już w wieku kilku lat. Mali liderzy, wynalazcy, pedagodzy, ekolodzy, projektanci, filozofowie itd. przejawiają pewne charakterystyczne zachowania, które – jeśli mamy odpowiednie narzędzia, można zaobserwować, mimo że te zachowania mogą się przejawiać w sposób niedojrzały, nawet jako anty-wzór²¹.

Niektóre talenty, które będą miały szansę ujawnić się nieco później, już w tym okresie wpływają na zachowania dziecka. Spróbujmy sobie wyobrazić małego (przyszłego) poetę lub filozofa? Na pewno będzie to dziecko o uwewnętrznionej aktywności poznawczej – bystry obserwator, prawdopodobnie zadający dojrzałe, refleksyjne pytania o charakterze światowym, ekologicznym, religijnym, filozoficznym...

²¹ Mały lider to dziecko, które przejmuję dowodzenie... w piaskownicy, w domu dzierży pilota i zawsze chce postawić na swoim. Chce przewodzić grupie i organizować jej zadania, ale może to czynić w sposób niedojrzały. Nie rozumiejąc jeszcze, że istotą prawdziwego liderowania nie jest rządzenie grupą nakazowo, ale porywanie grupy do działania na rzecz celu, który jest dla nich atrakcyjny, a także spełnianie potrzeb członków grupy.

Bogata wyobraźnia, zadawanie pytań i zainteresowanie światem, wykonywanie zadań umysłowych z przyjemnością, koncentracja podczas wykonywania zadań (zabawy), wymyślanie nowych zabaw, zdolność do długotrwałego, planowanego działania oraz pewna niezależność i jakościowo wysokiej klasy wytwory lub osiągnięcia (np. sportowe) to podstawowy pakiet cech dziecka uzdolnionego.

Zgodnie z teorią o inteligencjach wielorakich, którą opracował Profesor Howard Gardner z Uniwersytetu Harvarda, jest wiele wrodzonych umiejętności i zdolności, które ludzie wykorzystują do poznania, zrozumienia i kształtowania ich świata. Innymi słowy — jest wiele różnych rodzajów inteligencji.

Dwa typy inteligencji są wysoko cenione w tradycyjnej edukacji.

Jeden z nich to **inteligencja językowa** - jest to umiejętność czytania, pisania i porozumiewania się za pomocą słów. Drugi typ to **inteligencja logiczna lub matematyczna** - umiejętność rozumowania oraz liczenia.

Większość tradycyjnych testów na inteligencję²² bierze pod uwagę te dwie dziedziny, a szkolnictwo na całym świecie w przeważającej mierze skupia się na kształceniu w umiejętnościach z ich zakresu.

Według Gardniera daje to wypaczone i ograniczone pojęcie o naszych potencjalnych możliwościach uczenia się i rozwoju.

²² Na temat inteligencji oraz historii testów polecamy doskonały numer specjalny czasopisma Wiedza i Życie „Inteligencja” 2/2008

Te umiejętności pomagają dzieciom w sprostaniu obowiązkom szkolnym, jednak nie zawsze są one najlepszymi wyznacznikami prawdziwego talentu.

Gardner wymienia różne rodzaje inteligencji, które trzeba brać pod uwagę, aby uchronić się przed „błędem okrojonej percepcji” na ludzkie talenty i zdolności.

Inteligencja wizualno-przestrzenna - umiejętność malowania, rysowania, robienia artystycznych fotografii, rzeźbienia lub wyobrażania sobie trójwymiarowych kształtów.

Inteligencja muzyczna - umiejętność układania piosenek, śpiewania, gry na instrumencie, pisania wierszy, a także stosowania rymu i rytmu.

Inteligencja interpersonalna (społeczna) - umiejętność nawiązywania kontaktów z innymi osobami i ich rozumienia.

Inteligencja intrapersonalna (refleksyjna) - umiejętność skupienia uwagi na swoich uczuciach, umiejętność wyciągania wniosków z przeżytych doświadczeń i umiejętność planowania.

Inteligencja ruchowa - zdolności manualne oraz umiejętności sportowe.

Inteligencja przyrodnicza - umiejętność rozumienia praw natury i postępowania zgodnie z nimi.

Każdy ma swój profil inteligencji, niektóre występują w sposób dominujący, inne w mniej wyraźny.

To tworzy cudowną paletę różnorodności ludzkich talentów!

Poniżej przykłady przejawów i rozwijanie poszczególnych rodzajów inteligencji u małych dzieci.

INTELIGENCJA JĘZYKOWA

Dziecko ma bogate słownictwo, dużo czyta, pisze wiersze lub opowiadania, uwielbia gry słowne, pięknie opisuje świat słowny, ma talent oratorski. Jest wrażliwe na dźwięki, budowę i znaczenie słów, a także posiada umiejętność używania języka do zabawiania innych, negocjacji lub instruowania swoich słuchaczy.

Na wiele sposobów można pomóc dziecku rozwinąć inteligencję językową.

Rozwijają ją żarty, zgadywanki, krzyżówki i gry słowne, a także czytanie.

„Najważniejsze, by od narodzin, lub nawet jeszcze przed narodzinami, głośno czytać dzieciom” mówi Dee Dickinson. Równie ważne jest śpiewanie, deklamowanie wierszy i sensowna rozmowa.

Można się bawić razem z dzieckiem, opowiadając i spisując bajki, które dziecko wymyśla. Rodzic może rozpocząć bajkę, a potem ją przerwać i poprosić dziecko o dopowiedzenie dalszej części, wyzwala to elastyczność językową i kreatywność.

INTELIGENCJA WIZUALNO-PRZESTRZENNA

Dzieci z łatwością rysują, projektują, robią coś (przestrzennego) z niczego (np. akwarium z pudełka lub mobile), z łatwością interpretują mapy i plany, mają bogatą wyobraźnię, w sposób graficzny przedstawiają swoje pomysły i bez kłopotu orientują się w trójwymiarowej przestrzeni.

Wyobraźmy sobie dziecko, które lubi rysować, dobrze układa układanki, właściwie interpretuje mapy i konstruuje z klocków skomplikowane budowle. Takie dziecko ma bogatą wyobraźnię i woli książki z wieloma ilustracjami. Dzieci obdarzone inteligencją przestrzenną świetnie radzą sobie z układankami, klockami lego i wszystkimi zabawkami „konstrukcyjnymi”.

Jeśli rodzice nie zareagują w porę, dzieci obdarzone wyjątkową inteligencją wizualno-przestrzenną, które jednocześnie nie mają dobrze rozwiniętej inteligencji werbalnej i matematycznej, mogą odczuwać wrażenie porażki. Należy wspierać rozwój inteligencji wizualno-przestrzennej dziecka na wszelkie możliwe sposoby, a przyniesie to korzyści dzieciom i rodzicom. Warto mieć pod ręką materiały do prac plastycznych, można zapisać dziecko na zajęcia plastyczne, lub wspólnie z dzieckiem sklejać modele lub układać układanki.

INTELIGENCJA MUZYCZNA

Dzieci szybko dostrzegają wzory, łatwo rozpoznają rytm, lubią różnorodną muzykę. Nuca, wybijają takt muzyki, śpiewają lub grają na instrumencie, lubią rytm i poezję. Poznają, doceniają i tworzą rytmy i melodie. łatwo odróżniają poszczególne elementy muzyczne. Jak twierdzi Howard Gardnery, inteligencja muzyczna pojawia się najwcześniej, co oznacza, że łatwo ten dar u dziecka zauważyć.

Dzieci obdarzone tą inteligencją zamieniają w muzykę prawie wszystko, co robią. Często ładnie śpiewają i potrafią grać na instrumentach muzycznych. Nawet gdy nie słuchają muzyki, często słyszą melodie „w wyobraźni”. Dziecko obdarzone inteligencją muzyczną może także umieć rozpoznać niewłaściwie zagrane lub wyśpiewane dźwięki. Zwykle dzieci takie umieją doskonale wybijać rytm do muzyki i potrafią odtworzyć melodię, którą usłyszały zaledwie raz lub dwa razy.

Jak postępować, aby rozwijać inteligencję muzyczną? Łączcie z muzyką wszystko, co tylko można. Na spacerze pytajcie: Jakie dźwięki teraz słyszysz? Stawiajcie przed dzieckiem zadania, które pomogą mu wykorzystać wrodzone zdolności muzyczne. Można zachęcić dziecko do wystąpienia przed publicznością lub do napisania piosenki.

INTELIGENCJA RUCHOWA

Dzieci przejawiają nadzwyczajną koordynację ciała i sprawność ruchową. Z łatwością kontrolują ruchy swojego ciała i bez trudu posługują się przedmiotami. Lubią biegać, biwakować, pływać, jeździć na nartach, tańczyć. Cechuje je

elastyczność ciała, np. potrafią doskonale odgrywać różne role i postacie. Lubią wszystko dotknąć.

Prawdopodobnie jest to najgorzej rozumiana inteligencja. Dzieci obdarzone inteligencją ruchową mają problemy z usiedzeniem na miejscu i wolą poznawać nowe rzeczy, dotykając ich. Pojawia się problem, gdy takie dzieci znajdują się w zamkniętym otoczeniu (na przykład w przedszkolu lub klasie szkolnej), gdzie oczekuje się od nich skupienia i ciszy. Inteligencja ruchowa często nie jest postrzegana jako dar, lecz jest błędnie interpretowana jako zaburzenia uczenia, lub nawet jako choroba — uważa doktor Armstrong. Czasem nawet u takich dzieci rozpoznaje się ADHD i przepisuje im środki farmakologiczne.

INTELIGENCJA LOGICZNO-MATEMATYCZNA

Dzieci nadzwyczajnie sprawnie i szybko uczą się arytmetyki. Potrafią dokonywać szybkich kalkulacji w pamięci. Lubią gry i zagadki prowokujące do myślenia.

Mają umiejętność logicznego myślenia, szeregowania, dostrzegania przyczyn i skutków, tworzenia hipotez, dostrzegania wzorów.

Dziecko stawia pierwszy krok w kierunku rozwoju inteligencji logiczno-matematycznej, zanim jeszcze zacznie chodzić. Bierze do ręki przedmioty, bada je, poznaje związki między przyczyną i skutkiem — jeśli popchnie piłkę, piłka się toczy. Dziecko poznaje także takie pojęcia jak „więcej” oraz „mniej”. Następnie uczy się liczyć elementy i wykonywać „konkretne działania matematyczne”, takie jak odejmowanie dwóch świeczek z całego pudełka świeczek, dodawanie klocków do wieży z klocków.

Zgodnie z teoriami rozwoju psychologicznego dziecka, których autorami są Jean Piaget i Howard Gardner, wyższe myślenie logiczne i matematyczne rozpoczyna się, gdy dziecko potrafi odłożyć przedmioty i wykonywać obliczenia, stosując liczby i symbole. Nie trzeba wyobrażać sobie królików i klatek. Umysł może opierać się na zasadach matematycznych, by umożliwić rozwiązanie równania. Zadania logiczno-słowne również zbudowane są na określonych zasadach. Załóżmy, że mamy zdanie: „Jeśli jest zima, nazywam się Fryderyk”. Gdy wiemy, że jest zima, możemy wydedukować, że nasz rozmówca ma na imię Fryderyk. Nie ma znaczenia fakt, że imię zwykle nie zmienia się w zależności od pory roku.

Mark Wahl — specjalista w dziedzinie matematyki z ponad 20-letnim stażem naukowym — twierdzi, że „wczesną oznaką rozwoju myślenia logiczno-matematycznego jest zamięlowanie sześć- i siedmiolatek do odnajdywania zależności między liczbami. Dzieci w tym wieku z zachwytem pytają: „Wiesz, że 21 to tak jak trzy razy po 7?”.

Niestety, jak twierdzi Mark Wahl, wiele dzieci traci zapał do liczenia, zanim osiągnie ten etap. Jeśli w szkołach wprowadza się liczenie abstrakcyjne oparte na zapamiętywaniu, zanim dzieci są gotowe do stosowania matematycznych symboli, nawet dzieci z wyjątkowo dobrze rozwiniętą inteligencją logiczno-matematyczną mogą się zniechęcić, gdyż nie mogą stosować takiego sposobu liczenia, jaki im najbardziej odpowiada.

Aby rozwinąć w dziecku myślenie logiczno-matematyczne, Mark Wahl radzi, by „zadawać intrygujące matematyczne zagadki — takie, dzięki którym dziecko

na chwilę się zatrzyma i pomyśli”. Trzeba jak najczęściej zachęcać dziecko do obliczania uzyskanego rabatu, szacowania, ile jest makaronu w każdym talerzu, a także do rozwiązywania takich zagadek jak: Ilu kierowców potrzeba do przewiezienia drużyny piłkarskiej?

INTELIGENCJA INTERPERSONALNA

Dzieci błyskawicznie potrafią nawiązać kontakt z innymi, świetnie się czują w towarzystwie, potrafią dostrzegać potrzeby innych, są opiekuńcze i wspierające np. inne mniejsze dzieci. Potrafią spojrzeć na świat oczyma drugiej osoby. Są to osoby obdarzone zdolnościami przywódczym. Jasno i precyzyjnie przedstawiają swoje potrzeby, przy konfrontacji wykazują się asertywnością.

Elementy inteligencji personalnej wykorzystujemy prawie we wszystkich naszych poczynaniach. Istnieje możliwość wspomagania rozwoju tej inteligencji poprzez np. umożliwienie dzieciom zabaw w większym gronie i zaleca się także, by dzieci uczyły siebie nawzajem. „Pozwólmy im uczestniczyć w życiu społecznym, w życiu klubów, komitetów, w zajęciach pozalekcyjnych i w działalności organizacji opartych na wolontariacie. Często dyskutujemy i rozwiązujemy problemy w gronie rodzinnym. Wspólnie pracujemy” — radzi Thomas Armstrong.

INTELIGENCJA INTRAPERSONALNA

Dziecko ma bogate życie wewnętrzne. Jest refleksyjne, wypowiada dojrzałe nie-dziecięce komentarze. Lubi zabawę i pracę w samotności, nie potrzebuje motywacji zewnętrznej. Lubi wiedzieć, dlaczego wykonuje konkretne zadania. Potrafi właściwie ocenić własne umiejętności i słabości. Interesuje się zagadnieniami moralnymi i etycznymi.

Inteligencja intrapersonalna pomaga dziecku zrozumieć, że najważniejszy wpływ, jaki może wywierać, to umiejętność wywierania wpływu na siebie. Ta inteligencja pozwala każdemu z nas wejrzeć w siebie i stwierdzić np. nad czym należy popracować. Doktor Thomas Armstrong (w książce „In Their Own Way” (W ich własny sposób) [wyd. Putnam, 2000] wyraża pogląd, iż najlepszym sposobem rozwoju dziecka posiadającego dobrze rozwiniętą inteligencję intrapersonalną, obdarzonego także umiejętnością samomotywacji, jest stworzenie dla niego takich warunków, by samo określało dla siebie nowe cele, by samo wybierało nowe zadania i we własnym tempie wykonywało zaplanowane przez siebie prace.

Takie dziecko musi mieć „szansę doświadczenia samodzielnej nauki, samo powinno wyznaczać tempo nauki, a gry i zabawy powinny być specjalnie dla niego zindywidualizowane”. Jak twierdzi Thomas Armstrong, ważne jest też, by dziecko miało w domu zaciszne miejsce, gdzie może w samotności rozwijać swoje hobby i zainteresowania, a także — jeśli będzie miało taką potrzebę — w ciszy oddać się introspekcji.

INTELIGENCJA PRZYRODNICZA

Dziecko to mały ekolog. Od małego lubi dbać o zwierzęta lub studiuje zwyczaję bobrów. Lubi przebywanie na świeżym powietrzu. Z szacunkiem traktują przyrodę, rozumiejąc ją w dorosły ekologiczny sposób. Często uprawiają rośliny, hodują zwierzęta, uwielbiają wypady do lasu.

Jeśli opowiesz dziecku, co dzieje się w ZOO... czy dziecko uwierzy ci, a potem „wymusi” wycieczkę do ZOO? Czy twoja córka zna tyle dinozaurów, że mogłaby być doradcą przy produkcji Parku Jurajskiego? Czy twoje dziecko siebie i pielęgnuje

roślinki albo ma hodowlę mrówek przy domu?

Jeśli tak jest, to istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo, że twoje dziecko ma bardzo dobrze rozwiniętą inteligencję przyrodniczą.

Jest wiele innych dziedzin, w których dzieci mogą przejawiać swoje talenty i dlatego trzeba wszystkie talenty doceniać – tworząc kreatywne, wielointeligentne środowisko wychowania, aby dać szansę do ich ujawnienia!

Matryca talentów dzieci starszych na podstawie Teorii Wielorakiej Inteligencji Howarda Gardnera

Już wiemy, że Howard Gardner wyróżnił różne rodzaje inteligencji, podsumujmy ich przejawy raz jeszcze, zastanawiając się jednocześnie, jak przejawy tych inteligencji (rozumianych jako przejawy zdolności i talentów) pomagają bądź wręcz przeszkadzają dziecku w szkole. Powstanie w ten sposób matryca do rozpoznawania talentów u uczniów, także ze wskazaniem na cechy zachowań w środowisku szkolnym.

Inteligencja lingwistyczno-językowa

Zachowania dzieci wybitnych w tym zakresie:

- bogaty język, dojrzałe formy wypowiedzi (w mowie i w piśmie)
- dużo czytają
- tworzą (piszą *literacko*), prowadzą dzienniki
- lubią gry językowe, rozumieją abstrakcyjne gry słownikowe, humor a rebour.

Osoby o tej dominacji Wielorakiej Inteligencji to potencjalni: wybitni pisarze, poeci, dziennikarze, przywódcy polityczni, lingwiści, tłumacze, korektorzy, prawnicy, nauczyciele, negocjatorzy, sprzedawcy... W szkole mogą „łamać szablony” wypracowań, stosując nierutynowe, kreatywne formy wypowiedzi.

Dominanta językowa w połączeniu z dominantą muzyczną

daje w efekcie dziecko, które nadzwyczaj szybko uczy się języków obcych lub może opisywać przyszłego kompozytora lub poetę (jeśli jako dodatkowy element współwystępuje silna dominanta intrapersonalna).

Dominanta językowa w połączeniu z dominantą kinestetyczną

i intrapersonalną może zwiastować przyszłego znakomitego aktora

dramatycznego. Dzieci o tej dominancie są mile widziane w szkole i spełniają na ogół szkolne oczekiwania: dobrze i dużo czytają, mają dobre pióro i dobre oceny.

Inteligencja logiczno-matematyczna (inaczej numeryczno-logiczna)

Zachowania dzieci wybitnych w tym zakresie:

- zainteresowanie matematyką, potem innymi naukami ścisłymi, pasjonaci
- fascynuje ich świat teorii, budowanie modeli, badanie poprawności, stawianie hipotez

Osoby o tej dominacji Wielorakiej Inteligencji to potencjalnie wybitni przedstawiciele nauk ścisłych, detektywi, prawnicy, księgowi, bankierzy, statystycy, metodolodzy, analitycy, planiści, programiści komputerowi. Autorzy znakomitych książek detektywistycznych oraz prawnicy, oprócz dominaty językowej, mają właśnie wysoko zlokalizowaną tę dominantę.

Dominanta logiczno-matematyczna plus wizualno-przestrzenna może opisywać projektanta, inżyniera, reżysera.

Dzieci o tej dominancie są także bardzo mile widziane w szkole i spełniają na ogół szkolne oczekiwania: nie mają kłopotów z realizacją programu nauczania, chyba, że treści i forma przerabianego materiału jest do nich niedostosowana pod względem poziomu – wtedy nudzą się i mogą dawać temu wyraz – zakłócając pracę na lekcji.

Inteligencja muzyczna

Zachowania dzieci wybitnych w tym zakresie:

- wrażliwość na dźwięki, rytm, harmonię
- gra na instrumentach
- niecodzienne odbieranie muzyki
- dojrzały gust muzyczny
- często nadzwyczajne możliwości wokalne

Osoby o tej dominacji Wielorakiej Inteligencji to potencjalnie przyszli kompozytorzy, dyrygenci, śpiewacy i dobrzy mówcy. **W tradycyjnej szkole dzieci o tej dominancie nie mają zbyt dużych możliwości rozwoju swojego talentu.**

Obecnie przedmioty artystyczne w polskiej masowej szkole są traktowane jak „michałki”, często w ogóle nie ma „muzyki” lub jest przerabiana teoretycznie.

Okazjonalnie – kiedy szczęśliwie dziecko o tej dominancie zostanie dostrzeżone, wykorzystuje się jego talent do okolicznościowych występów artystycznych.

Pewną szansą dla tych dzieci jest istnienie w szkole chóru lub muzycznych zajęć dodatkowych.

Inteligencja wizualno-przestrzenna

Zachowania dzieci wybitnych w tym zakresie:

- łatwość w poruszaniu się w przestrzeni relacji trójwymiarowych wobec obiektów praktycznych lub teoretycznych
- zainteresowania w kierunku konstrukcji, rekonstrukcji lub dekonstrukcji rzeczywistości
- wyobrażenia
- zdolności plastyczne

Osoby o tej dominacji Wielorakiej Inteligencji to potencjalnie wybitni architekci, malarze, rzeźbiarze, konstruktorzy, projektanci mody, wielcy krawcy, a także stratedzy, fizycy teoretyczni, szachiści.

Dzieci o tej dominancie także nie mają zbyt wiele okazji do wykorzystania swego talentu, chyba że za takie uznamy prace dekoracyjne i przygotowywanie okolicznościowych uroczystości.

Inteligencja kinestetyczna (inaczej inteligencja ciała, małej i dużej motoryki)

Zachowania dzieci wybitnych w tym zakresie:

- nadzwyczajne zamiłowanie do ruchu
- elastyczność, gibkość ciała, siła, nieprzeciętne możliwości

- niezwykła koordynacja ciała, poczucie równowagi
- plastyczność, wysoka umiejętność ekspresji
- dotyczy motoryki małej lub dużej.

Osoby o tej dominacji Wielorakiej Inteligencji to potencjalnie wybitni sportowcy, tancerze, aktorzy, rzeźbiarze, chirurdzy.

Ta dominanta jest rzadko wykorzystywana w szkole lub traktowana jako przejaw talentu u dziecka. A nawet dzieci o tej dominancie są niemile widziane w szkole, zwłaszcza kiedy przejawia się w „nieustającej potrzebie ruchu”²³. Na lekcjach rzadko wolno się poruszać i wykorzystywać ciało do uczenia się (np. w dramie czy kinestetycznych metodach uczenia się). Toteż inteligencja ta nie ma praktycznie nagradzanej przez szkołę manifestacji, chyba że przejawy tej inteligencji zostaną zauważone przez nauczyciela wychowania fizycznego i odpowiednio zagospodarowane.

Inteligencja przyrodniczo-ekologiczna

Zachowania dzieci wybitnych w tym zakresie:

- silne zainteresowanie naturalnym otoczeniem człowieka, światem w jego przyrodniczo-geograficznym opisie.
- Pasjonaci świata przyrody, ochrony i obrony żyjących istot
- odbierają świat z perspektywy ekologicznej

²³ Najczęściej dzieci te otrzymują etykietkę „nadpobudliwych ruchowo” i są kierowane do specjalistów, aby je wyleczył!

Osoby o tej dominacji Wielorakiej Inteligencji to potencjalnie wybitni podróżnicy, ekolodzy, przedstawiciele nauk biologicznych i geograficznych.

Dzieci o tej dominancie w szkole mają pewną przestrzeń do zmanifestowania swego talentu zarówno na lekcjach, jak i organizowanych konkursach i olimpiadach.

Inteligencja interpersonalna

Zachowania dzieci wybitnych w tym zakresie:

- wysoka wrażliwość na relacje międzyludzkie,
- empatia, nadzwyczajne zainteresowanie i rozumienie innych
- potrafią uczyć i naturalnie wpływać na innych, łagodzić konflikty, naturalnie przewodzą, tworzą więzi, współpracują.

Osoby o tej dominacji Wielorakiej Inteligencji to potencjalnie wybitni liderzy , psychoterapeuci, nauczyciele, negocjatorzy, lekarze.

Dzieci o tej dominancie mogą mieć nawet spore problemy w szkole, gdyż mimo głoszonych haseł o stymulowaniu postaw prospołecznych, współpracy itp., w praktyce, np. na lekcji promowana jest cały czas praca indywidualna. Nawiązywanie relacji interpersonalnych na lekcjach, wzajemne pomaganie sobie jest wręcz zabronione i oceniane negatywnie („nie ściągaj”). Osoby o tej dominancie pojawiają się w samorządzie szkolnym i czasem tu mogą rozwijać swoje talenty.

Inteligencja intrapersonalna (zwana też duchową)

Zachowania dzieci wybitnych w tym zakresie:

- bogate życie wewnętrzne,
- nadzwyczajna samoświadomość
- zdolność do rozpoznawanie swoich emocji, uczuć, wartości
- spolegliwość
- interesuje je spójność i harmonia wewnętrzna

Osoby o tej dominacji Wielorakiej Inteligencji to potencjalnie wybitni filozofowie, psychoterapeuci, pisarze, poeci, kompozytorzy.

Dzieci o tej dominancie są na ogół niedostrzegane w szkole. Szkoła ceni wysoko aktywność na lekcjach, rozumianą jako pełną gotowość do natychmiastowo udzielanej odpowiedzi. Osoby refleksyjne oceniane są jako wycofane, nieaktywne.

Inteligencja kreatywna (inaczej twórcza)

Zachowania dzieci wybitnych w tym zakresie:

- cechuje myślenie innowacyjne, „promieniste”, nie ograniczone żadnymi barierami
- tworzą, kreują, wymyślają... rzeczy, których jeszcze nie ma
- wymyślają rzeczy i rozwiązania genialne! (Mogą też być genialnie nieprzydatne!)
- zajmuje ich wiele spraw, interesuje niemal wszystko, znakomicie sobie radzą w nowych sytuacjach, uwielbiają zmiany, wyzwania, nowe, trudne, nieoczywiste obszary do zagospodarowania.

Osoby o tej dominacji Wielorakiej Inteligencji to potencjalnie wybitni twórcy nowych rozwiązań i technologii (zasileni dominantą matematyczno-logiczną i przestrzenną). To oni w zasadzie zmieniają najbardziej świat! Są autorami odkryć w naukach teoretycznych, tworzą znakomite dzieła artystyczne oraz nowe kierunki w psychologii, filozofii i ruchy społeczne.

Dzieci o tej dominancie są odbierane jako zagrożenie dla szkoły!

Kreatywność nie jest ceniona w polskiej szkole.

Uznanie ma myślenie konwergencyjne – podawanie jednej właściwej odpowiedzi.

A tymczasem bez kreatywnych dzieci (ludzi) nie ma postępu na świecie!

Ani koła, ani komputera, ani stron internetowych nie odkrył, nie wymyślił...
grzeczny uczeń, o konwergencyjnym – ulubionym przez szkołę – stylu myślenia!

Grzeczne dziecko obdarzone inteligencją szkolną nie wymyśli też sposobów na ratowanie świata od zagrożeń, nie wytworzy raczej wielkich dzieł kultury.

Kreatywność cechuje najczęściej dzieci (ludzi) o dominacji prawej półkuli mózgu.

Dzieci prawopółkulowe zachowują się i uczą w bardzo charakterystyczny sposób – odmienny niż proponuje nasza tradycyjna „lewopółkulowa, płaska szkoła”²⁴.

²⁴ Roger Sperry (Nagroda Nobla) oraz Robert Ornstein przyczynili się swoimi badaniami do dzisiejszej wiedzy na temat mózgu. Odkryli oni, że mózg ma dwie strony lub inaczej - dwie półkule, połączone ze sobą niewyobrażalnie skomplikowaną siecią włókien nerwowych, która po łacinie nazywa się corpus collosum. Każda z nich zawiaduje odmiennymi rodzajami aktywności umysłu. Każda półkula odpowiada i kontroluje przeciwną stronę ciała. Mówi się o tym, że mamy raczej dwa mózgi pracujące ze sobą w cudownej harmonii. W prawej półkuli znajdują się w niej ośrodki odpowiedzialne za wyobraźnię, holistyczność (odbiera wiele informacji jednocześnie, myślenie kompleksowe), przestrzenność, metaforyczność, emocjonalność, uduchowienie, muzykalność, uzdolnienia plastyczne, seks i sny. Poza tym kontroluje lewą stronę naszego ciała. Lewa półkula określana jako logiczna - zajmuje się mową, analizą i logiką. Ma również charakter sekwencyjny, matematyczny i dosłowny. Kontroluje prawą stronę twojego ciała.

Stąd często zamiast wspierania ich nadzwyczajnego talentu odsyłane są do poradni na badania w celu potwierdzenia deficytów utrudniających uczenie się!

Tradycyjna szkoła – kiedy analizujemy styl nauczania, sposób zaprojektowania podręczników i zadań, jest „lewopółkulowa”.

Mamy nadzieję, że zapoznając się z prezentowaną tu Teorią Wielorakiej Inteligencji, ewentualnie także z własnymi refleksjami na temat wykorzystywania bogactwa talentów w szkole, może także podczas edukacji własnej lub znajomych uczniów, podzielacie Państwo z nami tezę iż ta tradycyjna szkoła nie wychwytuje wszystkich talentów, jakie mają ludzie. Sporą część ignoruje, a może nawet część niszczy., niektórym talentom nie zezwala na ujawnienie się.

Wydaje nam się, że jest to poważny argument na rzecz generalnie zmiany w założeniach systemu edukacji. Współczesna szkoła nie potrzebuje tylko zmian kosmetycznych, pilnie potrzebuje zmiany bazowej koncepcji i nowoczesnego przygotowania nauczycieli do pracy (nieco na ten temat będzie w rozdziale ostatnim). Problemy opieki pedagogicznej nad uczniami zdolnymi

Zdarza się, że uczniowie wybitnie zdolni w jednej dziedzinie są przeciętnymi uczniami z innych przedmiotów lub sprawiają kłopoty wychowawcze w szkole, gdyż ich talent nie został w porę dostrzeżony, a program nauczania z danego przedmiotu odpowiednio dostosowany.

Sposób przejawiania wyjątkowości przez ucznia zdolnego bywa *przykry* zarówno dla jego kolegów, jak i nauczyciela. Uczniowie ci często:

- są nietolerancyjni dla pozostałych (szczególnie dla „mniej wiedzących” od nich),
- uporczywie dociekają dowodzą swoich racji, kwestionują zdanie nauczycieli,
- nie liczą się z konsekwencjami swojego postępowania w grupie rówieśniczej,
- różna hierarchia wartości powoduje ich wyobcowanie z klasy,
- swoją osobą absorbują nauczyciela, „zabierając” czas na lekcji,
- zawyżają poziom przerabianego materiału i metod, które nie interesują innych.

Najczęściej spotykane cechy negatywne u dzieci zdolnych:

- trudność w przystosowaniu do grupy (chęć ciągłego imponowania, dominowania, postawa rywalizacji),
- zarozumiałość, okazywanie lekceważenia rówieśnikom i nauczycielom,
- egocentryzm, koncentracja na sobie, „zamęczanie nauczyciela”,
- trudności w przechodzeniu od wiadomości do umiejętności, demonstrowanie wiedzy encyklopedycznej,
- chwiejność emocjonalna, nieśmiałość lub nadpobudliwość psychoruchowa, zachowania agresywne²⁵ bądź lękowe.

²⁵ Częściej jest to agresja werbalna, agresja fizyczna zdarza się bardzo rzadko, uczniowie zdolni raczej wywołują konflikty zakończone obrzucaniem innych obelgami, aniżeli uciekają się do bójek

Dzieci uzdolnione artystycznie lub posiadające nadzwyczajne talenty sportowe, twórcze czy inne mogą w czasie lekcji i przeszkadzać *na swój sposób* zgodnie z dominantą swego manifestowanego talentu²⁶ np.:

- ruszają się, kręcą, nie mogą wysiedzieć w ławce (dominanta kinestetyczna)
- nucać, stukają rytmicznie długopisami (dominanta muzyczna)
- narzucają swoje zdanie (dominanta interpersonalna)
- są jakby nieobecne, zamyślane, zagapione (dominanta intrapersonalna)
- wymyślają różne żarty, „pułapki”, wykorzystują elementy scenografii klasowej do konstrukcji śmiesznych sytuacji (dominanta przestrzenno-wyobrażeniowa, logiczna i kreatywna²⁷)

Problemy opieki nad dzieckiem zdolnym można sprowadzić do zjawiska, które już było przedstawiane wcześniej. Często są to problemy dla nauczyciela.

Dziecko nie ma problemów, ale w ten sposób przejawiają się jego zdolności.

²⁷ Mój znajomy w wieku uczniowskim niemal całą swoją energię poświęcał na kreatywne przetworzenie przestrzeni szkolnej (uruchamiając na ogół nieporuszone ekspozyty w szkolnych gablotkach lub szkielet kogokolwiek), mało zajmując się samymi lekcjami. Do historii przeszedł jego żart, kiedy pytał nauczycielkę trzymającą w ręku szklankę z herbatą „Która jest godzina?”. Kiedy pani po raz kolejny wylała herbatę – wyrzucono go ze szkoły. Zresztą wyrzucono go nie z jednej szkoły. .Dziś pracuje w agencji reklamowej, koordynując duże eventy. Na koncie ma też kilka międzynarodowych nagród za kreacje. Studiował wiele kierunków, ale nie ukończył żadnych studiów.

Pewną ciekawą, sprawdzoną praktycznie techniką rozwiązywania tych problemów jest indywidualna rozmowa z uczniem, wyrażne docenienie jego talentu, wyjaśnienie że „ten typ tak ma” i próba zawiązania umowy społecznej (kontraktu).

**Polecamy także tutoring - opis w podręczniku pt.
Narzędzia wspierania rozwoju człowieka.**

